

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky (41-KPG)

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Postoje žáků vybraných středních škol k facebookovému vztahu s učiteli

The Attitudes of Chosen Secondary School Students Towards
Teacher-Student Relationship on Facebook

Soňa Vyskočilová

Vedoucí práce: prof. PaedDr. Stanislav Bendl, Ph.D.
Studijní program: Specializace v pedagogice (B7507)
Studijní obor: Český jazyk se zaměřením na vzdělávání - Základy
společenských věd se zaměřením na vzdělávání (B ČJ-ZSV)

2018

Odevzdáním této bakalářské práce na téma *Postoje žáků vybraných středních škol k facebookovému vztahu s učiteli* potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 15. 4. 2018

Soňa Vyskočilová

Děkuji vedoucímu práce **prof. PaedDr. Stanislavu Bendlovi, Ph.D.** za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost, s jakou se mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnoval. Mé poděkování patří též všem respondentům, bez kterých by práci nebylo možné dokončit.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce pojednává o postojích žáků vybraných středních škol k facebookovému vztahu s učiteli. Práce je rozdělena na dvě části, a to na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část se zabývá významem vztahu mezi učitelem a žákem na výuku a také definuje sociální síť Facebook s důrazem na její specifické rysy. Nedílnou součástí je také popis již zjištěných názorů žáků na tuto problematiku, které byly uveřejněny v zahraničních studiích. Tím byl vytvořen základní rámec a východisko pro část praktickou, ve které je prezentován kvalitativní výzkum. Metodou sběru dat se stal hloubkový rozhovor. Bylo realizováno šest polostrukturovaných rozhovorů se studenty různých středních škol. Analýzou dat bylo zjištěno, že žáci k facebookovému vztahu s učiteli zauímají různé postoje. Bylo formulováno několik výhod, které přispívají k pozitivnímu vnímání používání této sociální sítě, jako je například značné rozšíření Facebooku, jeho transparentnost anebo zvyk žáků tuto sociální síť používat. Také byla pojmenována rizika, která mohou vztah mezi učitelem a žákem ohrozit. Mezi ně patří například narušení hierarchie vztahu mezi učitelem a žákem anebo narušení volného času. Práce se ale také zabývá právy a povinnostmi uživatelů Facebooku a dalšími tématy, která byla během zpracování této studie zjištěna, jako například školním zákazem vzniku těchto interakcí.

KLÍČOVÁ SLOVA

vztah mezi učitelem a žákem, sociální role, komunikace, sociální sítě, Facebook, sebeprezentace

ABSTRACT

This bachelor thesis examines the attitudes of chosen secondary school students towards teacher-student relationship on Facebook. The thesis is divided into two main parts. The theoretical part describes the importance of student-teacher relationships in general and it focuses on Facebook as a social networking site with an emphasis on its specificities. This chapter also provides a summary of previous research studies in which students' perceptions towards Facebook-mediated communication with teachers were presented. This literature overview provides the necessary background and reference point for the practical part in which qualitative research is presented. The chosen method of data collection was an in-depth interview. Six semi-structured interviews with students from various secondary schools were conducted. The data analysis has shown that students have different attitudes towards Facebook relationships with their teachers. The findings revealed numerous benefits that contribute to a positive perception of the use of Facebook, such as its widespread use, transparency, or popularity among students. Multiple risks that can threaten the relationship between have been identified, too. These include, for example, the disruption of the teacher-student hierarchy or the negative impact of Facebook usage on the leisure activities. During the research process other relevant topics have been identified and included into the thesis, such as the rights and obligations of Facebook users or the discussion over a potential ban of teacher-student Facebook communications.

KEYWORDS

teacher-student relationship, social role, communication, social networking service, Facebook, self-presentation

Obsah

Úvod.....	9
1 Teoretická část	11
1.1 Teoretická východiska	11
1.2 Vztah mezi učitelem a žákem	12
1.2.1 Význam vztahu učitele a žáka pro vzdělávání	12
1.2.2 Charakteristika ideálního vztahu mezi učitelem a žákem	12
1.3 Sociální síť Facebook	14
1.3.1 Sociální síť.....	14
1.3.2 Sdílení obsahu jako základ Facebooku.....	15
1.3.3 Definice Facebooku.....	16
1.3.4 Práva a povinnosti uživatelů Facebooku	18
1.4 Facebookový vztah mezi učitelem a žákem	19
1.4.1 Společensko-politická diskuse.....	19
1.4.2 Právní úprava on-line vztahu mezi učitelem a žákem	20
1.4.3 Pozitiva facebookového vztahu mezi učitelem a žákem	21
1.4.4 Možná rizika facebookového vztahu mezi učitelem a žákem	22
2 Praktická část	23
2.1 Teoretická východiska pro praktickou část	23
2.2 Předmět výzkumu	23
2.3 Cíle výzkumu	23
2.3.1 Cíl intelektuální	23
2.3.2 Cíl praktický	23
2.3.3 Cíl personální.....	24
2.4 Výzkumné otázky	24
2.5 Metodologie	24

2.5.1	Metodologický přístup.....	24
2.5.2	Metoda sběru dat	27
2.5.3	Tvorba otázek	27
2.5.4	Výzkumný soubor	29
2.5.5	Předvýzkum	32
2.5.6	Metoda analýzy	33
3	Shrnutí.....	35
3.1	Pozitiva facebookového vztahu mezi učitelem a žákem	37
3.1.1	Rozšíření Facebooku a aktivita uživatelů.....	37
3.1.2	Transparentnost Facebooku.....	39
3.1.3	Zvyk používat Facebook	40
3.1.4	Neformální způsob komunikace.....	41
3.1.5	Učitel je „normální člověk“	42
3.2	Negativa facebookového vztahu mezi učitelem a žákem	43
3.2.1	Narušení hierarchie vztahu mezi učitelem a žákem	44
3.2.2	Narušení volného času.....	44
3.2.3	„Facebookově nekompetentní“ učitel.....	46
3.3	Neutrální postoj k facebookovému vztahu mezi učitelem a žákem.....	47
3.3.1	Lhostejnost ke vzniku facebookového přátelství s učitelem	47
3.3.2	Nezájem o facebookový profil učitele.....	47
3.4	Práva a povinnosti uživatelů Facebooku	48
3.5	Další zjištěná témata	50
3.5.1	Důvody vzniku facebookového vztahu	50
3.5.2	Prostředky facebookové komunikace.....	52
3.5.3	Vliv na „off-line“ vztah mezi učitelem a žákem	54
3.5.4	Omezení facebookové komunikace mezi učiteli a žáky.....	55

4	Diskuse.....	57
	Závěr.....	59
	Seznam použitých informačních zdrojů.....	63
	Seznam příloh.....	I
	Příloha 1 - Schéma polostrukturovaného rozhovoru.....	I
	Příloha 2 – Přepis rozhovoru: Zuzana.....	II
	Příloha 3 – Přepis rozhovoru: Kateřina.....	V
	Příloha 4 – Přepis rozhovoru: Lucie.....	X
	Příloha 5 – Přepis rozhovoru: Petr.....	XIII
	Příloha 6 – Přepis rozhovoru: Martin.....	XVI
	Příloha 7 – Přepis rozhovoru: Tomáš.....	XX

Úvod

Tato práce se zabývá pronikáním sociální sítě Facebook do školního prostředí, konkrétně se zaměřuje na vzájemné interakce učitelů a žáků, které na této sociální síti probíhají. Hlavním cílem této práce je zmapování postojů žáků vybraných středních škol k facebookovému vztahu s učiteli.

Vztah mezi učitelem a žákem má na vyučování značný vliv. Jedním ze základních prvků tohoto vztahu je mezilidská komunikace. Dnešní komunikace se i v rámci škol stále více přesouvá do on-line prostoru a interakce mezi učitelem a žákem, které probíhají prostřednictvím Facebooku, mohou působit na proměnu jejich vztahu, a tím nepřímo ovlivnit samotnou výuku.

K tomuto tématu v poslední době obrací pozornost nejen veřejnost, ale také vědecký diskurz. Nárůst zahraničních odborných článků není zanedbatelný. K této problematice se začali vyjadřovat také někteří zahraniční zákonodárci, kteří různými normami upravují vztah mezi učitelem a žákem na sociálních sítích. Co se týká českého prostředí, ze strany zákonodárců tomuto problému značná pozornost věnována nebyla. On-line komunikace mezi učitelem a žákem není v právních předpisech České republiky upravena. Regulace těchto interakcí je ve školách možná na úrovni jejich vnitřních předpisů. I to bylo jednou z příčin, proč jsem se rozhodla se tímto fenoménem zabývat.

Mou další motivací bylo velké množství účastníků vzdělávacího procesu, a to nejen žáků, ale i učitelů, kteří tuto sociální síť aktivně využívají a mohou tedy spolu v prostředí Facebooku interagovat. Zároveň mne zaujalo poměrně malé množství vědeckých prací, které se tímto faktem v České republice doposud zabývaly. V neposlední řadě mne motivovala má budoucí pedagogická praxe, ve které bych se mohla setkat se studenty, kteří by chtěli s vyučujícím komunikovat právě přes Facebook. Informace týkající se této problematiky by v dané situaci mohly pomoci k takovému rozhodnutí, které by neohrozilo kvalitu vztahu mezi učitelem a žákem, naopak by jej mohlo zlepšit. Pro rozhodování by zajisté byly hodnotné i příklady studentských postojů k této problematice.

Rozhodnutí zaměřit tuto práci na postoje žáků, a nezabývat se tedy problematikou Facebooku ve vzdělávacím procesu z pohledu učitelů, bylo podmíněno malým množstvím zjištěných publikací zdůrazňujících právě studenty. Dalším důvodem byla nedostatečná pedagogická praxe, kterou zatím disponuji.

Základní výzkumná otázka této bakalářské práce zní:

Jaké postoje zaujímají žáci středních škol k facebookovému vztahu s učiteli?

Vedlejší výzkumná otázka, která byla formulována na základě dat zjištěných předvýzkumem zní:

Jsou si žáci vědomi existence „Prohlášení o právech a povinnostech“ a způsobu, jakým se k němu zavázali, a pokud ano, získali tyto informace prostřednictvím školy?

Tato bakalářská práce je rozdělena na dvě části, kterou je jednak část teoretická, jednak část praktická. Teoretická část se věnuje vztahu mezi učitelem a žákem, jehož kvalita ovlivňuje vzdělávací proces. Dále následuje téma Facebooku. Nejdříve je tato sociální síť spolu s dalšími důležitými pojmy vymezena, poté jsou popsána některá důležitá specifika Facebooku a také jsou interpretovány vybrané body z práv a povinností uživatelů Facebooku. Poslední kapitola teoretické části se zabývá facebookovým vztahem mezi učitelem a žákem a jeho dosud zjištěnými pozitivy, ale také negativy. Pro správné uchopení tohoto tématu bylo významné zabývat se i právní úpravou on-line vztahu ve školách.

V praktické části je prezentován kvalitativní výzkum. Metodou sběru dat byl polostrukturovaný rozhovor, který byl uskutečňován se studenty posledních dvou ročníků středočeských a pražských středních škol. Účastníci výzkumu byli vybráni na základě dostatečné znalosti Facebooku. Ústředním předpokladem pak byla osobní zkušenost s učitelem, který je na této sociální síti aktivní. Specifické výzkumné otázky se týkají okolností vzniku takového vztahu, dále způsoby facebookové komunikace, projevy učitelů na Facebooku a také přesahem tohoto on-line vztahu do školního prostředí. V první části výzkumu byl realizován předvýzkum, s jehož pomocí byl výzkumný nástroj optimalizován. V závěru výzkumu proběhla analýza a autorská interpretace zjištěných dat.

1 Teoretická část

1.1 Teoretická východiska

Základní literatura, která se zabývá problematikou sociálních sítí a jejich vlivem na člověka a jeho tělo ale i mysl, jsou poněkud kontroverzní publikace německého psychiatra Manfreda Spitzera *Digitální demence: Jak připravujeme sami sebe a naše děti o rozum* (Spitzer, 2014) a také *Kybernemoc!* s podtitulem *Jak nám digitalizovaný svět ničí zdraví* (Spitzer, 2015). Uplatněním emotivně působících prvků, jako je například nadužívání zvolacích vět a řečnických otázek či časté předkládání nejhorsího možného scénáře, kniha tenduje k manipulaci se čtenářem. Pokud však bude tato publikace zpracovávána s vědomím určitých nedostatků, a bude se s ní pracovat jako s jedním (nikoli jediným) z možných zdrojů dat, pak je i přes všechny výhrady cenným pramenem jedinečných informací, které jsou s ohledem na zvolené téma a metodiku práce velmi přínosné. Hojně byl využíván také článek Jany Maříkové s názvem *Možnosti využití sociální sítě Facebook při vyučování* (Maříková, 2014), který byl uveřejněn v Didaktických studiích. K tématu „ideálního“ vztahu mezi učitelem a žákem byla využita publikace Thomase Gordona *Škola bez poražených* (Gordon, 2015).

Jak bylo zmíněno již v motivaci k sepsání této práce, v českém prostředí se nepodařilo vyhledat mnoho studií, které by se touto problematikou zabývaly z pohledu žáků, a proto dalšími hodnotnými zdroji byly nedávno publikované zahraniční vědecké články. Nejvíce bylo čerpáno z recenzovaného článku s názvem *Vztah učitele a žáka a facebooková komunikace: názory studentů*¹ (Hershkovzt a kol., 2017), který byl uveřejněný v akademickém časopise Media Education Research Journal (MERJ) v roce 2017. Hodnotným byl také článek *Komunikace mezi učiteli a studenty středních škol na Facebooku: možnosti a úskalí*² (Asterhan a kol., 2013).

K vypracování této práce byly použity také další dokumenty, ucelený seznam použitých zdrojů je k nahlédnutí v závěru této práce v kapitole Seznam použitých

---

¹ Toto znění názvu, které uvádím ve vlastním překladu z originálu: *Teacher-Student Relationship and Facebook-Mediated Communication: Student Perceptions*, bude používáno v celé této práci.

² Toto znění názvu, které uvádím ve vlastním překladu z originálu: *Secondary School Teacher-Student Communication in Facebook: Potentials and Pitfalls*, bude používáno v celé této práci.

informačních zdrojů. Veškeré informační zdroje jsou v této práci citovány dle České státní normy (ČSN) ISO 690.

1.2 Vztah mezi učitelem a žákem

1.2.1 Význam vztahu učitele a žáka pro vzdělávání

Vztah dítěte k dospělé osobě je velmi důležitý, neboť dospělý člověk je pro dítě určitou jistotou v jeho životě. Skrze něj může dítě uvěřit v bezpečnost světa. V závislosti na povinné školní docházce děti tráví ve škole nezanedbatelnou část dne, a proto jedněmi z klíčových dospělých, kteří na dítě mají vliv, jsou učitelé. Vzdělavatelé a vychovatelé by se měli snažit o přímý kontakt a projevení opravdového zájmu o dítě. Učitelé by se měli „s dětmi setkat na té úrovni, na které právě jsou a těmi způsoby, které jsou pro ně srozumitelné.“ (Smahel, 2004, s. 17). Myšlenka přizpůsobování komunikace žákům je pro tuto práci velmi zajímavá, neboť jednou z možností, jak by se učitel mohl přiblížit svým studentům v dnešní době, by mohl být právě Facebook.

Kromě sociálního významu vztahu mezi učitelem a žákem, který je pro mladého člověka důležitý pro jeho ukotvení v sociálním prostředí, je velmi důležitý význam tohoto vztahu pro vyučování. Vztah mezi učitelem a žákem je definován jako „mezilidský vztah, který ovlivňuje průběh i výsledek učitelova vyučování, žákova učení, kvalitu jejich spolupráce (...)“ (Průcha, 2013, s. 374). Z této definice je patrné, že tento vztah silně působí na výuku. Ústřední je kvalita tohoto vztahu, která může usnadnit, ale i zkomplikovat vzájemnou spolupráci. V rámci výuky je někdy vztah mezi učitelem a žákem dokonce hodnocen jako významnější než obsah či způsob vyučování (Gordon, 2015, s. 17).

1.2.2 Charakteristika ideálního vztahu mezi učitelem a žákem

V povědomí společnosti panuje představa o ideálním učiteli, který je vzdělanější, ctnostnější a zkrátka „dokonalejší“ než lidé vykonávající nepedagogickou profesi. Společnost má vysoká očekávání a více než u jiných profesí právě u učitelů vyžaduje striktní hraní jejich sociální role. Učitelé, kteří přijmou tento ideál za svůj, následně ale ztrácí svou lidskost a při neúspěchu, který u takto zidealizované profese často přichází, nedokáží reflektovat, že nároky byly příliš velké (Gordon, 2015, s. 35).

Tento vztah by neměl být založen na dokonalosti a neomylnosti učitele, který se v každé situaci zachová správně a je v tomto vztahu výrazně dominantní. Vztah mezi učitelem a žákem by měl být vzájemný, přičemž jej spoluvytváří jak učitelé, tak žáci. Existují různé teorie, které pomáhají určit, jaký vztah mezi učitelem a žákem je možné považovat za dobrý. Například Gordon pracuje s pěti vlastnostmi dobrého vztahu. Jsou jimi: (1) transparentnost, (2) zájem, (3) vzájemná prospěšnost, (4) samostatnost a (5) vzájemná spokojenost (Gordon, 2015, s. 37).

Velkým tématem v souvislosti ideálního vztahu je míra soukromí, jakou by učitel se studenty měl sdílet. Někteří učitelé by se svými studenty chtěli mít bližší, důvěrnější vztah, ale bojí se ztráty autority. Proto značná část učitelů raději zcela přijme ideál učitele, od kterého se očekává, že s žáky nebude sdílet nic, co by přesahovalo rámec výuky. V této roli se však většinou necítí zcela komfortně, protože tím, že popírají svou lidskost, ztrácejí sebe sama (Gordon, 2015, s. 35-36). Na sociální síti se většinou projevují více otevřeně, zvláště, pokud mají svůj profil přístupný pouze pro své přátele. V okamžiku, kdy se spojí se svými žáky, může nastat konflikt, neboť studenti rozpoznají odklon od sociální role, kterou jeho učitel denně hraje ve škole. Zůstává otázkou, zda je toto nedůsledné hraní role učitele spíše pozitivem či naopak. Někteří pedagogové věří, že by učitel měl svůj mimoškolní život od své profese oddělovat a neměl by žákům svěřovat informace důvěrnějšího charakteru (Maříková, 2014, s. 204). Na druhou stranu jiní teoretikové, jako například Gordon, jsou přesvědčeni, že navázání bližšího vztahu s žáky by mohlo být pro výuku přínosem. Učitelé by se podle něj měli snažit o takový vzor, který je „lidštější, dosažitelnější a opravdovější.“ Argumentuje mimo jiné tím, že studenti na svých pedagogích nejvíce kritizují jejich nezájem o žákovy názory. Na druhém místě pomyslného žebříčku nejvíce kritizovaných vlastností se umístilo pokrytectví. S pokrytectvím souvisí právě přísné oddělování profesního a soukromého života. Gordon se odvolává také na zkušenosti nejmenované učitelky, která sama vzpomínala na dobu, kdy studovala střední školu. Říká, že ji vždy zajímalo, jací její učitelé jsou poté, co opustí budovu školy. Dodává, že dnešní doba již nelpí na takovém učiteli, který má k dětem ze své pozice odstup. A právě děti by podle ní rády navázaly se svými vyučujícími vztah bližší (Gordon, 2015, s. 47-48). Tuto situaci by mohl zlepšit právě Facebook. Vztah na Facebooku je vzájemný, obě strany

odhalí něco ze svého soukromí. Učitel má možnost zjistit, čemu se jeho žáci věnují ve volném čase, a díky tomu by bylo možné vytvořit důvěrnější vztah. Odhalením informací ze soukromého života učitele by bylo možné překlenout propast mezi učitelem-profesionálem a učitelem-lidskou bytostí.

1.3 Sociální síť Facebook

1.3.1 Sociální síť³

Sociální síť je internetová služba, která ve svém virtuálním prostředí umožňuje uživatelům této sítě sdílet různá data (Slavík, 2012, s. 178). Uživatelé mají na této sociální síti svůj profil, pod kterým na dané sociální síti vystupují. Ten sami spravují, mohou na něj nahrát různé údaje, a to jak v textové, tak například v grafické podobě (Hulanová, 2012, s. 41). Uživatel tak vytváří jedinečnou webovou stránku, která je plná jeho osobních informací. Navíc většina sociálních sítí umožňuje také soukromé konverzace mezi jednotlivými uživateli.

Velkým rozdílem mezi osobní komunikací tváří v tvář a komunikací přes sociální síť je především anonymita, kterou většina profilů na různých sociálních sítích disponuje. Uživatelé se ukrývají za své profily, a to mnohdy ovlivňuje jejich chování. Při komunikaci prostřednictvím sociálních sítí bývají uživatelé více přímočaří a cítí se méně ohrožení. Typické je také provokativní jednání (Maříková, 2014, s. 203). Pokud bude toto teoretické stanovisko aplikováno do rámce problematiky sledované touto prací, větší míra anonymity by mohla žáky podněcovat k nevhodnému chování k učitelům. S větší mírou anonymity zkrátka klesá osobní zodpovědnost, což dokazuje také studie uveřejněná v americkém *Časopise aplikované sociální psychologie*⁴, která se zabývá vlivem mediálního kontextu na lhaní. Pokud lidé komunikují on-line, mají větší tendenci neříkat pravdu (Spitzer, 2014, s. 102).

Interakce uskutečňované prostřednictvím sociálních sítí mají i jiná specifika. Jednu z nich je možné za pomoci Goffmannovy terminologie označit jako absenci „segregace obecnstva“. Technika segregace obecnstva umožňuje jednotlivci činit odlišný dojem

---

³ Zde je vhodné poznamenat, že v celé této práci je pojmem sociální síť myšlena internetová sociální síť. Pro pojmenování sociální sítě v sociologickém smyslu (kde se tímto pojmem rozumí množina mezilidských vazeb jedince) bude použit pojem společenská síť.

⁴ V originále: *Journal of Applied Social Psychology*.

na různé skupiny lidí, a to právě tím, že jedinec své jednání upravuje podle okolí, které jej právě sleduje Goffmann ve své práci cituje také Williama Jamese, který říká, že jedinec disponuje stejným množstvím svých sociálních identit jako je odlišných okruhů lidí, na které chce zapůsobit (Goffman, 1999, s. 50-51). Na Facebooku ale může nastat problém, neboť profil jednotlivce je přístupný mnoha různým skupinám. Konkrétně se může jednat například o žáka druhého ročníku gymnázia, jehož profil je přístupný spolužákům ze školy, kamarádům ze zájmového kroužku, dospělým příbuzným nebo právě učitelům. Je jasné, že v rámci každé skupiny by tento žák vystupovat odlišně. Na Facebooku sice existuje funkce nastavení soukromí, která umožňuje zviditelnit příspěvky pouze vybraným uživatelům. Je otázkou, kolik uživatelů takto činí, neboť se jedná o poměrně zdlouhavý proces. Z kvalitativní studie uživatelů Facebooku⁵ vyplývá, že uživatelé viditelnost svých příspěvků upravují málokdy a k segregaci obecnstva zde tedy nedochází. I proto je možné facebookový vztah označit jako nehierarchický (Pospíšilová, 2016, s. 33-34).

1.3.2 Sdílení obsahu jako základ Facebooku

Virtuální komunikace byla možná i před vznikem sociálních sítí, a to například díky elektronické poště. Jedinečnost sociálních sítí ale spočívá v možnosti sdílení velkého množství rozličného obsahu s vícero uživateli najednou. Skutečnost, že lidé o sobě *rádi* uveřejňují informace, vystihl i sám zakladatel Facebooku, Mark Zuckerberg, který v rozhovoru s americkým novinářem Charliem Rosem v listopadu roku 2011 prohlásil, že: „Otázkou není, co my chceme vědět o lidech, ale co lidé chtějí říct o sobě,“⁶ (Rose, 2011).

Je zřejmé, že pro samotnou existenci sociálních sítí jsou tyto informace nezbytné. Kromě toho, v dnešní době jsou tato data často komerčně využívána a také zneužívána, jak světu v březnu roku 2018 ukázala kauza týkající se a konzultační firmy Cambridge Analytica⁷. Otázkou však zůstává, proč lidé tyto osobní a mnohdy i citlivá data sdílejí

---

⁵ Tato studie je součástí publikace s názvem *Facebooková (ne)závislost: identita, interakce a uživatelská kariéra na Facebooku*.

⁶ V originále: „So the question isn't what do we want to know about people, it's what do people want to tell about themselves.“

⁷ ČT24, Česká televize. *Skandál Cambridge Analytica: Zuckerberg se omluvil, je připravený mluvit před Kongresem* [online]. [Cit. 01.04.2018]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/2427049-skandal-cambridge-analytica-zuckerberg-se-omluvil-je-pripraveny-mluvit-pred-kongresem>.

rádi. Jednu z možných odpovědí poskytuje studie *Uveřejňování osobních informací je ve své vlastní podstatě pocíťováno jako odměna*⁸. Bylo dokázáno, že oblasti mozku, které se podílejí na zpracování odměn, prokazují větší aktivitu, když člověk vyjadřuje vlastní názory a postoje, než když posuzuje názory jiných osob. Facebook ani jiné sociální sítě tudíž nemusí uživatele motivovat, aby o sobě informace poskytovali. Lidé takové informace poskytují spontánně, neboť tuto činnost pocíťují jako odměnu (Spitzer, 2015, s. 120).

Mezi uživateli Facebooku jsou samozřejmě také učitelé. Jejich potřeba sdílet, která podle výše zmíněné studie není ničím neobvyklým, má ale z pohledu jejich profese svá úskalí. Tato možná rizika budou v této práci ještě diskutována, a to jak v části teoretické, tak v části praktické.

1.3.3 Definice Facebooku

Pro potřeby této práce je „Facebook“ určen výňatkem z definice, která je uvedena v Prohlášení o právech a povinnostech (dále v textu též jako „Prohlášení“). Krácená definice je formulována jako souhrn funkcí a služeb, které jsou zpřístupněné a poskytované prostřednictvím webových stránek na adrese www.facebook.com a veškerých dalších licencovaných nebo partnerských webů Facebooku (včetně subdomén, mezinárodních verzí, widgetů a mobilních verzí.). Jelikož se výzkum zaměřuje na interakce, které probíhají přímo v prostředí této sociální sítě, tedy na adrese www.facebook.com, záměrně jsou z definice vynechány funkce a služby týkající se modulů plug-in pro sociální sítě a další média, značky, produkty, služby a software.

Další pojmy užívané v této práci, které jsou definované v Prohlášení, jsou „informace“, „obsah“, „zveřejnění“ a „uživatelská data“. „Informacemi“ se rozumí veškerá data o uživateli, které uvádí na svém profilu v záložce „informace“, „obsahem“ poté vše, co uživatel prostřednictvím Facebook Služeb zveřejní. „Zveřejnění“ je proces, při kterém uživatel Facebooku prostřednictvím této sociální sítě zpřístupňuje nějaký obsah ostatním. Skrze nastavení soukromí lze přesně určit, komu bude obsah viditelný a komu ne. Může se jednat pouze o několik vybraných uživatelů Facebooku, nebo o všechny uživatele, které jsou s osobou ve vazbě přátelství. Další možností je obsah

---

⁸ V originále: *Disclosing information about the self is intrinsically rewarding.*

označit jako veřejný, čímž se daný příspěvek⁹ zobrazí i osobám, které na Facebooku profil nemají. Pojem „uživatelská data“ označuje dohromady „informace“ a „obsah“.

Ve výzkumné části této práce se objevují pojmy, které nejsou vymezeny Prohlášením. Jelikož v českém prostředí nepanuje mezi definicemi jednoznačná shoda, je vhodné se jejich vymezením zabývat a přesně určit, v jakém významu jsou v této práci použity. Výrazy byly až na výjimku výrazů spjatých s „facebookovým přátelstvím“ definovány přímo autorkou této práce, která využívá svých uživatelských zkušeností s Facebookem. Výrazem „sdílet“ se rozumí „zveřejnění“. „Status“ označuje různě rozsáhlý text, který je zveřejněn uživatelem na jeho profilu. „Komentování“ je vkládání různých textových poznámek nebo „emotikon“ k příspěvkům. „Emotikon“ neboli česky „smajlík“ je grafický symbol, který se obvykle skládá z interpunkčních znamének a dalších znaků. Vyjadřuje zejména nálady, pocity a postoje. „Lajkovat“ znamená prostřednictvím kliknutí na ikonu s nápisem „To se mi líbí“ označovat příspěvky, ke kterým má uživatel kladný postoj. V nedávné době na Facebooku přibyla další funkce, která umožňuje vyjádřit i jiné emoce, mezi které patří například lítost či překvapení¹⁰. „Messenger“ je mobilní aplikace, která usnadňuje uživatelům Facebooku komunikaci. Je určena zejména pro posílání textových zpráv mezi dvěma či více uživateli. Jeho prostředí obsahuje kontakty na uživatele a jednotlivé konverzace. Viditelné je uživatelské jméno a jeho profilová fotografie, nikoli jeho celý profil. Ten je přístupný pouze prostřednictvím Facebooku a jeho aplikací. Poslední výrazy se týkají oblasti „facebookového přátelství“. „Facebookové přátelství“ je vztah mezi dvěma uživateli Facebooku, s jehož vznikem musí souhlasit oba uživatelé. V praxi to znamená, že jeden uživatel odešle druhému uživateli „žádost o přátelství“. Až na základě potvrzení této žádosti druhým uživatelem vzniká vztah přátelství se všemi privilegii, které k němu náleží. Mezi ně patří zejména přístup k obsahu, který byl zveřejněn facebookovým „přítelem“ a možnost na tyto příspěvky reagovat, a to například komentářem nebo „lajkem“ (Pospíšilová, 2016, s. 33-34).

---

⁹ Pojem „příspěvek“ je v této práci používán ve významu výše zmiňovaného „obsahu“.

¹⁰ Rozlišování jednotlivých emocí se zde uvádí jen pro úplnost, pro tuto práci není stěžejní.

1.3.4 Práva a povinnosti uživatelů Facebooku

Za účelem vytvoření ucelené představy o Facebooku, která je pro proniknutí do podstaty předkládané problematiky zásadní, je na místě se podrobněji zabývat Prohlášením o právech a povinnostech, které bodem číslo 2, odstavce 18 *Další ustanovení* stanovuje, že toto Prohlášení tvoří „úplnou smlouvu mezi oběma stranami týkající se služby Facebook“. Hned na úvod je v Prohlášení uvedeno, že používáním Facebook Služeb každý uživatel Facebooku toto Prohlášení přijímá. Dále se upozorňuje, že toto Prohlášení je čas od času aktualizováno¹¹.

Zajímavou částí toho Prohlášení je odstavec číslo 13 *Dodatky*, ve kterém se mimo jiné stanovuje, že trvalým odstraněním facebookového účtu se ruší platnost Prohlášení kromě ustanovení 2.2., 2.4, 3-5 a 14-18. Pro osobu, která se odstraněním svého účtu chce ze vztahů plynoucích mu jako uživateli Facebooku vyvázat, je podstatné zejména ustanovení 2.2. To určuje, že odstraněný obsah, který podléhá duševnímu vlastnictví daného uživatele, bude „přiměřeně dlouhou dobu existovat v záložních kopiích (nebude však dostupným ostatním).“ K podobnému tématu se vyjadřuje též odstavec číslo 14 „Ukončení“, ve kterém je stanoveno, že při trvalém odstranění účtu bude veškerý obsah zveřejněný uživatelem odstraněn. Informace, které o daném uživateli ale sdílí ostatní uživatelé, však nejsou součástí účtu uživatele a nedojde tedy k jejich odstranění. Tato dvě poslední ustanovení dokazují, že jakmile si člověk vytvoří svůj účet na Facebooku, z práv a povinností vůči Facebooku není možné definitivní vyvázání. Rozhodnutí připojit se k Facebookové komunitě je tedy v určitém pohledu nenávratné, a proto by jej měli učinit pouze plně informované osoby.

Odstavce 3-4 Prohlášení se týkají bezpečnosti používání Facebooku. Registrovat se mohou osoby starší 13 let, a to pouze v případě, že uvedou svá skutečná jména a osobní informace. Toto Prohlášení výslovně zakazuje tvorbu více osobních účtů. Další ustanovení se týkají zákazu nevhodného chování vůči druhým uživatelům, včetně obtěžování, zastrašování a šikany. Nejsou povoleny nenávislné projevy, výhrůžky, podněty násilí a ostatní nezákonné, klamavé, škodlivé nebo diskriminační činnosti.

Facebook v Prohlášení též upravuje možnosti sbírání a používání dat, které o uživatelích shromažďuje. Přistoupením na Prohlášení je Facebook oprávněn za

---

¹¹ V této práci se pracuje s Prohlášením, které bylo naposledy revidováno dne 31. 1. 2018.

poplatek zobrazovat jméno uživatele a jeho osobní informace firmám a jiným subjektům. Tento krok je odůvodněn snahou nabízet uživatelům cílenou reklamu, aby propagované produkty byly pro dané uživatele zajímavé.

Zveřejněním obsahu, který podléhá duševnímu vlastnictví uživatele, přechází na Facebook nevýhradní, přenosná, převoditelná a volná (tj. bez nároku na autorský honorář) licence. Tato licence končí, jakmile dojde k odstranění z účtu uživatele, vyjma případů, kdy byl tento obsah sdílen s ostatními (pokud jej neodstranili i oni.) V praxi tento případ však skoro nenastává, neboť uživatelé sdílejí určité obsahy právě proto, aby je učinili viditelnými i ostatním. Navíc přesvědčení všech uživatelů, se kterými byl obsah sdílen, aby jej odstranili, může trvat i několik dní, pokud budou uživatelé vůbec ochotní takový krok učinit.

1.4 Facebookový vztah mezi učitelem a žákem

1.4.1 Společensko-politická diskuse

Data zveřejněná Facebookem uvádí, že ve druhém čtvrtletí roku 2017 Facebook používalo přibližně 4,8 milionu Čechů, přičemž více jak tři čtvrtiny z nich jsou na Facebooku aktivní každý den¹². Takto vysoká čísla přispěla k pravděpodobnosti a možnosti facebookových interakcí mezi učitelem a žákem. Tato situace však nastolila nové etické a morální problémy, které upoutávají pozornost stále více rodičů, učitelů ale také zákonodárců (Asterhan a kol., 2013). Při takové popularitě, jakou Facebook u mladých získal, je zřejmé, že by se tato sociální síť mohla stát zajímavým nástrojem komunikace s žáky.

Studie z Izraele dokázala, že žáci o tento způsob komunikace zájem opravdu mají. Deset procent studentů ze zkoumaného vzorku bylo i přes zákaz vydaný tamějším Ministerstvem školství ve facebookovém spojení se svým učitelem (Hershkovzt a kol., 2017). Je ale nezbytné s tímto nástrojem zacházet opatrně a hlavně informovaně.

---

¹² Newsfeed.cz - Marketing na Facebooku. *Český Facebook v Q1 2017 hlásí 4,8 milionů uživatelů měsíčně* [online]. HUŠKOVÁ Lucie. Copyright © 2016 Newsfeed.cz. [cit. 14.03.2018]. Dostupné z: <https://newsfeed.cz/cesky-facebook-v-q1-2017-hlasi-48-milionu-uzivatelu-mesicne/>

Jak ve své studii týkající se možností využití sociální sítě Facebook při vyučování správně poznamenala Maříková, prostředí Facebooku je velmi složité. Uživatelé a administrátoři facebookových stránek, které slouží zejména pro firmy, značky, organizace a veřejně známé osobnosti, na Facebooku sdílejí mnoho různorodého obsahu. Mohou to být textové zprávy, fotografie, videa, ale také webové odkazy. Tím je Facebook provázán s dalším obsahem na různých internetových webech a stává se tak těžko uchopitelnou a neohrazenou platformou. Možná i právě z toho důvodu je Facebook některými zákonodárci vnímán jako rizikový.

1.4.2 Právní úprava on-line vztahu mezi učitelem a žákem

Jak již bylo zmíněno v úvodu, problematika komunikace mezi učitelem a žákem uskutečňovaná prostřednictvím sociálních sítí je v dnešní době stále více diskutována. Jako příklad lze uvést situaci v Izraeli. Tamější Ministerstvo školství v roce 2011 zakázalo používání sociálních sítí pro interakce mezi učiteli a žáky. Po roce a půl bylo opatření upraveno a povolily se omezené konexe mezi učiteli a žáky pro vzdělávací účely (Ministerstvo školství Izraele, 2012; 2013). Kromě Izraele byla tato problematika tematizována také v několika státech USA, například na území státu Missouri byl vztah učitele a žáka v roce 2011 upraven takzvaným Senate Bill 54, podle kterého by učitel neměl se svým žákem komunikovat na sociálních sítích, aniž by tato komunikace nebyla přístupná školním administrátorům a zároveň zákonným zástupcům dítěte (Senát státu Missouri, 2011). Naproti tomu Irsko před absolutním zákazem upřednostnilo upozornění a vyzývalo učitele, aby zajistili, že každá komunikace s žáky je přiměřená, a to včetně komunikace skrze elektronická média, jako je e-mail či sociální sítě (The Teaching Council, 2016). Tyto příklady společenských reakcí na využití sociálních sítí při interakci mezi učitelem a žákem dokazují, že určitá část společnosti pocítuje potřebu normativní úpravy této problematiky. Zároveň též demonstruje náročnost adaptace školského systému na proměny podobného druhu.

Dotazem adresovaným na Oddělení školské legislativy Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (dále jen MŠMT ČR) bylo ověřeno, že v České republice on-line vztah mezi učitelem a žákem není výslovně v právních předpisech České republiky upraven. Regulace těchto interakcí je v českém prostředí možná na úrovni vnitřních předpisů škol a školských zařízení, jako je například školní řád.

V zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, se v ustanovení § 30 odst. 1 a 2 určuje, co musí školní řád obsahovat. Tématu této práce se týkají písmena a) a c). Školní řád by měl upravovat „podrobnosti k výkonu práv a povinností dětí, žáků, studentů a jejich zákonných zástupců ve škole nebo školském zařízení a podrobnosti o pravidlech vzájemných vztahů se zaměstnanci ve škole nebo školském zařízení,“ a také „podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků nebo studentů a jejich ochrany před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí,“. Všechna tato ustanovení se pohybují ve velmi obecné rovině. MŠMT ČR vydalo několik metodických materiálů, které problematizují informační a komunikační technologie v rámci škol a školských zařízení. Ty se však zabývají zejména kyberšikanou, a to se zaměřením na vztahy mezi studenty. Metodická příručka, která by se přímo zabývala on-line komunikací mezi učitelem a žákem, k dispozici není.

1.4.3 Pozitiva facebookového vztahu mezi učitelem a žákem

K základní orientaci v postojích žáků k facebookovému vztahu s učitelem poslouží článek s názvem *Vztah mezi učitelem a žákem a komunikace prostřednictvím Facebooku: názory studentů*, který svým zaměřením mezi ostatními pracemi tvoří výjimku. Namísto učitelů byli dotazováni žáci, kteří odpovídali na otázku, jaké výhody facebookové komunikaci se svými učiteli přisuzují.

Při zjednodušení je možné v odpovědích vysledovat dva druhy výhod, které studenti vnímali. Jeden druh odpovědí se týkal praktických výhod, které jim takový vztah přináší. Mezi odpověďmi se vyskytly například tyto názory: „Učitel mne může snadno a rychle informovat o záležitostech, které se staly, když jsem nebyl ve škole,“¹³, nebo „Kdybych potřeboval, učitel mi může se školními záležitostmi pomoci v odpoledních hodinách po výuce.“¹⁴ Jako vysvětlení student dále uvedl, že by to bylo rozhodně příjemnější, než kdyby vyučujícího kontaktoval telefonicky.

Další odpovědi se týkaly kvality osobního vztahu mezi učitelem a žákem. Studenti oceňovali, že prostřednictvím on-line komunikace sami ztrácí nesmělost, kterou cítí

---

¹³ V originále: “(The teacher) could update me easily and quickly about things that happened when I didn’t come (to school).”

¹⁴ V originále: “(The teacher) could help me in the afternoon with school stuff if I needed help.”

v bezprostřední komunikaci tváří v tvář, a mohou se tak učitele zeptat na informace osobnějšího rázu. Obdobně pozitivního hodnocení dosahovala též příležitost zjistit, jakým způsobem učitel tráví svůj volný čas. Naproti tomu ale žáci také oceňovali možnost větší participace učitele na mimoškolním životě žáka, a to například jednoduše otázkou, jak se žákovi daří, nebo zjištěním, jakým koníčkům se věnuje. Z ostatních odpovědí také vyplývalo, že žáci se spíše dokáží spolehnout na učitele, se kterým jsou ve spojení na Facebooku než na takového, který na Facebooku aktivní není (Hershkovzt a kol., 2017).

1.4.4 Možná rizika facebookového vztahu mezi učitelem a žákem

S výhodami facebookové komunikace mezi učitelem a žákem souvisí ale také možné nástrahy, které uvádí například práce *Komunikace mezi učiteli a studenty středních škol na Facebooku: možnosti a úskalí*. Hojně diskutované téma během rozhovorů bylo překračování hranic. Tyto meze je možné rozlišit do několika kategorií. Během facebookové komunikace může dojít jednak k překročení hranice soukromí, jednak k porušení autority. Třetí kategorie zmíněná v této studii se týká narušení hranice volného času učitele, jehož facebookový profil je studentům k dispozici v podstatě neomezeně, přičemž někteří učitelé uváděli, že jejich studenti si velmi rychle zvykli na snadnou možnost zkontaktování učitele a okamžitou pomoc vyžadovali prakticky neustále (Asterhan a kol., 2013).

Pokud je učitel se svými studenty ve spojení skrze svůj osobní profil na Facebooku, k narušení soukromí může dojít snadno. Učitel před svými žáky hraje určitou sociální roli, ale jeho projevy na Facebooku nemusí vždy plně odpovídat společenským očekáváním. Žák může odhalit části učitelova soukromého života, a to například jaké koníčky učitel má, jakých společenských akcí se účastní, jaké jsou jeho politické názory a v neposlední řadě je možné vidět i fotografie. Na jedné straně učitelé uváděli, že facebookové přátelství, které se svými studenty uzavírají, umožňuje vylepšit vzájemný vztah a více se s žáky sblížit. Na druhé straně však občas cítili, že se k nim žáci chovají příliš důvěrně a učitelé byli nuceni studentům připomenout rozdíly, které z odlišných sociálních statusů plynou (Asterhan a kol., 2013).

2 Praktická část

2.1 Teoretická východiska pro praktickou část

Hlavním pramenem pro zpracování praktické části této práce se stala monografie *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách* od Romana Švaříčka a Kláry Šed'ové (Švaříček, Šed'ová, 2014), jejíž informace byly doplňovány také publikací Petera Gavory s názvem *Úvod do pedagogického výzkumu* (Gavora, 2000).

2.2 Předmět výzkumu

Předmětem zkoumání této práce je vztah mezi učitelem a žákem, který je ovlivňován jejich vzájemným přátelstvím na sociální síti Facebook.

2.3 Cíle výzkumu

Výzkumný cíl je možné rozlišit na tři typy. Za prvé se jedná o cíl intelektuální, jehož naplněním by měl výzkum obohatit odborný diskurz. Dále je to cíl praktický, při kterém se dbá na praktické využití získaných dat. Posledním typem cíle je cíl personální, který je významný pro autora výzkumu, v podstatě se jedná o osobní obohacení výzkumníka. V ideálním případě by výzkum měl naplňovat více cílů. Z tohoto důvodu bývá doporučováno zvolit takové téma, které má jednak návaznost na praxi a jednak se shoduje s výzkumníkovými zájmy (Švaříček, Šed'ová, 2014, s. 63).

2.3.1 Cíl intelektuální

Intelektuálním cílem výzkumu této práce je zmapování postojů žáků vybraných středních škol k facebookovému vztahu s učitelem. Během předvýzkumu se ukázala jako závažná také problematika znalosti práv a povinností uživatelů Facebooku, proto bylo k hlavnímu cíli výzkumu formulován cíl vedlejší, který se snaží zjistit, do jaké míry jsou žáci s těmito právy povinnostmi obeznámeni a jakou roli zde hraje škola.

2.3.2 Cíl praktický

Získaná data mohou být využita k optimalizaci vztahu učitele a žáka, který se s moderní dobou a její technizací proměňuje a čelí různým novinkám, a to například ze strany sociálních sítí. Na základě informací o postojích žáků k facebookovému vztahu s učitelem budou moci učitelé své chování na této sociální síti modifikovat. Praktický cíl spočívá také ve zjištění, zda byli účastníci výzkumu o sociálních sítích, konkrétně

o právech a povinnostech uživatelů Facebooku, informovaní prostřednictvím školy. Ačkoli výsledky z kvalitativního výzkumu není možné zobecňovat, pokud se v rámci této studie ukáže, že není standardem na středních školách poskytovat žákům informace ohledně sociálních sítí, vyvstane otázka, zda by výchova k bezpečnému využívání sociálních sítí měla být zajišťována školou, či nikoli.

2.3.3 Cíl personální

Jelikož se autorka této práce připravuje na pedagogickou praxi a v budoucnu by ráda v rámci edukačního procesu navazovala se svými studenty co nejlepší možné vztahy, je pro ni osobně velmi zajímavé se touto problematikou zabývat.

2.4 Výzkumné otázky

Základní výzkumná otázka zní:

Jaké postoje zauímají žáci středních škol k facebookovému vztahu s učiteli?

Během předvýzkumu bylo zjištěno, že někteří žáci nemají o právech a povinnostech, ke kterým jsou jako uživatelé Facebooku zavázáni, dostačující vědomosti. Proto byla v průběhu tvorby této práce zformulována ještě vedlejší výzkumná otázka, která zní:

Jsou si žáci vědomi existence „Prohlášení o právech a povinnostech“ a způsobu, jakým se k němu zavázali, a pokud ano, získali tyto informace prostřednictvím školy?

2.5 Metodologie

2.5.1 Metodologický přístup

S ohledem na výzkumný problém a cíle výzkumu byl v rámci této práce zvolen kvalitativní metodologický přístup. Metody kvalitativního přístupu jsou totiž vhodné k výzkumu právě takových jevů, o kterých zatím neexistuje mnoho poznatků. Kvalitativní výzkum si klade za cíl vytvoření celistvé představy o daných jevech. Výzkumník by měl zajistit potřebné informace, díky kterým následně interpretuje, jak lidé tvoří a hodnotí sociální realitu. V podstatě se jedná o snahu pochopit danou sociální realitu stejně, jak jí rozumí samotní aktéři, a proto se v této souvislosti někdy hovoří o takzvaném „pohledu z perspektivy subjektu“. Jiná definice vymezuje kvalitativní

přístup jako hloubkový a kontextuálně zakotvený výzkum. Při kvalitativní studii je logika bádání induktivní, což znamená, že nejprve dochází ke sběru dat, ve kterých se následně výzkumník snaží vyhledat určité pravidelnosti. Výsledky kvalitativního výzkumu však z důvodu malého vzorku zkoumaných osob není správné nepoučeně¹⁵ zobecňovat na větší skupinu lidí či dokonce na celou společnost (Švaříček, Šed'ová, 2014, s. 17-25).

Existuje několik technik, které přispívají k zajištění kvality tohoto typu výzkumu, avšak není možné přesně určit postup, který by zaručoval kvalitu každého kvalitativního výzkumu (Švaříček, Šed'ová, 2014, s. 29). V této práci byl kladen důraz zejména na dvě kritéria, a to kritérium důvěryhodnosti a přenositelnosti.

Kritérium důvěryhodnosti souvisí s konceptem vnitřní validity. Vnitřní platnost výzkumu spočívá ve zjištěních, zda ze vztahu mezi různými proměnnými vyplývají vztahy kauzality (Seale, 2004, s. 48). V interpretaci Romana Švaříčka se ale jedná spíše o důraz na souvislost mezi teorií a praxí, přičemž je kladen nárok na předkládání důkazů. (Švaříček, Šed'ová, 2014, s. 32) V této práci byl brán ohled zejména na dvě základní techniky, které se ke zvýšení důvěryhodnosti výzkumu běžně užívají. První z nich je záměrný výběr účastníků, jehož podrobnému popisu je věnována kapitola 2.5.2 *Metoda sběru dat*. Za druhé se jedná o přímé citace výpovědí účastníků výzkumu, které zde slouží zejména pro ilustraci specifického vyjadřování účastníků o této problematice. Důležitá byla správná míra uplatnění této techniky, protože její nadužívání patří k velmi rozšířeným chybám kvalitativních výzkumů. Další frekventovaný nedostatek, kterému je potřeba se v rámci použití techniky přímých citací vyvarovat, je nedostatečné objasnění citovaných dat. Proto bylo v této práci snahou všechny doslovné citáty s ohledem na zjištěnou teorii interpretovat (Švaříček, Šed'ová, 2014, s. 31-43) Jak poznamenává Klára Šed'ová v kapitole týkající se analýzy dat, interpretovat je možné „s rozmachem“, avšak je důležité vždy jasně odlišit, zda se jedná o myšlenky, které jsou podloženy daty z relevantních zdrojů, anebo se jedná o vlastní autorovu interpretaci (Švaříček, Šed'ová, 2014, s. 246).

---

¹⁵ Tomu, co je možné za určitých podmínek alespoň do jisté míry zobecnit, se věnuje koncept vnější validity výzkumu, viz dále.

Přenositelnost spadá do konceptu vnější validity, která se snaží určit, do jaké míry je možné výsledky zobecnit na platnost pro další různé osoby nebo situace (Seale, 2004, s. 48). Tuto definice je možné přeformulovat na otázku, kterou by si výzkumník ve své praxi měl klást, tedy: „Kdy a za jakých okolností mohou být závěry platné pro jiné skupiny lidí v jiných prostředích?“ Primární technikou k zaručení přenositelnosti je podrobný popis metodiky práce. Dále se jedná o reflexi subjektivity, jejímž cílem je zdokumentovat výzkumníkův vhlad do výzkumu (Švaříček, Šed'ová, 2014, s. 38). Reflexe subjektivity je součástí kapitoly 4 *Diskuse*. V kvalitativním výzkumu je také důležité přesně určit limity teorie, například z jakých důvodů jsou některé jevy z posuzování vynechány. Důležitým limitním momentem této práce bylo vynechání učitelů z výzkumu, dále výběr účastníků a samozřejmě také výzkumná otázka spolu s jejím rozčleněním na specifické výzkumné otázky, které jsou pro metodiku práce určující. V závěru tohoto výzkumu byla použita technika zvaná aplikovatelnost, která se v některých publikacích nazývá jako dodatečná validizace dat. Jedná se o porovnání závěrů práce s odbornou literaturou a jinými výzkumy. Z tohoto důvodu jsou také na konci této práce dvě kapitoly, a to *Shrnutí*, ve kterém jsou získaná data analyzována a *Závěr*, jehož cílem bylo srovnání dat s vědeckými publikacemi (Švaříček, Šed'ová, 2014, s. 38).

K zajištění kvality výzkumu neodmyslitelně patří také dodržování obecných etických principů. Mezi základní principy se řadí důvěrnost, poučený souhlas a zpřístupnění práce účastníkům výzkumu (Švaříček, Šed'ová, 2014, s. 43-49) Zásada důvěrnosti je naplněna použitím pseudonymů, které znemožňují identifikaci účastníků. Aby bylo zabráněno možnému zneužití získaných dat, například zjištění totožnosti účastníka na základě jeho hlasu, audionahrávky jsou uloženy na zabezpečeném místě a jsou přístupny výhradně badateli. O principu důvěrnosti byli informováni všichni účastníci výzkumu, kteří po vyslechnutí stručné charakteristiky výzkumu měli právo vyjádřit svůj souhlas či naopak nesouhlas s participací na výzkumu. Toto ujištění o důvěrnosti a souhlas účastníka je součástí každé audionahrávky. Účastníci výzkumu byli dále poučeni o zveřejňování závěrečných prací, které je upraveno Opatřením

rektora č. 72/2017¹⁶. Došlo též k ubezpečení účastníků, že v případě jakýchkoli dotazů týkajících se výzkumu mohou výzkumníka kontaktovat.

2.5.2 Metoda sběru dat

Metodou sběru dat se pro tuto práci stal hloubkový rozhovor neboli in-depth interview, jehož podstatou je „dotazování jednoho účastníka výzkumu zpravidla jedním badatelem pomocí několika otevřených otázek.“ Díky otevřeným otázkám není účastník ve svých odpovědích omezen a výzkumník tak získává data „v jejich přirozené podobě,“ (Švaříček, Šed'ová, 2014, s. 159-160). Co se týká typu této metody, použit byl polostrukturovaný rozhovor, který se zakládá na předem stanovených tématech a otázkách. Tvorbu otázek popisuje následující kapitola. Během výzkumu ale badatel nemusí připravené schéma témat a otázek striktně dodržovat, naopak se může pokusit rozvinout určité výpovědi účastníka, k čemuž se využívají takzvané navazující otázky. Díky nim kvalitativní výzkum může dosáhnout vyšší hodnoty, neboť jsou nástrojem k získání detailů, které následně pomáhají rozlišit i jemné nuance. (Švaříček, Šed'ová, 2014, s. 168). Není možné provést neutrální rozhovor, neboť již výběrem tématu, otázek a účastníků má výzkum subjektivní zabarvení. Snaha zdokumentovat aktivní ovlivnění výzkumu osobou výzkumníka se nachází v kapitole 4 *Diskuse*.

2.5.3 Tvorba otázek

K vypracování schématu polostrukturovaného rozhovoru byl použit takzvaný pyramidový model. Ten spočívá ve stanovení základní výzkumné otázky (ZVO) a jejím rozložením na otázky specifické (SVO). Až následně se formulují otázky tazatelské (TO), které se přímo pokládají respondentům. Důležitým prvkem mezi úrovněmi specifických výzkumných otázek a tazatelských otázek je využívání odlišných jazykových prostředků. Pro formulování specifických otázek se používá jazyk odborný, kdežto tazatelské otázky jsou účastníkům kladeny hovorovým jazykem, který je pro ně dobře srozumitelný (Švaříček, Šed'ová, 2014, s. 166).

Základní výzkumná otázka, která byla stanovena s ohledem na intelektuální cíl tohoto výzkumu, zní:

---

¹⁶ Závěrečné práce jsou zpřístupněné nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby v digitálním repozitáři UK na adrese <http://dspace.cuni.cz/>.

ZVO: Jaké postoje zaujímají žáci středních škol k facebookovému vztahu s učiteli?

Základní výzkumná otázka byla rozložena do pěti výzkumných otázek specifických, které se týkají jednotlivých oblastí relevantních ke zjištění postojů žáků středních škol k facebookovému vztahu s učiteli. Jedná se o následující:

SVO₁: Za jakých okolností a s jakým učitelem facebookové přátelství vzniká?

Záměrem této otázky bylo zjistit, jakým způsobem tento vztah vznikl. Za prvé se kladla otázka, kdo vznik facebookového přátelství inicioval, dále zda v době přijetí žádosti o facebookové přátelství učitel žáka vyučoval pár týdnů či naopak několik let a jestli tato situace byla nějakým způsobem komentována. Další otázka se ptala po motivaci, která vedla k vytvoření takovéto vazby. S ohledem na předvýzkum byla do této specifické výzkumné otázky zařazena také zběžná charakteristika učitele, která byla pro potřeby této práce určena pohlavím a věkem (který byl odhadován žákem).

SVO₂ Jaké jsou interakce mezi učitelem a žákem na Facebooku?

Tazatelské otázky se týkaly zejména způsobu komunikace, mezi které na Facebooku patří zejména soukromá nebo skupinová konverzace, uzavřená facebooková skupina, „lajkování“ nebo komentování různých příspěvků či v dnešní době již méně časté přidávání veřejných příspěvků na profil uživatele. Dále byla v obecné rovině zkoumána povaha komunikace, především šlo o zjištění, zda se interakce týkají výhradně výuky nebo se konverzace dotýká i jiných témat. Poslední otázka zjišťovala, zda žák, který je na Facebooku v přátelství s učitelem, nějakým způsobem svůj sdílený obsah upravuje.

SVO₃: Jaký názor má žák na učitelovo chování na Facebooku?

Jelikož kromě rozdílu mezi sociálním statusem žáka a učitele existuje také patrný rozdíl ve věku, do SVO byla zařazena také otázka týkající se odlišnosti chování na Facebooku, které žáci u svých učitelů mohou pozorovat. Konkrétně pak bylo dotazováno téma sdílení informací ze soukromého života učitele, se zaměřením na žákovo hodnocení této situace.

SVO₄: Ovlivňuje podle žáka facebookové přátelství jeho vztah s učitelem v reálném prostředí?

Předposlední specifická výzkumná otázka si kladla za cíl zkoumat žákovo přesvědčení, zda facebookový vztah s jeho učitelem změnil jeho vztah v reálném školním prostředí, či nikoli. Tazatelské otázky se týkaly také výhod a nevýhod tohoto vztahu.

SVO₅: Jsou žáci srozuměni s právy a povinnostmi, které při používání FB musí dodržovat?

Ačkoli SVO₅ na první pohled nevychází přímo ze základní výzkumné otázky, její zahrnutí do výzkumu je opodstatněné. Je důležité rozlišovat, zda žáci využívají tuto sociální síť s alespoň minimálním vědomím práv a povinností či své chování činí nahodile bez ohledu na možné konsekvence, přičemž v případě srozumění se s právní stránkou Facebooku by takto nejednali. Navíc pokud bude zjištěno, že žáci nejsou s právy a povinnostmi užívání Facebooku dostatečně srozuměni, mohla by tato práce podnítit snahy vedoucí k optimalizaci výuky předmětu informační a komunikační technologie, a to zejména v rámci bezpečnosti na internetu, konkrétně používání sociálních sítí.

Součástí byly samozřejmě také úvodní a ukončovací otázky, díky nimž měli účastníci výzkumu možnost doplnit či zdůraznit svá stanoviska. Při výzkumu byl čas věnován také vysvětlení dalšího směřování výzkumu, poděkování a opětovnému zdůraznění zachování důvěrnosti, mimo jiné i tím, že ve výzkumu nebyla použita pravá jména respondentů, ale výzkumníkem vytvořené pseudonymy (Švaříček, Šed'ová, 2014, s. 163, 170).

Kompletní schéma polostrukturovaného rozhovoru je k nahlédnutí v *Přílohách* této práce.

2.5.4 Výzkumný soubor

Co se týká výběru vzorku, který byl podroben bádání, s ohledem na kvalitativní metodu se jedná o výběr záměrný. Ten zaručuje vhodnost účastníků, kteří mají s problematikou určité zkušenosti a mohou o ní informovaně hovořit (Gavora, 200, s. 144).

Účastníky tohoto výzkumu se stali studenti posledních dvou ročníků středních škol, kteří splňovali několik požadavků. Pro tento výzkum bylo nezbytné, aby se jednalo

o uživatele Facebooku, kteří mají s touto sociální sítí potřebné zkušenosti. Ze stejného důvodu bylo nutné, aby se průzkumu účastnili aktivní uživatelé Facebooku. Pro potřeby této práce byl aktivní uživatel definován jako uživatel, který je na této síti on-line alespoň 15 minut denně a aktivně svou činností vytváří na Facebooku nějaký obsah, tedy minimálně dvakrát týdně sdílí, komentuje nebo „lajkuje“ příspěvky různého typu. S ohledem na téma práce bylo též klíčové, aby facebooková vazba mezi učitelem a žákem vznikla a trvala v době, kdy učitel žáka vyučoval. Facebooková přátelství mezi žákem a učitelem vznikají také po ukončení školní docházky žáka, kdy ovšem dochází k porušení vztahu mezi učitelem a žákem a z toho důvodu nebývají jejich interakce vnímány jako problematické.

Pro úplnost jsou níže uvedeny otázky, které byly pokládány zájemcům o participaci na výzkumu. Za vhodného kandidáta byl označen ten, který na všechny otázky odpověděl kladně:

Máš na Facebooku profil minimálně jeden rok?

Jsi na Facebooku on-line alespoň patnáct minut denně?

Vytváříš na Facebooku nějaký obsah, tedy sdílíš, komentuješ nebo „lajkuješ“ příspěvky různého typu alespoň dvakrát týdně?

Máš mezi svými facebookovými přáteli učitele, se kterým došlo k potvrzení žádosti facebookového přátelství v čase, kdy tě vyučoval, a zároveň tě stále vyučuje?

Kontakty na respondenty byly získávány zejména osobní známostí a dále pomocí různých doporučení. V takto vytvořené síti byly zastoupeny jak všeobecné střední školy, tak i odborné střední školy, přičemž prvně jmenovaná skupina byla zastoupena větším podílem. Všechny školy sídlí v Čechách, konkrétně se jedná o kraj Hlavního města Prahy a dále o kraj Středočeský a Jihočeský.

Počet účastníků nebyl předem stanoven, rozhovory probíhaly do té doby, dokud byly nové informace odlišné od dat již zjištěných. Tato technika určení rozsahu výběru je označována pojmem saturace (Gavora, 2000, s. 144), jehož synonymem v českém jazyce může být slovo nasycení. Počet respondentů se ustálil na čísle šest, přičemž se jednalo o tři dívky a tři chlapce. Pro každého z nich byl výzkumníkem zvolen pseudonym.

První respondentkou byla devatenáctiletá Zuzana, studentka střední odborné školy sídlící ve středočeském kraji. Na Facebooku je v kontaktu s učitelkou angličtiny, která ji pomáhala se připravit na jazykovou zkoušku. Během přípravy na zkoušky spolu komunikovaly aktivně, a to prostřednictvím soukromé konverzace. Zuzanin postoj k facebookové komunikaci s učitelem by se dal označit jako neutrální, tento způsob komunikace iniciovala vyučující, Zuzana jej akceptovala z praktických důvodů, ačkoli sama tvrdí, že v některých případech by upřednostnila osobní kontakt. Projevila také značný nezájem o osobní informace týkající se její učitelky.

Další dívkou ochotnou zúčastnit se výzkumu byla osmnáctiletá Kateřina, která studuje středočeské osmileté gymnázium. Hovořila o svých zkušenostech se dvěma učiteli, přičemž jeden z nich je zároveň jejím trenérem. Komunikace se týká jak výuky, tak tréninků. V druhém případě se jedná o vyučující, která má na starosti školní projekt, do kterého se přihlásila také Kateřina. Při komunikaci využívají soukromé konverzace a také uzavřenou facebookovou skupinu. Prvně jmenovaný způsob komunikace Kateřina nehodnotí kladně, připadá jí až moc osobní. Na druhou stranu v komunikaci prostřednictvím uzavřených facebookových skupin vidí velký potenciál a je přesvědčená, že díky Facebooku by mohlo dojít k usnadnění sdílení informací důležitých pro výuku určitého předmětu.

Poslední studentkou byla devatenáctiletá Lucie z pražského čtyřletého gymnázia, která na Facebooku komunikuje se svou třídní učitelkou. Využívají výhradně soukromou konverzaci, a to za účelem usnadnění komunikace ohledně organizačních záležitostí, které má třídní učitel na starosti. Mezi ně patří například upomínky na odevzdání omluvenek a také záležitosti týkající se maturitního plesu. Lucie si uvědomuje úskalí, jaká tento způsob komunikace s učitelem přináší, ale obecně hodnotí své zkušenosti kladně. Oceňuje, že se o své třídní může dozvědět i nějaké informace z jejího soukromého života.

Jedním z participantů byl také sedmnáctiletý student středočeské střední odborné školy Petr. Na Facebooku se „přátelí“ se dvěma učiteli, ale jeho komunikace je v podstatě pasivní, což znamená, že si s učiteli nevyměňuje textové zprávy, ani nereaguje na jejich příspěvky. K hodnocení facebookové interakce s učitelem má neutrální postoj, v některých případech dokonce lhostejný.

Dalším studentem byl téměř dvacetiletý Martin, který dokončuje svá studia na osmiletém gymnáziu v Jižních Čechách. Martin pravidelně komunikuje se dvěma učiteli, přičemž jeden z nich je jeho třídní učitel. Komunikace probíhá skrze soukromé, ale i skupinové konverzace a také v prostředí uzavřené facebookové skupiny. Na tento způsob komunikace má pozitivní názor, ačkoli dokázal pojmenovat také mnoho rizik. Martin také prokázal solidní znalost práv a povinností uživatele Facebooku.

Posledním respondentem se stal Tomáš, osmnáctiletý student pražského soukromého gymnázia. Zkušenosti s facebookovou interakcí má se dvěma učiteli. Spíše se jedná o pasivní typ komunikace, přičemž Tomáš by uvítal, kdyby se komunikace z různých jiných platforem, jakou je například Moodle nebo elektronická pošta, přesunula právě na Facebook. Jako jednu z největších výhod uvádí široké možnosti využití různých funkcí¹⁷ této sociální sítě.

Rozhovory se konaly v prostředí kaváren či cukráren. Záměrem bylo vytvořit pro studenty komfortní průběh jejich participace, a proto celá komunikace, včetně samotného rozhovoru, probíhala neformálně. Je možné, že díky tomu účastníci výzkumníkovi důvěřovali, a i přes hierarchizovaný vztah, ve kterém výzkumník zastával vyšší pozici, zde nepociťovali silnou autoritu, kvůli které by své odpovědi modifikovali.

2.5.5 Předvýzkum

V první fázi výzkumu byl zahájen předvýzkum, jehož cílem bylo ověření, zda výzkumný nástroj funguje takovým způsobem, jakým byl zamýšlen. Konkrétně šlo o testování, jestli budou oslovené osoby ochotné se výzkumu zúčastnit a zda budou správně rozumět otázkám (Gavora, 2000, s. 69). Důležité bylo také zjistit, zda není soubor otázek příliš rozsáhlý či naopak stručný a nebude potřeba jej upravit.

Předvýzkumu se zúčastnily dvě osoby, které navštěvují stejné pražské gymnázium. Dotazovány byly jednotlivě, jejich názory se ale v mnohém shodovaly. Pro předvýzkum však nebyl klíčový význam jejich odpovědí, ale samotný průběh rozhovoru.

Formulace otázek se pro dané účastníky ukázaly srozumitelnými. Také časová náročnost rozhovoru přibližně odpovídala odhadům. Zajímavé bylo, že oba účastníci

---

¹⁷ Textová komunikace, sdílení různorodého obsahu, vytváření anket apod.

s důrazem rozlišovali pohlaví učitelů a akcentovali věk pedagoga. V obou případech vznikalo facebookové přátelství s učiteli mladšího věku, odhadem do třiceti pěti let. Z těchto důvodů byl vyvozen předpoklad, že studenti vnímají v rámci facebookové komunikace rozdíl v pohlaví a věku daných učitelů, a proto došlo k jemnému přeformulování druhé specifické otázky výzkumu. Nově tedy druhá specifická otázka zní *SVO₂: Za jakých okolností a s jakým učitelem facebookové přátelství vzniká?*¹⁸ Určením učitele se myslí jeho pohlaví a přibližný věk, který byl odhadován samotnými studenty.

Pozoruhodným byl též údiv dotazovaných, s jakým reagovali na první specifickou otázku (*SVO₁: Jsou žáci srozuměni s právy a povinnostmi, které při používání Facebooku musí dodržovat?*). Jednak byli překvapeni, že se téma rozhovoru bude týkat i tohoto hlediska Facebooku a jednak se ukázalo, že nejsou schopni na některé otázky odpovědět. Jejich nedostatečné znalosti právního aspektu používání této sociální sítě a zároveň jejich pohotové rozhodnutí zjistit o právech a povinnostech, ke kterým jsou zavázáni, více informací, se staly postačujícím argumentem pro zařazení této výzkumné otázky do výzkumu. Došlo však k přemístění této otázky z úvodu výzkumu na jeho závěr, neboť zjištění postojů žáků k facebookovému vztahu s učiteli je pro tuto práci podstatnější, problematika znalosti práv a povinností žáků jakožto uživatelů Facebooku, zaujímá vedlejší místo. Dalším důvodem k přesunutí bylo zvýšení komfortu účastníků výzkumu, jejichž údiv nad danou otázkou a nedostatečná schopnost odpovědět by mohla hned při úvodu rozhovoru negativně ovlivnit výsledky výzkumu.

2.5.6 Metoda analýzy

Vzhledem ke kvalitativní povaze výzkumu byla data analyzována nenumerycky, s cílem označit a popsat podstatné významové kategorie, které pomáhají rozkrýt zkoumanou problematiku. Pro začátek analýzy byla zvolena technika otevřeného kódování, která byla provedena tzv. metodou papíru a tužky¹⁹ (Švaříček, Šed'ová, 2014, s. 210, 213). Získané nahrávky s rozhovory musely být nejdříve přepsány do textové podoby. Přepis dat byl zajištěn samotným výzkumníkem, což zajisté pomohlo k detailní

---

¹⁸ Srov. původní *SVO₂: Za jakých okolností facebookové přátelství vzniká?*

¹⁹ Tato metoda spočívá v práci s tištěnými přepisy rozhovoru, ve kterých výzkumník označuje kódy a přímo do textu vpisuje různé poznámky.

znalosti dat. Záznamy rozhovorů byly poté důkladně a opakovaně analyzovány s cílem odhalit v textu důležitá témata tohoto výzkumu. Text byl tedy rozebrán na jednotky se stejným významem, přičemž každé takové jednotce bylo přiděleno označení (kód), které spojovalo všechny významově stejné prvky výpovědí. Tento krok byl pro výzkum velmi důležitý, neboť jednotliví respondenti se sice vyjadřovali ke stejné záležitosti, ale popisovali ji různými a navíc neodbornými pojmy. V případech, kdy účastník označil skutečnost přesně a neotřele, a zároveň bylo náročné najít ekvivalentní odborný termín, došlo ke kódování prostřednictvím in vivo kódů, což je označení užitá přímo účastníkem bezprostředně při rozhovoru (Švaříček, Šed'ová, 2014, s. 215). Kódování a analýza dat probíhala po skončení každého rozhovoru, tedy v průběhu celého výzkumu, což umožnilo na data nahlížet s určitým časovým odstupem. Bylo také možné se k jednotlivým zakódovaným jednotkám vracet a jejich vymezení revidovat, čímž bylo dosaženo promyšlené koncepce kódů. Kódy, které spolu vnitřně souvisely, následně vytvořily ucelenou významovou kategorii. Kategorie byly dále seskupovány podle toho, zda přímo souvisely s výzkumnou otázkou, nebo zda se staly nadstavbou tohoto výzkumu ve smyslu zjištění doplňujících témat týkajících se této problematiky.

3 Shrnutí

V této kapitole dochází ke shrnutí dat, která byla získána a analyzována podle metodologie popsané v předchozí kapitole. Při analýze bylo rozpoznáno poměrně velké množství kódů, které následně vytvořily několik kategorií. Všechny kategorie včetně příslušných kódů jsou z důvodu přehlednosti nejprve vyjmenovány²⁰. Jejich interpretace je uvedena v následujících kapitolách.

Studenti zaujímali k facebookovému vztahu s učiteli různé postoje. Své názory formovali zejména podle toho, jaké výhody, případně nevýhody jim takový vztah přináší. Z tohoto důvodu se hlavními kategoriemi staly:

- **pozitiva facebookového vztahu mezi učitelem a žákem**
  - rozšíření Facebooku a aktivita uživatelů
  - transparentnost komunikace
  - zvyk používat Facebook
  - neformální způsob komunikace
  - učitel je „normální člověk“
- **negativa facebookového vztahu mezi učitelem a žákem**
  - narušení hierarchie vztahu mezi učitelem a žákem
  - narušení volného času
  - „facebookově nekompetentní“ učitel

Toto dichotomické rozdělení by však samo o sobě bylo velmi zkreslující. Při rozhovorech se ukázalo, že ne každý student má na tuto problematiku vyhraněný názor. Proto je zde popsána další důležitá kategorie, která významově doplňuje dvě předešlé:

- **neutrální postoj k facebookovému vztahu mezi učitelem a žákem**
  - lhostejnost ke vzniku facebookového přátelství s učitelem
  - nezájem o facebookový profil učitele

S ohledem na vedlejší výzkumnou otázku se další kategorií stala:

---

²⁰ Kategorie jsou graficky znázorněny tučným písmem, kódy se nachází pod příslušnou kategorií.

- **práva a povinnosti uživatelů Facebooku**

- znalost práv a povinností
- neznalost práv a povinností
- relativizace významu práv a povinností
- absence školní výchovy k bezpečnému používání sociálních sítí
- realizace školní výchovy k bezpečnému používání sociálních sítí

Analýza dat však rozkryla několik dalších zajímavých témat, která přímo nesouvisí výzkumnými otázkami, ale pro hlubší vhled do nastolené problematiky mohou mít zásadní význam. Vzniklé kategorie jsou následující:

- **důvody vzniku facebookového vztahu**

- častá absence žáka nebo učitele
- školní projekty
- organizační záležitosti

- **prostředky komunikace**

- soukromá konverzace
- skupinová konverzace
- uzavřené facebookové skupiny

- **vliv na „off-line“ vztah mezi učitelem a žákem**

- pozitivní vliv
- žádný vliv
- negativní vliv

- **omezení facebookové komunikace mezi učitelem a žákem**

V dalších kapitolách jsou jednotlivé kategorie a jejich kódy podrobněji popsány a interpretovány. U každého kódu bylo v zásadě postupováno následujícím způsobem: daný kód je nejprve ve zkratce představen, poté následuje odpovídající přímá citace výpovědi respondenta, která je pro přehlednost graficky odlišena kurzívou. V závěru popisu jednotlivých kódů je předložen pokus o autorskou interpretaci výpovědi.

3.1 Pozitiva facebookového vztahu mezi učitelem a žákem

Někteří studenti facebookovou komunikaci hodnotili zcela kladně, jiní byli v takovém hodnocení více zdrženliví. V každém případě bylo vyzorováno několik vlastností Facebooku, které mu na pozitivním hodnocení přidávají.

3.1.1 Rozšíření Facebooku a aktivita uživatelů

Jednou z hlavních charakteristik, díky které může Facebook uspět i ve školním prostředí, je jeho snadná dostupnost a značný počet aktivních uživatelů. Tuto výhodu zmiňovala například Lucie nebo také Zuzana:

L.: „(...) dneska ten Facebook má každej v mobilu a ten mobil u sebe.“

Z.: „No, tak já prakticky nekomunikuju jinak než přes ten Facebook. Když dneska to mají skoro všichni, tak je to nejjednodušší. A taky jakože je to i v tom mobilu a na něj koukám jako hodně často, jako tím myslím třeba oproti e-mailu.“

Tyto studentky popisovaly jednak vlastní zkušenost s tím, že většina jejich přátel tuto sociální síť aktivně používá, jednak zdůrazňovaly možnost připojení se k Facebooku pomocí mobilního telefonu.

Pokud jde o první zmiňované zkušenosti, bezpochyby je výhodnější používat jeden komunikační kanál pro velké množství kontaktů. Správa a kontrola různých komunikačních kanálů je totiž náročnější. Faktory ovlivňující popularitu sociální sítě Facebook v České republice by byly jistě zajímavým tématem do diskuse, jejich deskripce by však přesahovala zadání této práce. Samotné rozšíření Facebooku ale není rozhodující, velmi důležitým aspektem je též aktivita uživatelů. To si uvědomovala i Kateřina:

K.: „U nás to fungovalo fakt dobře, protože když maj lidi (studenti, pozn. autora) nějaký dotaz, tak oni (učitelé, pozn. autora) jsou hodně aktivní, reagují, odpovídají. Takže třeba hned, co jsem přišla domů, jsem se zeptala, zda teda platí ten test, protože jsme nebyli dohodnutí úplně najisto. A ta odpověď mi přišla do deseti minut, protože tam ta učitelka je prostě často.“

Co se týká mobilní aplikace Facebook, není velkým překvapením, že ji studenti hodnotí kladně. Vzhledem k rozšíření smartphonů a internetu v mobilu mají Facebook

stále „v kapse“. Zajímavějším je jejich odhlédnutí od možnosti použít mobilní aplikace pro elektronickou poštu či využít mobilní telefon jako takový ke komunikaci prostřednictvím telefonování a posílání textových zpráv. Tato zvláštnost byla povšimnuta v průběhu rozhovoru, což umožnilo položit účastníkům výzkumu doplňující otázky. Zajisté je tento fakt podmíněn samotným rozšířením Facebooku, ale co přesně ve školním kontextu Messenger zvyhodňuje před mobilními aplikacemi elektronické pošty a telefonováním, případně posíláním SMS? Důvody, které vedou k upřednostnění Facebooku vysvětlovala Lucie:

L.: „No tak ten mobil přímo... Já bych si třeba připadala, že jí můžu jako rušit třeba jo, že když už je doma, tak by nebylo vhodný jí volat. A i ta SMS je v tom taková jako hodně osobní mi přijde. Kdežto na tom Facebooku je dobrý, že jako když nechce být rušená, tak není on-line a nepodívá se na to. A naopak když jí to nevadí, má to zaplý a může odpovědět.“

Martin se k této problematice dokonce vyjádřil slovy, že je: *„společensky přijatelnější zeptat se ho, jestli si tě přidá na Facebooku, než si přímo říct o jeho soukromý telefonní číslo“.*

Z těchto odpovědí je patrné, že kontaktování učitele prostřednictvím mobilního telefonu žáci vnímají jako důvěrnější než navázání kontaktu na Facebooku. Tento postoj může být vysvětlen tím, že adresát musí být připojen k internetu, jinak mu zpráva odeslaná přes Facebook není doručena. Někteří uživatelé Facebooku svým off-line²¹ stavem příjem zpráv úmyslně omezují. Na mobilním telefonu jsou k zastižení častěji.

Tyto odpovědi ale nevysvětlují, proč žáci nepoužívají mobilní aplikace pro elektronickou poštu. Neuspokojivé zkušenosti s e-mailovou komunikací má Kateřina, která své zkušenosti popsala takto:

K.: „No oni (učitelé, pozn. autora) jako sice mají ty školní e-maily jo, ale většina z nich ti řekne, že zapomněli hesla. Ne fakt, to se nám stalo několikrát, a že to prostě nepoužívaj. To ti je pak úplně k ničemu, žejo. Takže jako buď říkali, ať za nima chodíme do kabinetu, nebo když je to třídní třeba, tak ta nám dala telefon (telefonní číslo, pozn.

---

²¹ Off-line ve smyslu bez připojení k internetu.

autora) *na sebe. A pak nás začali kontaktovat na tom Facebooku, tak to bylo dobrý, začali jsme komunikovat tam.*“

Kateřina nemá k elektronické poště špatný vztah, ale její vyučující nebyli prostřednictvím ní k dispozici. Sami preferují Facebook a jelikož většina jejich žáků tento způsob komunikace vítá, i Kateřina se nakonec přizpůsobila.

3.1.2 Transparentnost Facebooku

Komparace Facebooku a elektronické pošty se ukázala jako vhodná technika ke zjištění dalších specifických vlastností Facebooku. Bylo zdůrazňováno několik jeho aspektů, které byly dohromady označeny jako transparentnost. K tomuto tématu se vyjádřil například Martin:

M: „(...) obzvlášť naše generace za tím e-mailem jako nikoho moc nevidí, jo. Nehledě na to, že ho dneska teda nikdo moc nepoužívá, tak přeci jenom když někomu napíšeš zprávu na Facebooku, tak je to takový, že přesně víš, že píšeš tomu člověku, protože tam má hodně těch osobních věcí. A dokonce víš, že je on-line, takže ti může pomoci fakt okamžitě, nebo i třeba když vidíš, že byl on-line před několika hodinama, furt je to lepší, než když odešleš e-mail a žádný takovýhle informace nemáš. Jo, a taky ještě na tom Facebooku můžeš vidět, jestli si to zprávu přečetl, nebo ne. Takže máš pak větší možnost sledovat, v jakém stádiu ta komunikace je.“

Vyjádřením, že *„(...) za tím e-mailem jako nikoho moc nevidí,“* Martin s největší pravděpodobností poukazuje na fakt, že oproti e-mailu má komunikační partner na Facebooku svůj profil, a to často se značným množstvím informací. Uživatel není určen pouze číslem či adresou, jako je tomu u telefonické a e-mailové komunikace. Dále jsou zde popisovány výhody internetové služby známé pod pojmem instant messaging (dále také IM). IM umožňuje uživatelům odesílat a přijímat zprávy v reálném čase (Flynn, 2004, s. 10). Jakmile je zpráva poslaná prostřednictvím IM přijata adresátem, notifikace se mu zobrazí okamžitě. Aplikace IM dále umožní uživateli zobrazit celou zprávu a odpovědět na ni (Rittinghouse, Ransome, 2005, s. 38). Pro ilustraci zrychlení posílání zpráv je výstižné uvést citát z knihy s názvem *Jak komunikovat elektronicky*: *„Instant messaging je oproti e-mailu asi tak rychlý systém, jako e-mail proti klasickému papírovému dopisu,“* (Rybka, Malý, 2002, s. 27). Podskupinou IM je mobilní instant

messaging (dále také MIM), tedy aplikace, díky kterým je možné IM používat v mobilních zařízeních. Poslední část Martinovy výpovědi se dotýká funkce IM, kterou je možné označit jako „monitoring aktivity uživatelů“. Tím se myslí například informace o uživateli on-line či off-line stavu, doručení zprávy nebo její zobrazení adresátem.

3.1.3 Zvyk používat Facebook

Dalším možným důvodem, proč studenti hodnotí Facebook kladně, je jejich zvyk tento způsob komunikace používat. Ačkoli je toto prostředí s různými funkcemi a pestrými možnostmi sdílení odlišného obsahu poměrně komplikované, studenti jej díky častému používání znají velmi dobře, a proto se v něm cítí komfortně. Tuto situaci komentovala například Zuzana, která si všimla také přetrvání popularity Facebooku oproti jiným sociálním sítím:

Z.: „(...) ten Facebook je na to (posílání textových zpráv, pozn. autora) prostě furt lepší. Já jsem na to prostě asi i hodně zvyklá, e-mailů a esemesek pošlu oproti zprávám na Facebooku fakt minimum. (...) Je zajímavý, že ten Facebook fakt trvá, protože já znám hodně lidí, který tam maj fakt jako hodně málo věcí, ale furt ten účet maj, a to jen kvůli Messengeru. I když například mají Instagram a tam je taky možnost takovýho chatu. Ale ten Facebook je prostě víc zavedenej, tím to všechno tak začalo bych řekla.“

Tato výhoda Facebooku jde ruku v ruce s jeho masovým rozšířením. Pokud odhlédneme od českých sociálních sítí, jako jsou například Lidé.cz nebo Spolužáci.cz, Facebook byl českým uživatelům dostupný jako jedna z prvních celosvětových platforem pro navázání on-line kontaktu. Výše zmiňovaný Instagram zaznamenal největší rozkvět na české scéně teprve v roce 2016 a počet uživatelů v České republice je stále třikrát nižší, než jak je tomu na Facebooku²². Tato sociální síť je u nás pevně zakotvená, a to jí jistě pomáhá k úspěchu. Zkrátka, jak praví známé české přísloví: zvyk je železná košile.

---

²² Článek. LinkedIn. *Jak se daří jednotlivým sociálním sítím v České republice?* [online] Zveřejněno dne 25.4.2017. [Cit. 14.3.2018]. Dostupné z: <https://cz.linkedin.com/pulse/jak-se-da%C5%99%C3%AD-jednotliv%C3%BDm-soci%C3%A1ln%C3%ADm-s%C3%ADt%C3%AD-v-%C4%8Desk%C3%A9-republice-jakub-lorenc>

3.1.4 Neformální způsob komunikace

Studenti také oceňovali neformální prostředí Facebooku. Ačkoli je zřejmé, že s učiteli nekomunikují stejným způsobem, jakým komunikují se svými vrstevníky, Facebook stále vnímají jako méně formální komunikaci. Jak uvádí Zuzana, i to je jedním z důvodů, proč tuto sociální síť preferuje:

Z.: „No, jako já nevím, já nikdy nevím, co jim tam (do e-mailu, pozn. autora) napsat. Ten e-mail mi přijde jako hodně oficiální forma a že by to mělo mít fakt dobrou formu ta zpráva, jako i podle češtiny, a tak no. Což jako neříkám, že by se na Facebooku pravopis dodržovat neměl, ale i tak je to takový volnější no, ne tak striktní, jako je to v tom e-mailu, no.“

Zuzana nerada píše e-maily právě proto, že tuto komunikaci považuje za formální a se stylizací takové zprávy mívá problémy. Facebooková komunikace je velmi specifická, neboť ačkoli se jedná o psanou komunikaci, přítomny jsou významné charakteristiky komunikace mluvené. Typickým znakem je také vyjadřování emocí za pomoci interpunkčních znamének. Dalšími rysy této komunikace je například nedodržování pravidel českého pravopisu nebo používání anglicismů, citoslovcí, zkratk, zdvořilých apod. Dominantní vrstvou jazyka je čeština hovorová, častá je také čeština obecná (Maříková, 2014, s. 203-204).

Zajímavou otázkou je, zda Facebook již ze své podstaty podněcuje uživatele, aby komunikovali neformálně, nebo zda vnímání Facebooku jako neformální platformy pro komunikaci je vytvořeno tím, jaký obsah uživatelé sdílí a jakým způsobem komunikují. Jak sám Facebook komunikuje s uživateli? Jednoznačně jde určit, že svým uživatelům vyká. Vykání v češtině patří mezi několik „prostředků vyjádření úcty nebo formálního vztahu vůči adresátovi“²³. Tak například pod facebookovými příspěvky v místě pro komentář stojí: „Napište komentář,“ nikoli „Napiš komentář.“ Centrum nápovědy na Facebooku nabízí pomoc slovy: „S čím vám můžeme pomoci?“, a ne „S čím ti můžeme pomoci?“ Tyto příklady je možné uvést jako argument pro tvrzení, že Facebook sám o sobě nevytváří prostor neformální komunikace, ale že takový si jej vytvořili uživatelé sami. Nejspíše to také souvisí s faktem, že Facebook byl původně sociální sítí pro

---

²³ ROSEN, Alexandr. Vykání. *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. [Cit. 14.3.2018]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/VYKÁNÍ>.

přátele a známé, a až v nedávné době se na tuto sociální síť začíná přesouvat i komunikace, kterou bychom v off-line světě pravděpodobně označili jako formální (například komunikace podniku s klienty, zástupců státní moci s občany a podobně).

3.1.5 Učitel je „normální člověk“

Další kód vyjadřuje situaci, kdy student ve svém vnímání překonal mýty²⁴ o ideálním učiteli. Tato skutečnost byla díky svému neutřelému a poměrně přesnému pojmenování označena in vivo kódem²⁵. Konkrétně byla použita pasáž z Martinovy výpovědi, ve které říká, že učitel je „normální člověk.“ Svůj pohled na odkrytí učitelova soukromí popisoval Martin takto:

M.: „Jo, tak je to rozdíl, že prostě furt vidíš tu učitelku před tabulí a najednou se ti objeví fotka, jak je s rodinou někde na dovolené na pláži. Nebo jako třeba že vyfotí, co má k jídlu jo, to už je docela i jako divný. Ale jako aspoň je vidět, že je normální člověk, co má i nějaký normální život mimo tu školu.“

V Martinově odpovědi je možné vysledovat, že právě sdílení osobních věcí ze života učitelů prostřednictvím Facebooku může pomoci překonat výše zmíněný stereotyp a vnést do vztahu mezi učitelem a žákem více lidskosti a autentičnosti. Pozoruhodné je navíc to, že se tato skutečnost odehrává bez ohledu na hodnocení sdíleného obsahu. Je patrné, že například sdílení fotografie jídla Martin přímo neocenuje, na druhou stranu dodává, že i učitel má právo na „normální“ život, kde nemusí být svázán striktními požadavky, které jsou na něj kladeny. Navíc někteří studenti s projevy svých učitelů na Facebooku výrazně sympatizují. Příkladem může být Lucie:

L.: „(...) ona je prostě taková, že sdílí a podporuje nějaký dobročinný aktivity, jako třeba jeden takovej jarmark tady, tak ona to jako sdílela, a i k tomu něco napsala, a to jsem si jako řekla, že je to fakt hezký, že takhle pomáhá. A to jsem předtím vůbec nevěděla.“

---

²⁴ O mýtech týkajících se povahových rysů ideálního učitele píše například Thomas Gordon. Ve své publikaci s názvem Škola bez poražených formuluje osm mýtů, mezi které například patří, že dobrý učitel nikdy nedává najevo silné emoce, je nezaujatý, dokáže před studenty skrývat své skutečné pocity (a měl by to dělat) a podobně (Gordon, 2015, s. 34-35).

²⁵ Jedná se o pojmenování skutečnosti slovním spojením, které v rozhovoru použil sám respondent (Švaříček, Šedřová, 2014, s.215).

Pokud je učitel na Facebooku dostatečně aktivní, žáci mají příležitost odhalit, čím se jejich vyučující zabývá ve volném čase. Lucie zjistila, že její učitelka se věnuje určité formě dobrovolnictví a lze předpokládat, že tím na své studenty může působit jako pozitivní výchovný vzor. Přitom pokud učitel tyto aktivity přímo nespojuje se školou, pravděpodobnost, že žák tyto informace zjistí je nízká. Ve výše zmiňovaném případě by to byla zajisté škoda. Na druhou stranu není možné opomenout, že některé informace by naopak mohly mít na žákův názor o učiteli negativní dopad. Pro příklad je zde uvedena výpověď Kateřiny:

K.: „Jo, tak ten učitel tam třeba má teď poměrně čerstvou fotku ze svatby, jo. A je tam prostě nějak rozhalenej, asi byl už opilej. Ale tak jako kdo na svojí svatbě není, žejo. Takže jako trochu mi to přišlo úsměvný, i jsem si říkala, jestli je to jako doopravdy vhodný, ale on je taky jen člověk, žejo.“

Kateřina na Facebooku viděla fotku učitele, která jej vzhledem k jeho profesi nezachycovala ve vhodném stavu. Na druhou stranu sama uvádí, že v celkovém hodnocení tuto fotografii vnímá neutrálně, není to pro ni problém, který by narušil učitelovu autoritu. Přijala skutečnost, že i učitel je „normální člověk“. Účastníci tohoto výzkumu neměli se zjištěním osobních informací o svých vyučujících negativní zkušenosti, a proto je kód zařazen pod kategorii pozitiv. Každopádně nelze tvrdit, že takové zkušenosti mezi žáky v českých školách zcela absentují, a proto je nutné toto zařazení vnímat v jeho limitech.

Ačkoli by bylo možné vyzorovat ještě více výhod, tyto byly respondenty nejčastěji zmiňované. Nyní se práce bude zabývat také opačnými charakteristikami, a to nevýhodami facebookového vztahu s učiteli.

3.2 Negativa facebookového vztahu mezi učitelem a žákem

Podle výběru respondentů, jehož hlavním předpokladem byla aktivní komunikace s vyučujícím prostřednictvím Facebooku, bylo možné předpokládat, že se bude jednat spíše o takové studenty, kteří k této problematice mají pozitivní vztah. Přesto respondenti vypovídali i o určitých nevýhodách, které během těchto interakcí pozorují. Nebylo překvapením, že došlo k tematizování narušení hierarchie vztahu učitel-žák, toto riziko je totiž v této souvislosti zmiňováno velmi často, a to jak

v odborné literatuře, tak i mezi laiky. Každopádně studenti více zdůrazňovali zásah do jejich volného času a také problém, který spočívá v učitelově nedostatečné znalosti, jak Facebook používat.

3.2.1 Narušení hierarchie vztahu mezi učitelem a žákem

Mezi učitelem a žákem z povahy jejich rolí v edukačním procesu existuje určitý rozdíl. Facebook je potenciálním rizikem, které tuto hierarchii může narušit. K tomuto tématu se vyjadřovala například Kateřina:

K.: „Tyhle učitele jsem na tom Facebooku jako brala, protože bylo pak už jasné, že prostě tam řešíme ty školní věci. Ale myslím, že v momentě, kdy by mi nějaký učitel napsal jen tak, a třeba navíc ještě jako osobní zprávu, typu: „Jak se máš,“ tak to by mi přišlo fakt divný, že to trochu už boří ten zdravý odstup, kterej jinak mezi náma je.“

Udržení hierarchického vztahu se mimo jiné zakládá na ochraně vlastního soukromí vůči druhé osobě. Únik určitých soukromých informací by mohl vést k oslabení stanovené hierarchické hranice. Jednou z důležitých charakteristik facebookového přátelství je jeho nehierarchičnost. „Stírá se tak rozdíl mezi autoritami a podřízenými, všechny vazby stojí na stejné úrovni,“ (Pospíšilová, 2016, s. 33). Ve společnosti však ohledně míry ukotvenosti učitelovy nadřazenější pozice nepanuje jednoznačná shoda. Záleží na osobních preferencích jednotlivých žáků a učitelů. Tato práce byla zaměřená na názory žáků a je patrné, že právě Kateřině vyhovuje zachování většího odstupů. Na druhou stranu je pravděpodobné, že někteří studenti by ocenili, kdyby byla jejich pozice ve vztahu k učiteli více emancipovaná. V každém případě se jedná o rizikovou záležitost, která ovlivňuje tradiční vnímání vztahu mezi učitelem a žákem. Bez hlubších znalostí této problematiky v celém jejím rámci není možné jednoznačně tvrdit, že je narušení hierarchické hranice mezi učitelem a žákem pozitivní, proto je tento kód v práci zařazen mezi potenciální rizika.

3.2.2 Narušení volného času

Ačkoli možnost okamžité komunikace byla označována jako jedna z výhod Facebooku, někteří studenti si uvědomovali její rizika. Jak upozorňuje zahraniční článek, snadno může dojít k narušení volného času učitele, který je žáky kontaktován

i mimo svou pracovní dobu (Asterhan a kol., 2013, s. 3.). O narušení „pracovní doby“ je možné hovořit ale také v souvislosti s žáky. Martin své zkušenosti popsal takto:

M.: „Když si třeba přes prázdniny hlavně jako snažíš nějak oddělit tu školu a užít si to volno jo, a pak ti napíše nějaká učitelka, že od tebe něco potřebuje a ty jí prostě nemůžeš napsat něco jako: ‚Hele já teď to nechci řešit,‘ jo. Takže v podstatě to udělat musíš, a to ti může brát ten tvůj volnej čas.“

Martin popisuje svou potřebu odpočinku od školních záležitostí. Je zřejmé, že od přímého kontaktu si odpočine každý den odpoledne, o víkendu a o prázdninách, ale díky²⁶ Facebooku je k zastížení prakticky neustále. Pokud jej učitel prostřednictvím této sociální sítě kontaktuje o prázdninách, Martin pocítuje, že dochází k narušení jeho volného času. Někteří uživatelé Facebooku totiž neberou na vhodnost doby, kdy zprávu odesílají ohled a kontaktují uživatele doslova kdykoli. Argumentem pro nereagování na e-mailovou zprávu může být skutečnost, že uživatel o zprávě nevěděl, neboť nebyla doručena v jeho pracovní době a během dovolené (zde prázdnin) schránku nekontroluje. U Instant Messagingu je tlak na odpověď vyšší, neboť odesílatel zprávy získává informaci, zda adresát zprávu zobrazil. Aktivita, kterou Martin s velkou pravděpodobností i během prázdnin na Facebooku projevuje, pak značí, že k dispozici je, ale na zprávu nereaguje. Každopádně i výše zmiňovaná elektronická pošta je v této souvislosti problematická. K narušení pracovní doby se začíná v dnešní době obracet pozornost, což dokládá například i volební program České sociálně demokratické strany pro volby 2017, jehož bodem bylo i „právo na nedostupnost“. Podle ČSSD musí dnes lidé být „doslova přikovaní k mobilním telefonům, aby náhodou nepropásli pokyny nadřízených v jakoukoliv denní či noční hodinu.“²⁷ Tato nařízení jsou navíc velmi často vykonána, neboť, jak naznačuje i Martin, z podřízené pozice (zde z pozice žáka) není příjemné prosbě nadřízeného (zde učitele) nevyhovět. Proto i Martin požadavkům vychází vstříc, ačkoli takto činí nerad.

---

²⁶ Jelikož jsou však v této souvislosti zmiňována spíše negativa, bylo by možné použít také předložku „kvůli“.

²⁷ Česká sociálně demokratická strana. Dobrá země pro život. *Volební program ČSSD pro volby 2017* [online]. © ČSSD 2011–2018 [cit. 23.3.2018]. Dostupné z: <https://www.cssd.cz/ke-stazeni/volebni-programy/volebni-program-cssd-pro-volby-2017/>

3.2.3 „Facebookově nekompetentní“ učitel

Několik respondentů také zmiňovalo, že jedním z nejdůležitějších předpokladů pro bezproblémový průběh facebookových interakcí je učitelova schopnost se na této sociální síti vyznat a používat ji podobným způsobem, jako ji používají sami žáci²⁸. Tematizovány byly například prostředky komunikace:

L.: „(...) tahle učitelka občas jako komentuje něčí příspěvky jo, což podle mě je takový divný, že jako toho učitele tam mám jako pro tu osobní konverzaci, a že by teda mohl vidět, co dělám mimo školu, ale aby to jako přímo komentoval, to mi přijde divný.“

Lucie upřednostňuje privátní způsob komunikace, což znamená, že komunikuje zejména prostřednictvím soukromých zpráv. V rámci vztahu s vyučující nemá zájem využívat další funkce, které Facebook nabízí. Učitelovo komentování žákem sdíleného obsahu vnímá jako nevhodné. Touto sociální sítí v podstatě jen nahradila elektronickou poštu.

Zajímavým projevem nedostatečné dovednosti používat Facebook je poté „přílišná intervence“ ze stran učitelů, kteří svou nedostatečnou znalostí způsobu facebookové komunikace mezi studenty mohou nějakou skutečnost nesprávně interpretovat a nevhodně na ni reagovat. Takovou zkušenost má Martin:

M.: „Ono to bylo nějak jakože si ze mě dělal srandu jeden kámoš, ale já z něj jako taky a bylo to fakt v pohodě, vždyť už jsme dospělí a známe se dlouho. Ale ta učitelka nějak viděla jen jednu stranu toho, jak mi právě píše něco k fotce a pak to jako řešila, že se jí nelíbí, jak se ke mně chová a jestli jsem jako v pořádku a hned že to je ta kyberšikana nebo co. Bylo hrozně těžký jí vysvětlit, že to je jen v rámci srandy.“

Martinova učitelka špatně odhadla situaci, kterou Martin se svým kamarádem vnímal jako bezproblémovou. To se samozřejmě může stát i v komunikaci tváří v tvář, ale značný rozdíl tkví v tom, že na Facebooku je nonverbální komunikace zastřena, adresát vychází pouze ze psaného textu. Kdyby stejná učitelka mohla být přítomna reálné situaci, zvýšila by se pravděpodobnost, že by zareagovala adekvátněji. Například

---

²⁸ Na základě rozdílů ve způsobu komunikace žáci tuto komunikaci vnímají jako „nenormální“ a neakceptují ji.

by mohla vidět, že se oba studenti smějí a vychází spolu dobře. Odkaz na kyberšikanu může být projevem značné pozornosti, kterou tato nová formy šikany aktuálně získává. V žádném případě není cílem tohoto stanoviska kyberšikanu relativizovat, ale výše popisovaná situace ukazuje i druhou stranu tohoto problému. Jednalo se o legraci, kterou oba chlapci přijali. Kvůli Facebookovému prostředí to ale nebylo na první pohled očividné a žákovo chování bylo označeno za kyberšikanu.

Rozsáhlým tématem, které s tímto problémem souvisí, je také míra intervence učitelů, pokud se jedná o chování žáků mimo vyučování a mimo prostor školy. Touto problematikou se však z důvodu přesahu tématu této práce nebude možné dále zabývat.

3.3 Neutrální postoj k facebookovému vztahu mezi učitelem a žákem

Kromě studentů s jasně vymezenými názory na tuto problematiku se mezi respondenty objevili i tací, kteří měli k facebookovému vztahu s učitelem postoj neutrální.

3.3.1 Lhostejnost ke vzniku facebookového přátelství s učitelem

Na otázku, jaké měl student pocity, když mu přišla žádost o facebookové přátelství, Petr odpověděl takto:

P.: „Jé, ty jo, to já nevím, já nad tím vůbec nepřemýšlel. Jako mně to bylo jedno víc, prostě mi přišla žádost, tak jsem ji přijal. Nepřišlo mi to nějak zvláštní.“

Jak sám Petr uvádí, tuto situaci nehodnotil jako něco nestandardního. Takovou reakci je možné vysvětlit například tím, že žáci jsou na komunikaci prostřednictvím této sociální sítě zvyklí takovou měrou, že facebookové přátelství s vyučujícím vůbec nevnímají jako něco problematického. Je však vhodné podotknout, že s učitelkou, která Petrovi žádost odeslala, má tento student bezproblémový vztah. Je možné, že kdyby o facebookové přátelství Petra požádal jiný učitel, jeho postoj by se změnil.

3.3.2 Nezájem o facebookový profil učitele

Obdobný názor vyjadřovala i Zuzana, která nebyla s to odpovědět na otázku, jaký typ obsahu daný učitel na Facebooku sdílí:

Z.: „Jako co tam přesně má jo? No, tak to nevím. Fakt ne. Jako jediné bych asi dokázala trochu popsat tu její profilovku jo, protože tu má člověk furt na očích, i když si s tím člověkem jenom píše, že jo. Ale jinak, co tam třeba přidává... Já fakt nevím, já ten

profil totiž nikdy neprojížděla jo, mě to prostě nezajímá, co dělá mimo školu. Je to moje učitelka a ne kamarádka.“

Při doplňujících otázkách vyšlo najevo, že tento způsob komunikace s učitelkou Zuzana vnímá jen jako komfortnější náhradu za jinou komunikaci, například e-mail. Facebookový profil učitelky není pro Zuzanu zajímavý, necítí potřebu se o mimoprofesionálním životě své učitelky dozvědět více informací. Z kvantitativní studie by bylo možné zjistit, zda je tento postoj pro žáky středních škol typický, nebo spíše výjimečný. Dá se také předpokládat, že se mění s věkem.

Jiný názor na tuto problematiku měla Kateřina. Také odpovídala, že profily učitelů nepoutají její pozornost. Její postoj byl však vysvětlen zcela jinak:

K.: „Tak prostě mně přijde, že o nich vím i mimo školu docela dost jo, třeba co mají za koníčky no, oni se s náma dost baví třeba na různých výletech nebo když je výuka volnější, a tak jo. Že já si prostě nemyslím, že bych tam zjistila něco extra, co už nevím.“

Facebook jako nástroj ke zjištění dalších informací o učitelích podle Kateřiny není potřeba, školní prostředí vnímá jako dostačující. Čerpala z pozitivních zkušeností ze školních výletů a podobných akcí, kdy se pedagogové snažili se svými studenty více sblížit a prozradili jim nějaké informace o svém mimoprofesionálním životě. Zůstává otázkou, zda by Kateřina zachovala tento postoj i v případě, kdyby takové zkušenosti neměla.

3.4 Práva a povinnosti uživatelů Facebooku²⁹

Další kategorie se zaměřuje na problematiku informovanosti o právech a povinnostech uživatelů Facebooku. Kódy se týkají míry znalosti těchto práv a povinností, kterou studenti prokazovali, a také role, kterou v informování o těchto podmínkách používání Facebooku sehrála škola.

---

²⁹ Jelikož tato kategorie není pro práci stěžejní, je rozpracována jako jedna kapitola. Kódy jsou pro přehlednost graficky zvýrazněny tučným písmem. Pro stručnost jsou některé odpovědi respondentů shrnuty v jednom vyjádření, přesné výpovědi je možné dohledat v prepisech jednotlivých rozhovorů viz Přílohy této práce. Stejným způsobem je postupováno i nadále.

Solidní **znalost práv a povinností** prokázal Martin, který příslušnou otázkou nebyl zaskočen (jako někteří ostatní účastníci výzkumu) a hned v úvodní odpovědi shrnul nejpodstatnější práva, ale i závazky:

M.: „No, tak vím, že je to omezený věkem, teď si teda nejsem jistej, jak to je, protože se to měnilo nedávno, ale něco jako třináct nebo čtrnáct myslím, a pak že třeba jako nesmíš šířit pornografii, nějaký hodně útočný nebo třeba i rasistický příspěvky proti někomu... A pak taky to, že veškerý věci, co nahraješ na Facebook, tak jsou pak vlastnictvím Facebooku a oni to mohou prostě pak použít. Na druhou stranu, pokud je to v mezích zákona a slušného chování, můžeš se tam svobodně vyjadřovat, můžeš si nastavit to soukromí.“

Martin vyjmenoval ty závazky, které jako uživatel Facebooku nejvíce vnímá. Kromě věkové hranice pro registraci na Facebooku si je vědom také toho, co se děje s jeho obsahem, který na Facebooku sdílí. Na konci výpovědi dodává, že se díky Facebooku může svobodně vyjádřit.

Na druhou stranu ostatní respondenti na takovou otázku nedokázali dostatečně odpovědět, proto byly jejich výpovědi označeny kódem **neznalost práv a povinností**. Více či méně se sice shodovali, že nějaké věkové omezení pro registraci existuje, přesný věk však někteří z nich určit nedokázali. S nutností uvádět své pravé osobní údaje nebo povinností usměrňovat svá sdělení tak, aby nebyla urážlivá, diskriminační nebo klamavá, obeznámeni nebyli. Podobná situace nastávala také při dotazech týkajících se sdílení obsahu, který uživatel sám vytvořil.

Velmi zajímavým kódem se stala **relativizace významu práv a povinností**, která byla rozpoznána v Petrově odpovědi:

P.: „(...) ale víš co, prostě dneska na tom internetu takhle je. Vždycky, když si něco kupuješ, tak tam zaškrtněš, že souhlasíš s těma podmínkama. A přitom to nikdo nečte. Prostě se doufá, že tam není nic hrozného. A to samý s Facebookem, podle mě to nikdo nečte a zatím nevím o ničem zásadním, že by se stalo a odvolávalo se to na tyhleto závazky.“

Je pravda, že dnešní uživatel internetu se prostřednictvím on-line služeb zavazuje k souhlasu s různými podmínkami. Kromě nákupů na internetu, které zmiňuje Petr, se

například jedná o používání internetového bankovníctví, registrace do různých sociálních sítí a podobně. Otázkou zůstává, do jaké míry jsou uživatelé za porušování těchto práv a povinností reálně postihováni, a do jaké míry toto Prohlášení slouží Facebooku jako „obrana“ při různých sporech s uživateli. Facebooková praxe například ukazuje, že použití přezdívky místo pravého jména není žádnou výjimkou. Podobná situace nastává s duplicitními účty³⁰.

Na otázku, zda byli studenti ve škole připravováni na používání sociálních sítí či nikoli, se objevovaly odpovědi značící jednak **absenci školní výchovy k bezpečnému používání sociálních sítí** (Martin), jednak **realizaci školní výchovy k bezpečnému používání sociálních sítí** (Zuzana, Lucie, Kateřina, Petr, Tomáš). Zkušenosti studentů v druhé jmenované skupině se dále lišily v tom, jak taková výchova probíhala. Jednou formou bylo zařazení tohoto tématu do výuky (zejména v rámci předmětu IVT, IKT³¹ apod.), tou druhou se stala nadstavbová, doplňková výchova realizovaná mimo osnovy daných předmětů. Přednášejícím byl buď kompetentní pedagogický pracovník školy či externista. Shoda pak většinou panovala v tématu přednášky, které se dotýkalo sociálních sítí, ale těžiště tkvělo všeobecně v bezpečnosti používání internetu, často s důrazem na kyberšikanu.

3.5 Další zjištěná témata

Ačkoli byl výzkum zaměřen na problematiku stanovenou výzkumnými otázkami, během jeho realizace vyšlo najevo několik dalších zajímavých témat, které jistě pomohou proniknout do hlubší podstaty tohoto problému. Zajisté by si zasloužily větší pozornost, než jaká je jim věnována v této práci.

3.5.1 Důvody vzniku facebookového vztahu

Účastníci výzkumu tematizovali různé důvody vzniku facebookové komunikace s učitelem. Velmi častým pojmem, který byl v této souvislosti zmiňován, byl pojem ‚potřeba‘. Tak například Zuzana na otázku ohledně příčin navázání komunikace odpovídala takto:

---

³⁰ Tato problematika viz kapitola 3.5.4 *Omezení facebookové komunikace mezi učiteli a žáky*.

³¹ IVT = Informační a výpočetní technika, IKT = Informační a komunikační technologie.

Z.: „No, tak já jsem věděla, že bude potřeba si nějak předávat ty informace, protože jak mě neučí, tak bysme se nepotkávaly pravidelně a ty informace by mi nedávala v tý hodině klasicky.“

Proč ale tato potřeba vzniká? Proč nestačí školní prostředí? Jedním z důvodů byla **častá absence žáka nebo učitele**. O tomto tématu hovořil mimo jiné Martin:

M.: „(...) my většinu věcí řešíme přes ten Facebook, protože já často nejsem ve škole a ona teda taky ne, má různý ty projekty no. A ten Facebook je nejjednodušší.“

Martin i jeho učitelka jsou svými mimoškolními aktivitami značně vytížení a často absentují. To znesnadňuje jejich osobní kontakt, a proto se uchýlili ke komunikaci prostřednictvím Facebooku³².

Dalším důvodem, proč žáci a učitelé pocítují potřebu vzniku takového typu komunikace jsou **školní projekty**, při kterých žáci potřebují s vedoucím takového projektu komunikovat velmi často, ale ve škole k tomu není dostatečný prostor. Kateřina na otázku, zda s vyučujícím komunikuje aktivně, odpověděla takto:

K.: „(...) já teď už v tom projektu nejsem, ale dokud jsem tam byla tak jo. Teď už jako nemáme nějak potřebu. Ale já s ní ještě vlastně pořádala jednu akci ve škole, no. Takže vždycky když tam byl nějaký takovejhle projekt tak jako jo, komunikovaly jsme hodně.“

Některé školní projekty nemají v rozvrhu pevné místo. Mohou být také otevřené pro všechny žáky, bez ohledu na to, jakou konkrétní třídu navštěvují. Zorganizovat setkání, které by všem účastníkům vyhovovalo je velmi náročné, Facebook tuto situaci může usnadnit.

Jiným přesahem, který vynucuje vznik nového způsobu komunikace jsou **organizační záležitosti**, které nesouvisí přímo se samotnou výukou, ale pro fungování školního systému jsou důležité. Jedná se například o omlouvání absencí žáka, přípravu maturitního plesu a podobně. O posledně zmiňované záležitosti hovořila Lucie:

L.: „Tak třeba teď jsme řešily maturák, tak to jsme komunikovaly jako hodně no, protože tam je potřeba zařídit fakt dost věcí a já měla na starosti taky něco a takhle

---

³² Zajisté lze namítnout, že by mohli využít jinou formu kontaktu, například e-mail. Výhody Facebooku oproti e-mailové komunikaci jsou popsány výše.

jsem jí mohla dát hned vědět, jak na tom jsme, než kdybych čekala na hodinu nebo jí naháněla ve škole.“

Některé výše zmiňované body by jistě bylo možné řešit na třídnických hodinách. Jak ale Lucie upozorňuje, díky Facebooku může svou učitelku informovat okamžitě, navíc bez nutnosti osobního setkání, které je časově více náročné. Co se týká omlouvání absencí, učitel většinou potřebuje omluvenky jen od určitých žáků, setkání celé třídy by v takovém případě bylo zbytečné.

3.5.2 Prostředky facebookové komunikace

Facebook poskytuje více různých možností, jak se mohou uživatelé kontaktovat. S ohledem na téma práce budou prostředky komunikace pouze vyjmenovány a stručně vymezeny. Ve výjimečných případech dojde také k naznačení, jakým způsobem by se daná funkce určitého prostředku komunikace dala využít v interakcích mezi učitelem a žákem (žáky).

Zuzana a Tomáš nejčastěji využívají kontaktování prostřednictvím Messengeru. Zuzana má zkušenosti se soukromou konverzací, Tomáš navíc také s konverzací skupinovou.

Z.: „Tak my jsme využívaly zejména ten Messenger, jako soukromý zprávy no. Nám šlo hlavně o to předání těch informací mezi náma dvěma, takže to stačilo.“

T.: „(...) rozhodně nejvíc ty skupinové konverzace, které máme vytvořené pro různé ty projekty, takže tam si píšeme.“

Ve výpovědích jsou popisovány dvě možnosti, jak je možné Messenger využít. První jmenovanou je **soukromá konverzace**, při které je obsah komunikace přístupný pouze dvěma uživatelům. Pokud uživatelé přizvou dalšího uživatele, ze soukromé konverzace se stává **skupinová konverzace**. Mohlo by se zdát, že tento způsob komunikace je zaměnitelný za e-mailovou komunikaci, neboť v obou případech je možné zasílat textové zprávy a také ke zprávám přikládat soubory různého charakteru (textové dokumenty, fotografie apod.). Messenger ale svým uživatelům nabízí více funkcí. Uživatel může na zprávy reagovat také netextovým způsobem, a to za pomoci „smajlíků“ či krátkých animací známých pod zkratkou gif, přičemž příslušné galerie jsou součástí Messengeru. Také je možné sdílet polohu, což znamená, že uživatel získá

informaci, kde se jeho komunikační partner nachází. Zajímavou funkcí je plánování, které umožňuje zadat název, místo a datum konání události, přičemž účastníci konverzace jsou na tuto událost upozorněni jednu hodinu před jejím začátkem. Tuto funkci by bylo možné ve školním prostředí využít jako připomenutí testu. Událost by se stanovila na určitou odpolední hodinu den před zkoušením a studenti by tak obdrželi připomínku, že by se na test měli připravit. Skupinová konverzace má navíc funkci vytvoření ankety. Jakýkoli člen skupinové konverzace může položit otázku. Ostatní členové konverzace poté může přidávat vlastní odpovědi nebo vyjádřit souhlas s odpověďmi, které již někdo formuloval. Takto by se mohla usnadnit různá rozhodnutí, která musí třída jako celek učinit, například jakou destinaci by v rámci školního výletu chtěli navštívit.

Jiné prostředky facebookové komunikace používá Kateřina:

K.: „Používáme hodně ty skupiny, no. Já si myslím, že to funguje, no, je to takový, že tam jsme všichni jen kvůli tomu předmětu nebo projektu a ty učitelé tam dávají různé materiály, nebo nás o něčem informují.“

Uzavřená facebooková skupina³³ se dá definovat jako stránka na Facebooku, k jejímuž obsahu mají přístup pouze určití uživatelé. Ti mohou zveřejňovat příspěvky a reagovat na ně obdobně, jako to dělají na svém profilu. I zde je možné oznámit polohu a vytvořit událost či anketu. Vše ale probíhá na webové stránce Facebooku (případně v příslušné mobilní aplikaci Facebook), nikoli v prostředí Messengeru, jak tomu bylo v předcházejících případech.

Všechny výše uvedené způsoby komunikace mají svá určitá specifika, a proto jsou vhodné pro jiné účely. Je očividné, že pokud je potřeba komunikovat s třídou jako jejím celkem, je výhodnější zvolit buď skupinovou konverzaci nebo uzavřenou facebookovou skupinu, a naopak pro komunikaci s jedním žákem uživatel spíše upřednostní soukromou konverzaci. Avšak další otázky, například v čem se z uživatelského hlediska liší skupinová konverzace od uzavřené facebookové skupiny, není možné bez hlubší

---

³³ Existují také veřejné facebookové skupiny, jejichž obsah je viditelný pro všechny uživatele Facebooku. Jiným typem je skupina tajná, která pro uživatele bez obdržení pozvánky není viditelná vůbec. Žádný z respondentů jejich používání nevedl, proto se zde pracuje s pojmem uzavřená facebooková skupina.

analýzy zodpovědět. Proto by bylo zajisté přínosné prostředky facebookové komunikace analyzovat detailněji.

3.5.3 Vliv na „off-line“³⁴ vztah mezi učitelem a žákem

Co se týká vlivu facebookových interakcí na „off-line“ vztah mezi učitelem a žákem, respondenti zmiňovali dvě odpovědi, a to **žádný vliv** nebo **pozitivní vliv**.

Ve výpovědi Petra, který je přesvědčený, že Facebook nemá na vztah mezi ním a učitelem žádný vliv, se objevil zajímavý postřeh:

P.: „Já bych spíš vlastně řekl, že to je opačně, že prostě fakt, že se spojíme i na tom Facebooku už značí to, že ten vztah máme dobřej.“

Petr v podstatě tvrdí, že kauzalita je opačná. Není to tak, že by facebookový vztah pozitivně ovlivnil „off-line“ vztah, ale že jednou z příčin, proč interakce na Facebooku vůbec vznikne, je bezproblémový vztah, který on-line vztahu předchází.

Naproti tomu Martin zastává názor, že jeho vztah s učitelkou se díky častější komunikaci na Facebooku zlepšil. Své zkušenosti popisuje takto:

M.: „Jo, tak já bych asi řekl, že je to lepší, možná takový jako aktivnější a asi i důvěrnější. Protože jsem jí už několikrát psal na tom Facebooku, tak je jasný, že kdyby se něco dělo, tak jako první oslovím jí.“

Učitelka, se kterou Martin byl ve spojení v dané škole, zastává také pozici školního psychologa. S Martinem jsou ve spojení skoro dva roky prakticky během celé této doby (vyjma prázdnin) jsou v častém kontaktu. Jak Martin uvádí, jejich vztah se stal důvěrnějším. Má na tento výsledek vliv opravdu Facebook? Je pravděpodobné, že kdyby Martin se svou učitelkou komunikoval ve škole stejně aktivně jako na Facebooku, vztah by se také zlepšil. Díky této sociální síti je ale možné osobu kontaktovat častěji a rychleji. Dalším argumentem pro potvrzení vlivu Facebooku může být Martinovo vyjádření, týkající se ztráty nervozity z mluvení s učitelem:

M.: „(...) když jde o tu třídní jo a jde právě o ty soukromý věci, ne jako školní, ale třeba o něco osobnějšího, tak prostě ten první kontakt je příjemnější, když to není přímo

---

³⁴ Off-line vztah je zde použit z důvodu své kontrárnosti ke vztahu on-line. V této práci se tímto pojmem myslí vztah utvářený komunikací tváří v tvář.

jeden na jednoho, že mu to třeba neřekneš do obličejce, jo, třeba jako: „Hele není mi úplně dobře, jsem dost ve stresu,“ tak je určitě jednodušší mu napsat³⁵.“

Je zajímavé, že **negativní vliv** zmiňován nebyl, žádný z dotazovaných neoznačil svůj vztah s učitelem jako horší, než jaký byl před vznikem facebookové vazby. Tento závěr ale rozhodně nemůžeme zobecňovat, neboť výzkumný vzorek nebyl dostatečně rozsáhlý.

3.5.4 Omezení facebookové komunikace mezi učiteli a žáky

Poslední kategorie byla označena jako **omezení facebookové komunikace mezi učiteli a žáky**. Vzhledem k teoretické části této práce, kde byla problematika zákazu těchto interakcí nastíněna, bylo zajímavé zjistit, že ani v České republice tato praxe není neznámá. Oproti zmiňovaným případům se však nejednalo o všeobecně závazné nařízení, nýbrž o předpis platný v rámci dané školy. Tomáš tuto situaci popisoval takto:

T.: „...oni (učitelé, pozn. autora) tam nesmí být pod svým pravým osobním účtem, můžou se s náma kontaktovat jen přes speciální účet vytvořený pro ty žáky. Což je možná takový trochu zvláštní pro nás. Takže já bych to specifikoval tedy na to, že on má speciální účet pro ty žáky a pak speciální osobní účet, kde je nesmí mít.“

Učitelé nastalou situaci řešili vytvořením jiného, řekněme profesního účtu. S touto alternativou pracuje hned několik publikací (Asterhan a kol., 2013; Maříková, 2014). Vytvoření dalšího účtu na Facebooku je však problematické, neboť Prohlášení o právech a povinnostech tuto možnost zakazuje. Odstavec č. 4 *Bezpečnost registrace a účtu* bod 2 stanoví: „Nebudete vytvářet více než jeden osobní účet.“ Vysvětlení tohoto stanoviska je dostupné také v Centru nápovědy pod otázkou „Můžu si vytvořit víc Facebook účtů?“ Facebook dává následující doporučení: „Pokud chcete na Facebooku reprezentovat firmu, organizaci, značku nebo produkt, můžete si pomocí svého osobního účtu vytvořit a spravovat stránku. Pamatujte na to, že osobní profil je určený k nekomerčnímu použití a reprezentuje jednotlivce.“ Facebook však dále nespecifikuje, co myslí „osobním účtem“. Navíc osoba učitele se nedá přirovnat ani k jednomu z výše zmiňovaných entit, které jsou dle Facebooku vhodné pro vytvoření stránky. Napětí je

---

³⁵ Zajisté lze namítnout, že by žák mohl využít jinou psanou formu komunikace, například e-mail. Důvody, proč žáci upřednostňují Facebook oproti e-mailové komunikaci, jsou popsány výše.

spatřováno i mezi teorií a praxí. Podobně jako u problematiky obeznámení se s Prohlášením je i zde otázkou, do jaké míry Facebook trvá na striktním dodržování těchto povinností, a kdy naopak projevuje určitou míru tolerance. V každém případě, pokud se zvolí alternativa vytvoření stránky, je důležité mít na paměti, že ke správě stránky se váží jiná práva a povinnosti³⁶.

Právní aspekt tohoto problému je samozřejmě důležitý, avšak s ohledem na výzkumné otázky této práce je podstatnější, jaké postoje k takovému nařízení zaujímají žáci. Takto se vyjádřil Tomáš:

T.: „Já si myslím, že není správný, že nám vedení školy zakazuje, se přátelit s učitelem na Facebooku, kdyby to zasahovalo do nějakých intimností nebo intimního soukromí, tak to je jako naše a učitelů povinnost se tomu ubránit. To jako ale mají tím povoláním stejně zakázaný jako i v komunikaci face to face, to je jasný. Mělo by to být na nich, prostě úplně všem to zakázat, to podle mě není nejlepší postup. Takový omezení je zbytečný, navíc, když se ukazuje, že na tu koordinaci těch projektů to funguje fakt dobře.“

Tomáš dává najevo jasný nesouhlas s omezením, které škola nařídila. Argumentuje tím, že hranice soukromí mezi učitelem a žákem je možné překročit i v osobní komunikaci tváří v tvář. Proto nevidí důvod, proč je Facebook školou vnímán jako riziko, které je nutné eliminovat. Učitelé by podle něj na takovou komunikaci měli mít právo. K právu ale neodmyslitelně patří povinnost, která v tomto případě znamená nepřekročení určitých mezí, ve kterých by se vztah mezi učitelem a žákem měl pohybovat. Na závěr této autorské interpretace by bylo možné formulovat velmi provokativní tezi, která má za cíl naznačit směr, jakým se striktní zákaz on-line komunikace mezi učitelem a žákem vydává. Pokud by bylo postupováno analogicky, z obavy o narušení hierarchie vztahu mezi učitelem a žákem by měla být tedy zakázána veškerá komunikace, která se přímo netýká výuky a její organizace, což by zřejmě vedlo ke zvýšení odstupů, který mezi sebou učitelé a žáci mají a je možné předpokládat, že takto napjatá atmosféra by výuku nezlepšila.

---

³⁶ Viz dokument Podmínky používání Facebook Stránek.

4 Diskuse

V této kapitole se budu snažit pojmenovat nedostatky, kterým se při tvorbě této práce bohužel nepodařilo vyhnout. Jejich označení je pro správné pochopení zde prezentovaných závěrů důležité.

Jako rizikovou část vnímám problematiku práv a povinností uživatelů Facebooku. Vycházela jsem z českého překladu Prohlášení o právech a povinnostech, přičemž hned v úvodu je jasně uvedeno, že originál smlouvy byl sepsán v angličtině a při kolizi vzniklé porovnáním originálu s překladem do dalších jazyků je rozhodující verze anglická. Z časových důvodů a také kvůli nedostatečné znalosti anglického jazyka však nebylo možné tyto dva dokumenty porovnat. Kromě toho, předkládaná tvrzení jsou v této práci podložena argumenty, které striktně vychází z textu tohoto Prohlášení. V právnické praxi je však možné tento text interpretovat různými způsoby, a tím dojít k jiným závěrům.

Za jeden z největších limitů této práce považuji výběr respondentů. Ačkoli jsem se snažila postupovat metodou saturace a při šestém rozhovoru jsem již měla pocit, že odpovědi respondentů mají opakující se tendence, je více než pravděpodobné, že se nepodařilo zmapovat tuto problematiku v celé její šíři. Avšak vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o bakalářskou práci, větší množství respondentů by přesáhlo jak časové, tak finanční možnosti. Vliv tohoto limitu se snažím alespoň z části redukovat popisem souvisejících kódů, které žádný z respondentů tohoto výzkumu nezmínil, ale je více než pravděpodobné, že by se v rozhovorech s jinými studenty vyskytnout mohly. Dalším faktorem, který zajisté ovlivnil závěry této práce, byl věk respondentů. Práce byla zaměřená na studenty vyšších ročníků středních škol, a to z důvodu jejich solidní znalosti Facebooku. „Facebookové kompetence“ mají v dnešní době i mnohem mladší studenti. Je možné předpokládat, že kdyby byli dotazováni mladší žáci, zřejmě by tento vztah vnímali jinak a tematizovali by jiné problémy. Navíc se jednalo o takové studenty, kteří se svým vyučujícím na Facebooku komunikují. Pro celistvé zmapování této problematiky by bylo cenné prozkoumat také postoje těch žáků, kteří facebookovou vazbu s učiteli odmítají. Poslední problematickou částí výběru respondentů bylo získávání kontaktů na základě výzkumníkovy osobní známosti s respondenty. Na jednu stranu se může jednat o výhodu, neboť méně formální způsob komunikace může přispět

ke komfortu respondenta, který se následně plně soustředí na podstatu rozhovoru. Na druhou stranu je možné, že právě osobní známost mohla žáka v jeho odpovědích omezit, a to například z důvodu nejistoty, jaké názory na jeho postoje bude mít jeho známý.

Dalším omezením této práce je skutečnost, že jsem pracovala s výpověďmi žáků, které mohou, ale nemusí zcela odpovídat realitě. Takový problém nastal například při výpovědi Tomáše, který hovořil o zákazu používání Facebooku pro interakce mezi učiteli a žáky. Nebylo ověřeno, zda byl tento zákaz opravdu formulován takovým způsobem, jakým jej popisoval Tomáš, navíc zde není přiložen komentář vedení, který by mohl tento krok objasnit.

Za další limit je určitě možné považovat vlastní vhléd, který jsem jako výzkumník do výzkumu přinesla. Ačkoli jsem se snažila přistupovat k tématu objektivně, měla jsem určité presupozice, které jsem do výzkumu mohla nechtěně projektovat. Navíc nedostatečným množstvím zkušeností, které s kvalitativním výzkumem v pedagogické praxi mám, není možné vyloučit, že jsem se bohužel dopustila chyb, ať už se jedná o samotné vedení rozhovorů, nebo následnou analýzu dat, například mohlo dojít k přehlédnutí nějakého důležitého tématu či problematiky. Třebaže jsem se snažila při interpretování dat zachovat objektivitu a svá stanoviska dokládat odbornými zdroji, v některých případech jsem vycházela ze své osobní zkušenosti, kterou jako dlouholetý uživatel Facebooku mám. Tyto zkušenosti jsou však subjektivní, nemohou nahradit data získaná odborně vedeným výzkumem.

Rozhodnutí vynechat z výzkumu učitele bylo odůvodněno již v úvodu této práce, proto mu zde nebude věnována další pozornost. Ráda bych ale zdůraznila mé přesvědčení, že názory učitelů jsou pro pochopení této problematiky jako celku nezbytné.

Závěr

Tato bakalářská práce s názvem *Postoje žáků vybraných středních škol k facebookovému vztahu s učiteli* se zabývala problematikou pronikání sociální sítě Facebook do prostředí škol. Za cíl si kladla zmapovat názory žáků posledních dvou ročníků vybraných středních škol k facebookovému vztahu s učiteli.

V teoretické části byl zdůrazněn význam vztahu učitele a žáka na výuku a také byla prezentována teorie ideálního vztahu podle Thomase Gordona, který se snaží do tohoto vztahu přinést více „lidskosti“ a „autentičnosti“ (Gordon, 2015). Dále byla představena sociální síť Facebook s jejími specifiky, které mohou mít vliv na facebookovou komunikaci mezi učitelem a žákem. Jednalo se zejména o vysokou míru anonymity uživatelů a o absenci segregace obecnstva, o které ve své knize *Všichni hraje divadlo* hovoří Erving Goffman (Goffman, 1999). Z důvodu nedostatečné přesnosti definic jednotlivých pojmů spjatých s Facebookem došlo k přesnému určení, v jakém významu byly tyto pojmy použity. Zároveň byl předložen výtah z Prohlášení o právech a povinnostech, které musí každý uživatel Facebooku dodržovat. Následně byla pozornost věnována informačním zdrojům, které se této problematice doposud věnovaly, a to zejména s ohledem na pozitiva a možných úskalí, která je možná v rámci této problematiky očekávat. Zmíněna byla také společensko-politická diskuse, která je v zahraničí stále hlasitější.

V praktické části bylo realizováno výzkumné šetření, přičemž byly použity určité techniky, které se snaží zajistit kvalitu tohoto výzkumu. Záměrný výběr účastníků a přímé citace jejich výpovědí pomohly k zajištění důvěryhodnosti této studie. K přenositelnosti závěrů výzkumu přispěl podrobný popis metodiky práce a také reflexe výzkumníkovy subjektivního vhledu do výzkumu. Další technikou pro dodržení tohoto kritéria je dodatečná validizace dat. V samotném závěru této práce budou data zjištěná výzkumem porovnávána s daty a tezemi odborných publikací a jiných výzkumů. Data pro tento výzkum byla zajištěna šesti hloubkovými rozhovory se studenty posledních dvou ročníků různých středních škol. Výpovědi respondentů byly následně analyzovány a shrnuty do kódů, které vytvořily několik kategorií. Tímto způsobem byly hledány možné odpovědi na hlavní výzkumnou otázku této práce, která zněla:

Jaké postoje zaujímají žáci středních škol k facebookovému vztahu s učiteli?

Žáci zaujímají k facebookovému vztahu se svými učiteli různé postoje. Mezi dvěma póly osy, které jsou tvořeny jasně pozitivním a jasně negativním postojem, existuje také postoj neutrální. Pro srovnání pozitiv je stěžejní zahraniční studie s názvem *Vztah mezi učitelem a žákem a komunikace prostřednictvím Facebooku: názory studentů*. V této bakalářské práci bylo prezentováno pět základních výhod, které jsou žáky pozorovány. Jednalo se o rozšíření Facebooku a aktivitu uživatelů, transparentnost Facebooku, zvyk studentů tuto sociální síť používat, neformální způsob komunikace a také pozitivum, které bylo označeno in vivo kódem: učitel je „normální člověk.“ Obě práce se shodovaly v tom, že žáci tuto komunikaci považují za rychlejší a negativně hodnotí kontaktování učitele prostřednictvím mobilního telefonu. Rozdílný byl postoj k ovlivnění „off-line“ vztahu. Oproti respondentům výzkumu prezentovaném ve výše jmenované zahraniční studii, respondenti této bakalářské práce s takovým důrazem neocenovali možnost zjistit o svém vyučujícím informace z jeho soukromého života. Jejich postoj by se dal spíše vyjádřit jako akceptování faktu, že i učitelé se chtějí na Facebooku určitým způsobem vyjádřit. Tento rozdíl by bylo možné vysvětlit jinou věkovou strukturou dotazovaných studentů. Oproti zahraniční studii, která pracovala s žáky ve věku od dvanácti do devatenácti let, byli v této studii dotazováni starší studenti, a to ve věku od sedmnácti do devatenácti let. Nezanedbatelným je také jiný společensko-kulturní kontext, ze kterého práce vycházejí. Mezi kódy, které spadají pod kategorii negativ facebookového vztahu mezi učitelem a žákem, patří narušení hierarchie vztahu mezi učitelem a žákem, narušení volného času učitele nebo žáka a také „facebookově nekompetentní“ učitel. Pro dodatečnou validaci poslouží jiná zahraniční studie, která nese název *Komunikace mezi učiteli a studenty středních škol na Facebooku: možnosti a úskalí*. Ta formulovala tři základní problémy tohoto vztahu, kterými bylo překročení hranice soukromí, porušení autority a narušení volného času učitele. Tato rizika byla potvrzena, k posledně jmenovanému však přibylo upřesnění, že narušení volného času mohou pociťovat i žáci. Úskalí, které nebylo zjištěno v jiných zdrojích, je učitelova nedostatečná znalost Facebook používat a s tím související rozsáhlá problematika míry intervence učitelů do chování žáků, které se neodehrává přímo v prostorách školy ani v rámci akce pořádané školou.

Vedlejší výzkumná otázka, která byla formulována na základě uskutečněného předvýzkumu, zněla:

Jsou si žáci vědomi existence „Prohlášení o právech a povinnostech“ a způsobu, jakým se k němu zavázali, a pokud ano, získali tyto informace prostřednictvím školy?

Někteří žáci si práv a povinností vědomi byli, jiní nikoli. Zajímavým kódem se stala relativizace významu práv a povinností, se kterou souvisí fakt, že v dnešní době je uživatel internetu nucen souhlasit s různými podmínkami, přičemž nesouhlas s nimi omezuje možnost internet plně využívat. Co se týká role školy, jakou v informování o sociálních sítích hraje, někteří respondenti zcela odmítali, že by v rámci školní výuky byli o souvisejícím tématu obeznámeni, někteří naopak vzpomínali na lekce bezpečného chování na internetu. Kvalitativní metodou však nebylo možno dostát ambici této vedlejší výzkumné otázky, a to zjistit, zda jsou žáci o používání sociálních sítí ve škole dostatečně informováni, a pokud ne, podnítit snahy o zlepšení. Pro správné uchopení problematiky Facebooku ve školním prostředí není možné nebrat téma výuky bezpečnosti na internetu v potaz, a proto by bylo vhodné na toto nastínění problematiky postavení školy k výchově k bezpečnému používání sociálních sítí navázat kvantitativním výzkumem, který by mohl výše zmíněný cíl naplnit.

Analýzou dat byla zjištěna další zajímavá témata, která s touto problematikou souvisí a bylo by hodnotné jim dále věnovat pozornost. Jedná se o důvody komunikace, prostředky komunikace, vliv na „off-line“ vztah mezi učitelem a žákem a školní zákaz facebookové komunikace. Výzkum uskutečněný v Izraeli dokázal, že okolo deseti procent studentů z výzkumného souboru bylo se svým vyučujícím spojeno přes Facebook i přes oficiální zákaz facebookového přátelství mezi učitelem a žákem (Asterhan a kol., 2013). Ačkoli praxe v českém prostředí plošné zákazy tohoto způsobu komunikace nezná, přesto se najdou školy, které se k tomuto tématu vyjadřují. Se zákazem facebookové komunikace ve škole měl zkušenost jeden respondent. Jeho reakce, a i odezva učitelů, byla podobná té v Izraeli. Učitelé se nařízení školy snažili obejít, mezeru našli ve vytvoření profesního účtu, který používají výhradně pro účely

komunikace s žáky. Obě studie tak dochází ke stejnému závěru, a to ke skutečnosti, že učitelé a žáci se potřebují kontaktovat tzv. „out-of-class“³⁷.

Posledně zmiňovaná teze dokazuje, že tato problematika je v České republice aktuální a některým školám činí tento nový způsob komunikace mezi učiteli a žáky problémy. Z tohoto důvodu by bylo vhodné této problematice věnovat pozornost v rozsáhlejší studii, která by mohla navázat na tuto práci a rozpracovat nastolené problémy, kterým zde nebyla věnována dostatečná pozornost. Zajisté by bylo obohacující zkoumat názory učitelů, a to nejen těch facebookově aktivních, kteří mohou čerpat ze svých vlastních zkušeností, ale i těch, kteří na Facebooku profil nemají. Byly by tak zjištěny i předsudky, které mohou neinformovaní učitelé mít, a z nichž mohou pramenit neodůvodněné postoje typu striktního zákazu používat tuto sociální síť pro interakce se studenty.

Poslední slova této práce jsou zároveň posledními slovy studie Jany Maříkové, která se zabývá využitím Facebooku při výuce. S jejím závěrem nejde než souhlasit: „Učme se jej používat a neodsuzujme ho předčasně,“ (Maříková, 2014, s. 205).

---

³⁷ Český překlad zní: „mimo třídu“.

Seznam použitých informačních zdrojů

- [1] ASTERHAN, Christa, ROSENBERG, Hananel, SCHWARZ, Baruch a SOLOMON, Lidor. Secondary School Teacher-Student Communication in Facebook: Potentials and Pitfalls [online]. In: *Proceedings of the 2013 Chais Conference on Instructional Technologies Research: Learning in the technological era*. Raanana: Open University Press, 2013. [cit. 17.1.2018]. Dostupné z: https://scholars.huji.ac.il/sites/default/files/christaasterhan/files/chais_2013_asterhan_et_al_secondary_school_teacher-student_communication_in.pdf
- [2] Centrum nápovědy. *Jaká nastavení soukromí jsou k dispozici u skupin?* [online]. Facebook © 2018 [cit. 20.03.2018]. Dostupné z: https://www.facebook.com/help/220336891328465?helpref=about_content
- [3] Česká sociálně demokratická strana. Dobrá země pro život. *Volební program ČSSD pro volby 2017* [online]. © ČSSD 2011–2018 [cit. 23.3.2018]. Dostupné z: <https://www.cssd.cz/ke-stazeni/volebni-programy/volebni-program-cssd-pro-volby-2017/>
- [4] ČT24, Česká televize. *Skandál Cambridge Analytica: Zuckerberg se omluvil, je připravený mluvit před Kongresem* [online]. paf. © Česká televize 1996–2018. [cit. 01.04.2018]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/2427049-skandal-cambridge-analytica-zuckerberg-se-omluvil-je-pripraveny-mluvit-pred-kongresem>
- [5] Facebook. *Podmínky používání Facebook Stránek* [online]. Facebook © 2018 [cit. 20.03.2018]. Dostupné z: https://www.facebook.com/page_guidelines.php
- [6] Facebook. *Prohlášení o právech a povinnostech* [online]. Facebook © 2018 [cit. 12.02.2018]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/legal/terms>
- [7] FLYNN, Nancy. *Instant messaging rules: a business guide to managing policies, security, and legal issues for safe IM communication* [online]. New York: American Management Association, 2004. [cit. 28.2.2018]. ISBN 0-8144-7253-2. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=gxsc_lbVHeAC&printsec=front

cover&dq=instant+messaging&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwiCt53a4vDZAhXEI
poKHZShB1oQ6AEIMzAB#v=onepage&q=instant%20messaging&f=false

- [8] GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6.
- [9] GOFFMAN, Erving. *Všichni hrajeme divadlo: sebe prezentace v každodenním životě*. Praha: Nakladatelství Studia Ypsilon, 1999. ISBN 80-902482-4-1.
- [10] GORDON, Thomas. *Škola bez poražených: praktická příručka efektivní komunikace mezi učitelem a žákem*. Přeložila ŽEMLOVÁ, Julie. Praha: Malvern, 2015. ISBN 978-80-7530-006-5.
- [11] HERSHKOVZT, Amon a FORKOSH-BARUCH, Alona. Teacher-Student Relationship and Facebook-Mediated Communication: Student Perceptions [online]. In: *Media Education Research Journal*. 2017, **53**(25). ISSN: 1134-3478. Dostupné z: <https://www.revistacomunicar.com/index.php?contenido=detalles&numero=53&articulo=53-2017-09>
- [12] HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-545-9.
- [13] Charlie Rose - Interview with Facebook Leadership Mark Zuckerberg, CEO, Sheryl Sandberg, COO. In: *Youtube* [online]. 20.11.2011 [cit.6.3.2018]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=eqxNtEc4rzc&t=169s>. Kanál uživatele project00video.
- [14] LORENC, Jakub. Jak se daří jednotlivým sociálním sítím v České republice? In: *LinkedIn* [online]. Zveřejněno dne 25.4.2017. [Cit. 14.3.2018]. Dostupné z: <https://cz.linkedin.com/pulse/jak-se-da%C5%99%C3%AD-jednotliv%C3%BDm-soci%C3%A1ln%C3%ADm-s%C3%ADt%C3%AD-v-%C4%8Desk%C3%A9-republice-jakub-lorenc>
- [15] MAŘÍKOVÁ, Jana. Možnosti využití sociální sítě Facebook při vyučování. *Didaktické studie*. Praha: Univerzita Karlova – Pedagogická fakulta: 2014, **6**(2), 201-208. ISSN 1804-1221.

- [16] Ministerstvo školství Izraele. 9.4.10: Etika a ochrana na internetu. *Vyhláška generálního ředitele 2012 (4) (a)* [online]. [cit. 17.1.2018]. Dostupné z: <http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Applications/Mankal/EtsMedorim/9/9-4/HoraotKeva/K-2012-4-1-9-4-10.htm>
- [17] Ministerstvo školství Izraele. 6.1.1: Využívání sociálních sítí a on-line komunita ve vzdělávacím systému. *Vyhláška generálního ředitele 2013, 8* [online]. [cit. 17.1.2018]. Dostupné z: <http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Applications/Mankal/EtsMedorim/6/6-1/HodaotVmeyda/H-2013-8-6-1-1.htm>
- [18] Newsfeed.cz - Marketing na Facebooku. *Český Facebook v Q1 2017 hlásí 4,8 milionů uživatelů měsíčně* [online]. HUŠKOVÁ Lucie. Copyright © 2016 Newsfeed.cz. [cit. 14.03.2018]. Dostupné z: <https://newsfeed.cz/cesky-facebook-v-q1-2017-hlasi-48-milionu-uzivatelu-mesicne/>
- [19] Opatření rektora č. 72/2017. *Zpřístupnění elektronické databáze závěrečných prací* [online]. © 2018 Univerzita Karlova. Ve znění účinném od 1.12.2017. [cit. 06.01.2018]. Dostupné z: <https://www.cuni.cz/UK-8701.html>
- [20] POSPÍŠILOVÁ, Marie. *Facebooková (ne)závislost: identita, interakce a uživatelská kariéra na Facebooku*. Praha: Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3306-0.
- [21] PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ Eliška a MAREŠ Jiří. *Pedagogický slovník*. 7. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.
- [22] RITTINGHOUSE, John W. a RANSOME, James F. *IM, instant messaging, security* [online]. Amsterdam: Elsevier Digital Press, 2005 [cit. 28.2.2018]. ISBN 1-55558-338-5. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=u3-gPueiUJMC&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false>
- [23] ROSEN, Alexandr. Vykání. In: *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek a PLESKALOVÁ Jana (eds.). [cit. 14.3.2018]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/VYKÁNÍ>
- [24] RYBKA, Michal a MALÝ, Ondřej. *Jak komunikovat elektronicky*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0208-8.

- [25] SEALE, Clive. *Social research methods: a reader* [online]. New York: Routledge, 2004. [cit. 28.2.2018]. ISBN 0-415-30083-5. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=nUymUn7A5hoC&pg=PA73&lpg=PA73&dq=Moser-Kalton:233%5D&source=bl&ots=mXYcxE9Dt9&sig=RLUowDLPRG-SWqHvRs3jUzBRXME&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjagZ26j77ZAhXJKIAKHWFkCOsQ6AEIRjAD#v=snippet&q=external%20validity&f=false>
- [26] Senát státu Missouri. *SCS SB 54* [online]. 2011. [cit. 17.1.2018]. Dostupné z: http://www.senate.mo.gov/11info/BTS_Web/Bill.aspx?SessionType=R&BillID=4066479
- [27] SLAVÍK, Milan. *Vysokoškolská pedagogika*. Praha: Grada, 2012. ISBN: 978-80-247-4054-6.
- [28] SMAHEL, Rudolf. *Učitel a jeho žáci*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1996. ISBN 80-238-0171-6.
- [29] SPITZER, Manfred. *Digitální demence: jak připravujeme sami sebe a naše děti o rozum*. Přeložil RYČL, František. Brno: Host, 2014. ISBN 978-80-7294-872-7.
- [30] SPITZER, Manfred. *Kybernemoc!: jak nám digitalizovaný život ničí zdraví*. Přeložila KRATOCHVÍLOVÁ, Iva. Brno: Host, 2016. ISBN 978-80-7491-792-9.
- [31] ŠVAŘÍČEK, Roman a ŠEĎOVÁ, Klára a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 2. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.
- [32] The Teaching Council. *Code of Professional Conduct for Teachers* [online]. Updated 2nd Edition 2016. Maynooth, Ireland: 2016. [cit. 17.1.2018]. Dostupné z: <http://www.teachingcouncil.ie/en/Publications/Fitness-to-Teach/Code-of-Professional-Conduct-for-Teachers1.pdf>
- [33] Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) [online]. In: *Sbírka zákonů České republiky* ze dne 24. září 2004. Ve znění účinném od 1. 9. 2017 do 31. 8. 2018. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-1-9-2017-do-31-8-2018>

Seznam příloh

Příloha 1 - Schéma polostrukturovaného rozhovoru

ZVO: Jaké postoje zaujímají žáci středních škol k facebookovému vztahu s učiteli?

SVO₁: Za jakých okolností a typově s jakým učitelem facebookové přátelství vzniká?

TO₁: Jedná se o muže nebo o ženu?

TO₂: Je tato osoba odhadem ve věku do 35 let nebo nad?

TO₃: Jak bys toho učitele velmi obecně charakterizoval/a, například jaký má vztah k moderním technologiím?

TO₄: Jak dlouho tě učitel vyučoval, než jste navázali kontakt na Facebooku?

TO₅: O facebookové přátelství jsi požádal učitele ty, nebo on tebe?

TO₆: Jak by ses cítila, kdyby to bylo naopak?

TO₇: Uvažoval/a jsi, že tento kontakt nenavážeš?

TO₈: Bylo potvrzení žádosti o facebookové přátelství učitelem nějakým způsobem komentováno?

SVO₂: Jakými způsoby spolu učitel a žák na Facebooku komunikují?

TO₉: Komunikuješ se svým učitelem na Facebooku aktivně?

TO_{9A}: Pokud se jedná o aktivní komunikaci, jakými způsoby a jak často komunikujete?

TO_{9B}: Pokud se jedná o pasivní facebookové přátelství bez aktivní komunikace, z jakého důvodu toto přátelství stále udržuješ?

TO₁₀: Čeho se týkají vaše komunikace?

TO₁₁: Jakým způsobem na Facebooku komunikujete?

TO₁₂: Myslíš si, že své příspěvky s ohledem na přátelství s učitelem upravuješ?

SVO₃: Jaký názor má žák na učitelovo chování na Facebooku?

TO₁₃: Jaké jsou podle tebe výhody tohoto vztahu?

TO₁₄: Jaké jsou naopak nevýhody, rizika?

TO₁₅: Pozoruješ na Facebooku nějaké rozdíly mezi chováním učitele a tvým chováním?

TO₁₆: Sdílí tento učitel příspěvky ze svého soukromí?

TO₁₇: Myslíš si, že je vhodné, aby učitel uveřejňoval informace osobnějšího rázu?

SVO₄: Ovlivňuje podle žáka facebookové přátelství jeho vztah s učitelem v „off-line“ prostředí?

TO₁₈: Jak bys popsal/a svůj „off-line“ vztah k učiteli, se kterým jsi v přátelství na Facebooku?

TO₁₉: Myslíš si, že tebou popsaný vztah byl k učiteli stejný nebo výrazně podobný i předtím, než jste začali komunikovat na Facebooku?

TO₂₀: Zažil/a jsi v rámci facebookového vztahu s učitelem nějakou situaci, která vedla ke změně tvého názoru na učitele?

SVO₅: Jsou žáci srozuměni s právy a povinnostmi, kterými se na Facebooku musí řídit?

TO₂₁: Víš o nějakých specifických právech a povinnostech, která musíš na Facebooku dodržovat? Pokud ano, jaká to jsou?

TO₂₂: Víš, jakým způsobem ses k těmto právům a povinnostem zavázal/a?

TO₂₃: Hovořil s tebou někdo ve škole na téma sociálních sítí?

TO₂₄: Víš, co se děje s fotografií/videem, které podléhá tvému duševnímu vlastnictví (to znamená, že jsi autorem daného obsahu) poté, co tento obsah sdílíš na Facebooku?

Ukončovací otázky:

TO₂₅: Zažil/a jsi v rámci facebookové komunikace s učitelem něco neobvyklého, o čem by ses chtěl/a v tomto rozhovoru zmínit?

TO₂₆: Chtěl/a bys ještě něco zdůraznit nebo doplnit?

Příloha 2 – Přepis rozhovoru: Zuzana

Výzkumník:

Tento výzkum probíhá jako součást mé bakalářské práce na téma: Facebookový vztah mezi učitelem a žákem. Jedná se o kvalitativní výzkum, proto dělám tyhle rozhovory se studenty středních škol. Tento výzkum je anonymní, proto prosím o vynechání jmen učitelů. Místo tvého jména bude v práci uveden pseudonym. Nakonec tě ještě upozorním, že tato práce pak bude zveřejněna, takže se do ní můžeš podívat. Pokud se nechceš na nic dalšího ještě zeptat, tak bych se zeptala já, a to, jestli souhlasíš s účastí?

Zuzana:

Ano.

V: Mohu tento rozhovor pro potřeby této práce nahrávat? Nahrávka nebude nikomu kromě mě přístupná, pouze její přepis.

Z: Jo, v pohodě.

V: Tak můžeme rovnou přejít k první otázce, s kolika učiteli jsi na Facebooku v přátelství?

Z: S jedním.

V: Jedná se o muže nebo ženu?

Z: Ženu.

V: A věkově bys ji určila jak?

Z: Rozhodně spíše starší.

V: Jak dlouho tě vyučovala, než jste se takhle jako zkontaktovaly na Facebooku?

Z: *Mně se to stalo teda jako jenom jednou, že se jakoby... Protože vím, že u jiných předmětů to třeba mívají lidi, ale jakože u mě to přímo nebylo, a teda jako když to bylo u těch jiných lidí, tak to bylo že hned prostě, že od té doby, co měli ten předmět, tak to... Ale mně se stalo jednou, že to nebyla učitelka, co učila přímo mě, ale že mě potřebovala kvůli jazykovým zkouškám, tak jsem s ní komunikovala tímhle způsobem, no.*

V: Jo, takže jste jako spolu neměly pravidelnou výuku...

Z: *Neměly, jenom v tom období ty jazykové zkoušky. To trvalo třeba tak půl roku? Jo asi tak. Jako ta příprava na to, pak to vyplnění nějakých formulářů a pak samotná ta zkouška no, tak pět měsíců asi.*

V: A o to facebookové přátelství jsi požádala ty?

Z: *Ne, ona mě.*

V: Jak by ses cítila, kdyby to bylo jako naopak, dokázala by sis představit, že bys tu žádost poslala ty?

Z: *No, asi by to bylo takový jako divný no. Nevím.*

V: A i přesto, že by to bylo, jak říkáš divný, myslíš, že by to někdy jako mohlo nastat, že bys nějakému učiteli poslala tu žádost?

Z: *Kdybych jako něco fakt potřebovala... Tak... Asi... No já nevím, já bych spíš jako... V té škole mám každé den možnost za ním dojít, takže bych spíš... No, já jsem taková, že bych zašla prostě osobně, kdybych něco potřebovala. Já tam mám spíš jako kamarády na tom Facebooku, ne učitele.*

V: Proč jsi přijala tu žádost, a jak ses cítila, když ti přišla?

Z: *No, tak já jsem věděla, že bude potřeba si nějak předávat ty informace, protože jak mě neučí, tak bysme se nepotkávaly pravidelně a ty informace by mi nedávala v té hodině klasicky. A taky že to poslala ona tu žádost, to je takový divný v tomhle jako odmítnout toho učitele. Když jako učitel odmítne toho žáka, tak je to takový pochopitelný, že prostě on je ta autorita, ale já bych se cítila trapně no, že jako něco skrývám třeba nebo tak.*

V: Bylo to potvrzení žádosti ještě nějak okomentováno? Jakože by za tebou přišla a řekla ti, že se budete domlouvat přes ten Facebook nebo tak...

Z: *Ne, to mi rovnou prostě poslala tu zprávu s téma informacema, co já jsem potřebovala vědět. A tím jsme se pak daly do těch přátel.*

V: Komunikujete teda aktivně na tom Facebooku?

- Z: *Ted' přímo jako už ne no, protože už ten certifikát mám, ale jako v té době předtím aktivně, když jsme prostě něco potřebovaly.*
- V: *A jak jste komunikovaly?*
- Z: *Tak my jsme využívaly zejména ten Messenger, jako soukromý zprávy, no. Nám šlo hlavně o to předání těch informací mezi náma dvěma, takže to stačilo.*
- V: *Čeho se týkaly ty komunikace?*
- Z: *No prostě většinou to bylo tak, že mi jako třeba napsala: „Bud' v tolik hodin v týhle učebně,“ a já prostě napsala jen jako: „Jo, dobře.“ A někdy jako i napsala třeba co budeme brát, jako abych se třeba mohla ještě připravit na to, no anebo: „Nezapomeň odeslat tu přihlášku k tý zkoušce,“ a tak.*
- V: *Takže to byla komunikace, která se týkala výhradně školních záležitostí?*
- Z: *Jojo, výhradně.*
- V: *Dokážeš říct, jaký byly důvody, že jste nepoužívaly, když to tak řeknu, běžné komunikační prostředky, které se s učitelem takhle používají, nejvíc jako ten e-mail asi že jo...*
- Z: *Já jsem nad tím nikdy nepřemýšlela, ale asi jako podle mě je to rychlejší, no. Já prakticky nekomunikuju jinak než přes ten Facebook. Když dneska to mají skoro všichni, tak je to nejjednodušší. A taky jakože je to i v tom mobilu a na něj koukám jako hodně často, jako tím myslím třeba oproti e-mailu.*
- V: *Jasně, to chápu. A myslíš si, že když tam něco dáváš na ten Facebook, že to jako upravuješ právě s ohledem na tu učitelku?*
- Z: *Mně přijde, že jsem ty příspěvky začala upravovat jako spíš s věkem než jako s tím, koho mám v přátelích že jakoby... Nebo já jsem nikdy nebyla taková, že bych tam něco jako hodně dávala, ale poslední dobou tam nedávám skoro vůbec nic. A neřekla bych, že to souvisí s tím, že bych měla učitele v přátelích, ale že to je jako takový osobní no, že nemám takovou potřebu už to sdílet.*
- V: *A máš ještě jinej profil na jiný sociální síti, kde třeba něco sdílíš?*
- Z: *No jako Instagram, tam jako ten je prostě na ty fotky hodně no, takže jo, tam občas něco dám prostě, ale ten Facebook je lepší na tu komunikaci jo, že prostě je tam ten Messenger.*
- V: *No, ale pokud se nemýlím, i na Instagramu je osobní konverzace.*
- Z: *Jo, to je pravda no, tam třeba můžeš reagovat právě na ty fotky, ale jako je to tak, že to je osobní zpráva pro něj no. Ale já nevím, on ten Facebook je na to prostě furt lepší. Já jsem na to prostě asi i hodně zvyklá, e-mailů a esemesek pošlu oproti zprávám na Facebooku fakt minimum. Ale jako proč zrovna ten Facebook a ne Instragram... No ono je to zajímavý jo, jako třeba Snapchat. To prostě bylo úplně hustý jeden čas, fakt to měl každej a hrozně to jelo a najednou úplně nic, nikdo tam není. Je zajímavý, že ten Facebook fakt trvá, protože já znám hodně lidí, který tam maj fakt jako hodně málo věcí, ale furt ten účet maj, a to jen kvůli Messengeru. I když například mají Instagram a tam je taky možnost takovýho chatu. Ale ten Facebook je prostě víc zavedenej, tím to všechno tak začalo bych řekla...*
- V: *Jojo. Myslíš si, že oproti tobě se ten učitel chová jako jinak na tom Facebooku? Vnímáš nějaký rozdíl?*
- Z: *To si nemyslím, nebo jakoby. Jako možná sdílí... Sdílí jako třeba dění ve světě, mladý se zajímají o jiný věci, než aby tam dávali nějaký zprávy a aktuality, co se právě děje.*
- V: *A to i ta tvoje učitelka? Jaký typ obsahu sdílí ona?*
- Z: *Jako co tam přesně má jo? No, tak to nevím. Fakt ne. Jako jediné bych asi dokázala trochu popsát tu její profilovku jo, protože tu má člověk furt na očích, i když si s tím člověkem jenom píše, že jo. Ale jinak, co tam třeba přidává... Já fakt nevím, já ten profil totiž nikdy neprojížděla jo, mě to prostě nezajímá, co dělá mimo školu. Je to moje učitelka a ne kamarádka.*
- V: *Jo, to chápu. Ještě bych se zeptala, jak bys popsala ten reálný vztah k tomu učiteli, jestli se to liší od vztahu k ostatním učitelům?*

- Z: *Jako jestli mám k ní jako bližší vztah, jo? To ne, nemyslím si. To je prostě jen komunikační kanál, nijak nás to neovlivnilo.*
- V: *A zažila jsi při té facebookové komunikaci něco, co třeba změnilo tvůj náhled na toho učitele trochu?*
- Z: *Nene. U nás to bylo fakt jen jako informování, kde se bude co dít. Jako abych měla ty informace.*
- V: *Jo jasný, díky. Tak teď bychom se ještě přesunuly k trochu odlišný části, a to jsou jako práva a povinnosti uživatelů Facebooku. A já bych se zeptala, jestli seš si vědoma nějakých práv a povinností, který jako uživatel Facebooku máš?*
- Z: *Já, jako uživatel Facebooku, jo. No, asi jako nějaký právo na soukromí, to se tam může nastavit, ale mám právo teda zase něco sdílet, ty příspěvky. A jako povinnosti... To já si nemyslím, že by tam byly nějaký povinnosti.*
- V: *Ani nějaké omezení?*
- Z: *Jo jako třeba věkový, že jo. Tak to je od čtrnácti si myslím, no.*
- V: *A víš, jak ses k těm právům zavázala?*
- Z: *Hm, to úplně né.*
- V: *Tak je tam ta smlouva, jmenuje se to Prohlášení o právech a povinnostech a k tomu se zavazuje každý tím, že to používá...*
- Z: *Jo, tak to ono podle mě při té registraci že jo, tam jsem asi na něco klikla, no.*
- V: *Jojo, přesně. Vzpomínáš si, jestli jste se v rámci školy někdy s někým bavili o sociálních sítích nebo o bezpečnosti na internetu?*
- Z: *Jo tak já si myslím, že určitě něco takovýho jako bylo no, myslím o té bezpečnosti na internetu, to bylo od té knihovnice, takový přednášky. A pak taky vlastně v rámci IVT jako, ale to bylo hodně obecný. Podle mě jako na tom IVT jsme prostě dělali takový nějaký ty testy no, jakože co o tom víš. Ale bylo to fakt jako obecně, jako úplný ty základy, že by člověk neměl moc fotek tam sdílet nebo jako ty data svoje osobní, pak to bylo taky na tu kyberšikanu, takový ty obecný, no. Ale hodně i na tu kyberšikanu no, to si myslím, že je jako problém, nebo ne problém třeba u nás, ale jako tak celkově dneska prostě je to fakt takový jednodušší. Že prostě jak je ten člověk schovanej za tím mobilem nebo tak, tak prostě něco napíše a je to snazší. Takže to jsme určitě měli podle mě.*
- V: *Jasně. Tak a teď tady mám jako hodně konkrétní otázku jo, já bych se zeptala, jestli víš, co se jako děje s nějakým obsahem, uvažujme, že to je fotografie, kterou jsi vytvořila, takže podléhá tvému duševnímu vlastnictví, a pak si jí dala na ten Facebook. Kdo k ní třeba má přístup?*
- Z: *No, tak já, pak ten, pro koho to nechám jakoby vidět, no a pak asi nějaký ten prostředník ty sítě podle mě jako. Ale jako když s tím ty lidi uměj, tak si to prostě najdou, že jo.*
- V: *A co když se rozhodneš jí smazat, když jí smažeš, co se stane?*
- Z: *No, když jí smažu. No, tak podle mě to i zpětně takhle jako jde dohledat, no.*
- V: *Já teď to ještě doplním, jak to je v tom Prohlášení jo, a tam je, že když to sdílíš, tak tím předáváš Facebooku licenci a on to může používat. A když to teďka třeba už víš, tak myslíš, že by to tebe nějak ovlivnilo v tom sdílení? Nebo bys pokračovala?*
- Z: *No, tak jako já tam mám prostě fotku profilovou jo, a pak třeba když mě jako někdo označí na fotce. Takže já prostě s touhle informací asi jako nepřijdu domů a že bych něco hned mazala, nebo tak.*
- V: *Jasný, díky. Tak jo, teď jsme vlastně zakončily takovou tu hlavní část, ale teď mám ještě ukončovací otázky, a to, jestli si zažila něco neobvyklého, na co já jsem se nezeptala, ale chtěla bys to v téhle souvislosti prostě říct?*
- Z: *Jako v souvislosti učitelů na Facebooku jo. Asi že... Jako já vím, že teďka hodně jak máme ty maturitní semináře jo, tak se dělaj ty skupiny, ty studenti s tím učitelem jo, jakože on jim tam napíše třeba jako: „Hele, bude test.“ A napíše jim to jako do té skupiny, ne přímo jednotlivě do Messengeru. A oni jsou tam pak spolu jako jenom ty lidi, co maj ten seminář.*

V: Jojo, a jak to hodnotíš tohle?

Z: *Jo, to mi přijde fajn jako no dobrý, protože jako fakt ty lidi na tom jsou no, takže to maj jako hned tu informaci a jako nevyhnou se jí, když se to tak vezme. Fakt si nedovedu představit, jak by to bylo jinak, kromě toho, že jim to řekne osobně teda, jo. Ale třeba e-maily, já třeba hrozně nerada píšu e-maily. Já spíš jako osobně to řeším s tím učitelem, ale když to třeba nejde, že je pryč, nebo tak, tak ten Facebook je takovej, že tam ty lidi stejně jsou a hodně to využívají, tak proč to nespojit.*

V: A proč nerada píšeš e-maily?

Z: *No, jako já nevím, já nikdy nevím, co jim tam napsat. Ten e-mail mi přijde jako hodně oficiální forma a že by to mělo mít fakt dobrou formu ta zpráva, jako i podle češtiny, a tak no. Což jako neříkám, že by se na Facebooku pravopis dodržovat neměl, ale i tak je to takový volnější no, ne tak striktní jako v tom e-mailu, no.*

V: Rozumím. A dokázala bys říct třeba nějaký riziko, který v tom jako vnímáš? Teď si řekla výhodu, ale jako nějaký negativum?

Z: *Třeba jako asi teďkon nevím jo, ale tak třeba my tam máme nějaký gymplácký skupiny, kde si jako dělaj ty lidi legraci z něčeho, ani ne z těch učitelů třeba, ale prostě tak ze školy a ani to nemyslí zle, ale když to tam tak jako visí, tak já si myslím, že oni se k tomu dostanou a že vidí jako o hodně víc, než si myslíme, jo. A z toho pak můžou bejt problémy. Přece jen jsou věci, co prostě ty učitelé asi vidět nechtěj jo, že se dozvěděj něco takovýho, no. Je to takový, že ta hranice mezi tím, co by jako učitel měl a chtěl vědět se může na tom Facebooku docela snadno překročit.*

V: Jojo, s tím souhlasím. Tak bezva, já ti moc děkuji za všechny odpovědi a můžeme to ukončit.

Příloha 3 – Přepis rozhovoru: Kateřina

Výzkumník:

Tak, já bych tě nejdřív ještě stručně informovala o tom výzkumu, který dělám kvůli bakalářce. Snažím se zjistit, jaké názory mají studenti středních škol k facebookovému vztahu se svými učiteli. Jsou to anonymní rozhovory, nikdo v té práci nebude vystupovat pod svým vlastním jménem, vždycky to jsou pseudonymy. Až práci dopíšu, bude zveřejněná, takže kdybys chtěla, můžeš do ní nahlédnout. To je tak asi vše, tak souhlasíš s tím rozhovorem?

Kateřina:

Ano.

V: A souhlasíš také s tím, že bude tento rozhovor nahráván?

K: Ano.

V: Takže první otázka, s kolika učiteli si ve vztahu na Facebooku?

K: *Se dvěma.*

V: Jaké je jejich pohlaví?

K: *Je to žena a muž.*

V: A když si vezmeš hranici 35 let, jsou spíše starší nebo spíše mladší?

K: *Tak v tom případě jsou starší, oboum je kolem čtyřiceti.*

V: Jak bys je obecně charakterizovala, jak se chovají k žákům, jaká je jejich výuka?

K: *No, já si myslím, že oba jsou docela pohodáři. Prostě v pohodě. Ono s tím jedním je to takový složitější, protože on je to i můj trenér jako, takže se vidáme jak ve škole, tak na tréninkách, a s tím mám jako vztah... Jako ne že bychom si tykali jo, to zas ne, tu hranici jsme nepřekročili, ale vím, že si s nějakejma žákama tyká, že jako když už jsou starší a jedou spolu na výlet, tak jako vím, že dojdou k tomu tykání, ale netykaj si ve škole přímo, jen třeba na těch výletech nebo někde mimo. A ta druhá to má hodně podobný, že se jako hodně zná s těma studentama. A hlavně ten učitel má jako kapelu takovou a koncertují, takže je třeba možný se s ním vidět i na těch koncertech. Ale v tý škole jako nejsou překračovaný nějaký ty*

meze, to zas ne. Ale jsou známi tím, že tu školu neviděj tak omezeně, že jí třeba chtěj i někam posunout, když to tak řeknu. Že právě třeba jsou na tom Facebooku a normálně tam fungujou, no.

V: Dobře, a kdyby ses třeba zaměřila na jejich vztah k moderním technologiím?

K: Maj k tomu fajn vztah no, mně se třeba líbí, že nám jako věřej, jo, že nám třeba pustí film anglicky a většinou teda i s titulkama, ale snaží se dávat ten zahraniční pohled na tu danou věc. A oba jsou takový... no, já to moc neumím říct, ale že jsou jako hraví, že to není že by nám to v tý výuce jen diktovali, ale jako že se ptají a většinou, než nám řeknou, jak to je, tak se ptaj a proč si to myslíš a tak. Že se snaží nás k tomu přivést, než aby nám to rovnou řekli. Někomu to moc nesedí a teda musím říct, že jako i já jsem občas zvyklejší, že si tam jen tak sedím a píšu si to svoje a pak se to jen naučím, ale třeba když jsme měli biologii, tak tam mě to fakt bavilo. Že jsme vymýšleli, proč to tak je a hledali ty souvislosti. A to je jako fajn.

V: Jasný. A jak dlouho tě vyučovali, než jste navázali ten kontakt?

K: No, s tou učitelkou tři roky a s tím učitelem rok. Respektive my jsme ho dostali a on pak druhý rok vytvořil tu skupinu na Facebooku, takže jakmile byla vytvořená, tak hned, ale předtím nás učil ten rok.

V: O to facebookové přátelství jsi požádala ty, nebo ti přišla žádost?

K: Přišla od nich. V obou případech...

V: Jak ses cítila? Váhala si nejdřív, jestli to přijmeš nebo ne?

K: Jako mně to přišlo docela vtipný, nebo jako člověk se nad tím tak trochu jako zarazí, jo, že jako: „Teď budu kámoš s učitelem.“ A hlavně mi přišlo vtipný pak, jako když jsem to přijala... Tak jako s tím prvním to bylo jasný, protože ještě jak mi dělal trenéra, tak mi bylo jasný, že se budeme domlouvat ohledně toho, a pak ještě založil tu skupinu na ten předmět, prostě tam házel nějaký informace, když třeba nebyl ve škole. Ale ta druhá, tak jako já nevěděla důvod. S tou jsem nebyla domluvená na ničem, proč bysme se jako měly kontaktovat. Ale pak jsem si jako říkala, že to asi nějaký důvod má, že by to nebylo jen tak. Takže nakonec jsem to jako přijala v klidu... Ale v první chvíli víš co, zarazí tě to.

V: Jasný. A dokážeš si představit situaci, kdyby to bylo naopak? Že bys o to přátelství požádala ty?

K: Tak jako s tím učitelem určitě no, protože se hodně vidáme i mimo tu školu. A umím si představit, že jako kdybych věděla, že ten učitel nějak funguje na tom Facebooku, kdybych to věděla od jiných lidí a kdybych ho mohla prostě kontaktovat přes ten Facebook, tak by mi to asi jako nepřišlo divný. Ale kdyby to bylo, že jako neznám nikoho, kdo ho má v těch přátelích nebo si s ním aspoň psal, tak by mi to divný bylo určitě.

V: Jasně. A jak to teda bylo s tou učitelkou? Tam si říkala, že to bylo trochu divný...

K: No, já jsem to jako přijala a ona mi napsala ten důvod. Protože ona pak vedla jeden takovej projekt a my jsme jako ve škole říkali, že o to máme zájem nebo jako že to je docela dobrý, ale nějak jsme se na tom nedohodly jako pevně. No, a ona mi pak právě jako psala, jestli o to mám teda ten zájem a pak vytvořila ještě tu skupinu pro lidi, co se do toho přihlásili. Ale v tu první chvíli mi jako nějak nedocházelo no, co jako po mně chce. A proč bychom se měly takhle kontaktovat. Jsem si jako nevybavovala, že by v tý škole padlo něco jako: „Hele, tak já se vás ještě zeptám,“ nebo: „Hele já vám napíšu na Facebooku.“ Kdyby to řekla, tak nad tím asi nepřemýšlím, ale takhle no... Jak to neproběhlo, tak jsem prostě nevěděla, proč mi píše.

V: Tomu rozumím... A komunikujete aktivně, pravidelně?

K: No, s tou učitelkou moc ne, protože já teď už v tom projektu nejsem, ale dokud jsem tam byla tak jo. Teď už jako nemáme nějak potřebu. Ale já s ní ještě vlastně pořádala jednu akci ve škole, no. Takže vždycky když tam byl nějaký takovejhle projekt, tak jako jo, komunikovaly jsme hodně. A s tím trenérem jako tam víc. To se i jednou stalo že poslal něco jen mně a já to měla pak dát ostatním, že jako on chyběl, a tak nám zadal úkoly. Anebo mi jako posílá občas tréninky, anebo když jako jedeme na závody, tak nějaký podrobnosti o tom.

V: Takže takový jako organizační věci...

K: *Jo, jasně, jako asi si úplně nepíšeM: :Ahoj, jak se máš,“ no...*

V: A jakým způsobem jste komunikujete?

K: *Používáme hodně ty skupiny no. Já si myslím, že to funguje no, je to takový, že tam jsme všichni jen kvůli tomu předmětu nebo projektu a ty učitelé tam dávají různé materiály, nebo nás o něčem informují.*

V: Myslíš si, že po tom navázání kontaktu, jsi začala upravovat nějak ty příspěvky?

K: *Vím, že jednou jsem byla jako v hospodě a oni kluci pak dali tu fotku na Facebook a já se jako odznačila no, jakože to prostě není potřeba, aby to viděla. A ona jako ani nebyla nějak závažná ta fotka, ale tohle mi prostě příjemný nebylo, no. Ale jinak si myslím, že ne. Já totiž obecně nepřidávám nějaký věci, za co bych se jako styděla.*

V: A přidávala jsi nějaký takový příspěvky dřív?

K: *No, jako asi trochu jsem to začala upravovat, ale ne kvůli tomu učiteli jo, ale já jsem teďka začala trénovat děti, a tak jako kvůli těm jejich rodičům, protože oni mají Facebook a je pravda, že to teda řeším trochu víc, ale neřekla bych, že kvůli těm učitelům, ale kvůli těm rodičům těch dětí spíš.*

V: Pozoruješ nějaký rozdíly v chování těch učitelů na Facebooku?

K: *No, já si myslím, že nějak extra ne. Teď přemejšším, ale asi ne.*

V: Tak třeba jestli nesdílejí víc těch příspěvků, nebo jak používají emotikony?

K: *Jako je fakt, když to tak říkáš, tak emotikony ani jeden z nich moc nezvládá no (smích). Oni jako uměj jenom jednoho smajlíka, jo, a prostě ho použijou tak jako divně, asi když jako dlouho žádnýho nepoužili, no. Ale tak to k tomu asi patří, my jsme přece jen s tím Facebookem jako dýl, a tak nějak k tomu máme blíž, takže to jako úplně chápou, v tomhleto u nich netkví to sdělení. Ale je to jako jiný, než když si jako člověk píše s kamarádem. Ale jako že by to bylo nějak hodně jiný, to asi ne.*

V: A když se ještě podíváme na to, co sdílí za příspěvky, sdílí třeba víc než ty? A co sdílí?

K: *No, tak jako viděla jsem, že sdílí třeba ta učitelka hodně různé příležitosti pro studenty, nejvíc jako možnosti vycestování do zahraničí, takže to tam hází občas, anebo různé nabídky na zájezdy. Protože tak nějak k tomu má vztah a zná lidi, kteří tohleto řeší, takže to tam dává i pro ně. A ten druhý jak hraje v tý kapele, tak nejvíc zas tyhle věci, anebo jak vede ten sportovní klub tak nějaký takový věci, no.*

V: Takže to soukromý příspěvky né, jo?

K: *Jo, tak ten učitel tam třeba má teď poměrně čerstvou fotku ze svatby jo. A je tam prostě nějak rozhalenej, asi byl už opilej. Ale tak jako kdo na svojí svatbě není, že jo. Takže jako trochu mi to přišlo úsměvný, i jsem si říkala, jestli je to jako doopravdy vhodný, ale on je taky jen člověk, že jo.*

V: Takže to hodnotíš spíš kladně?

K: *Ne ne, to zas jako ne... Spíš mi to je jako jedno, já jsem to jako upřímně neprolezala jo, protože mě to úplně vyloženě nezajímalo.*

V: Jasný. Myslíš, že ten vztah ve škole prošel nějakou změnou, od té doby, co jste spolu na Facebooku?

K: *No vím, že pak v tý škole padlo něco, jako že jsme to přestali řešit osobně, že jako se řeklo: „No, a to dořešíme na Facebooku,“ nebo: „To mi pošli tam,“ a tak. Je to jako svým způsobem flexibilnější, že jako nevím. Když ten člověk ví, že tam ti učitelé jsou a komunikují, tak se tam může zeptat, jestli fakt bude zejtra ten test, nebo z čeho to bude přesně... A já vím, že mi odpoví a je to svým způsobem lepší. Že prostě za nima nemusíme běžet úplně s každou hovadinou, a můžeme prostě jen napsat. A vím, že zrovna těmhle dvěma se to dá fakt v klidu napsat, protože jsou v pohodě. Umím si představit, že kdyby to byl jinej učitel, tak bych jako nevím... Nevím jak by se to vyvíjelo, ale s těmahle dvěma prostě vím, že to jde a že když potřebuju, tak jim napíšu.*

- V: Jasný, tak je to snadnější než za ním jít v té škole osobně, to určitě. Ale proč nepoužíváte e-mail?
- K: *No, oni jako sice mají ty školní e-maily jo, ale většina z nich ti řekne, že zapoměli hesla. Ne fakt, to se nám stalo několikrát, a že to prostě nepoužívaj. To ti je pak úplně k ničemu, že jo. Takže jako buď říkali, ať za nima chodíme do kabinetu, nebo když je to třídní třeba, tak ta nám dala telefon na sebe. A pak nás začali kontaktovat na tom Facebooku, tak to bylo dobrý, začali jsme komunikovat tam.*
- V: Aha... A kdybys měla třeba porovnat, jak jsi říkala, že na ní máš teda ten telefon, tak kdybys měla porovnat napsání esemesky a napsání na Facebooku. Co tam vidíš za rozdíly?
- K: *Já nevím. Ten Facebook je jako jednodušší v uvozovkách. Jako pro mě jako mladýho člověka takový dostupnější a přístupnější. A taky miň divnější, než jako psát učiteli esemesku.*
- V: V čem je to podle tebe divný?
- K: *Já přemýšlím, jak to říct. No, jsou lidi, který u toho leží od rána ž do večera a fakt napíšíou za ten den strašně moc zpráv a já taky rozhodně za den napíšu více zpráv na Facebooku než esemesek, tudíž pro mě jsou ty esemesky miň klasickej postup. Takže radši využiju v podstatě to, na co jsem zvyklá.*
- V: Jasně. A kdybys se teď zeptala, jaké konkrétní výhody ti z těch vztahů plynou?
- K: *Tak jako když jsme měli ty skupiny jo, tak nám tam psali třeba jako: „Bude test,“ nebo: „Nebudu tu, tak vypracujte tohle,“ anebo tam házeli nějaký přednášky, že jako před tou hodinou tam napsali: „Podívejte se na tohle, bude se vám to hodit na další hodinu.“ A tak to bylo lepší v tomhle. A zároveň, když měl člověk otázku, tak zas ta skupina je taková volná v tom, že nepíšeš přímo tomu učiteli, ale píšeš do tý skupiny všem. U nás to fungovalo fakt dobře, protože když maj lidi nějaký dotaz, tak oni jsou hodně aktivní, reagují, odpovídají. Takže třeba hned, co jsem přišla domů, jsem se zeptala, zda teda platí ten test, protože jsme nebyli dohodnutí úplně najisto. A ta odpověď mi přišla do deseti minut, protože tam ta učitelka je prostě často. Ono je to svým způsobem fakt praktický.*
- V: Jojo, zní to dobře. No, a bylo to jako povinný pro všechny tam jako bejt a sledovat to? Že se nikdo nemohl vymluvit na to, že to tam neviděl? Zkrátka byla to jako vaše povinnost to tam hlídat?
- K: *No, ono to většinou nebylo povinný. Jako ty přednášky vůbec, to bylo takový jako doplnění. Když tam hodili článek nebo tak ta na tom netrvali, abychom si to všichni přečetli, to né. A ty testy, to jako nebylo, že by to dali jen na ten Facebook, oni to normálně nahlásili na hodině a pak ještě něco jako: „Hele, nezapomeňte že zítra píšeme ten test.“ Jakože to připomínali. Takže to nebylo, že by to omezili tu komunikaci jenom na to, to určitě ne.*
- V: Spíš rozšířili tu komunikaci?
- K: *V podstatě jo no. Fakt to nebylo že by jako omezili tu komunikaci na ten Facebook, a když nejsi na Facebooku, tak jako smůla. Přeci jenom se furt najdou lidi, co ten Facebook nemají, i když jsou to spíš výjimky. Ale v momentě, kdy jsem na tom Facebooku byla, to bylo fakt praktický, že ti to jako připomněli. A teď si fakt nevybavuju nic, co by nám řekl jenom na Facebooku...*
- V: A dokážeš říct, jaký jsou nevýhody těchto facebookových interakcí?
- K: *Já si myslím, že tam jako žádný problém nebyl. Si vybavuju, že oba to měli jako zvládnutý dobře.*
- V: Zažila jsi v rámci toho vztahu nějakou situaci, která by značně změnila pohled na ty učitele?
- K: *Vyloženě mě asi nic nenapadá. Tak prostě mně přijde, že o nich vím i mimo školu docela dost jo, třeba co mají za koníčky, no, oni se s náma dost baví třeba na různých výletech nebo když je výuka volnější, a tak, jo. Že já si prostě nemyslím, že bych tam zjistila něco extra, co už nevím.*
- V: Jasný, tak předtím jsme tedy hovořily o těch reálných výhodách, já bych tě teď poprosila, kdyby ses mohla zamyslet nad potenciálními výhodami, ale i riziky...

K: Tak jako to, co by šlo teoreticky ještě, to je nějaký sdílení materiálů učebnic, jo. Třeba teď nám to ty učitele daj třeba vytisknutý jako jednomu, a tak si to různě kopírujeme, ale takhle by to mohli hodit na ten Facebook a bylo by to jednodušší. To si umím představit, no. Ale teď mě vlastně ještě napadá, že se to dělalo, že když jsme měli toho učitele, tak on tam házel papíry a bylo to tak, že nám řekl, že to tam hodí a že my si to máme vytisknout a přinést na tu hodinu. Ale on teda chodí spát dost pozdě jsme zjistili (smích), většinou prostě odpovídal v takový divný hodiny jo, a někdy tam ty papíry hodil třeba až v jedenáct večer a druhý den jsme je museli mít. Pro někoho to třeba nebyl problém jo a já někdy taky byla vzhůru, ale někdy jsem už regulérně spala. A my si to teda pak různě rozkopírovali ve škole, a i když to není nic náročného a jsou to jen dvě koruny za papír, tak prostě to trochu otravuje. A je fakt, že on to řekl, že to tam dá, tak jsme to mohli čekat, ale zase jsem kvůli tomu nechtěla být vzhůru celou noc. Ale on je normálně takovej, že je schopnej něco nahlásit a hned za hodinu to tak je. Tak to mě teď napadlo, že se to dělo, no. A ještě abych se vrátila k těm potenciálním výhodám. Já si myslím že to sdílení materiálů je v pohodě. Nenapadá mě nic moc, co by se z toho dalo vytežit jako navíc. V tom smyslu, že kdybych byla jako učitel a chtěla používat ten Facebook... No asi bych jim tam hodila nějakou tu prezentaci, nebo tak. Nenapadá mě, co lepšího by se dalo.

V: Jasně. My se teď hodně bavíme o tý komunikaci, která přímo souvisí s výukou nebo organizací výuky. Jaký bys měla názor na větší osobní kontakt?

K: No, když to vztáhnu úplně konkrétně na tu moji situaci, jo... Tyhle učitele jsem na tom Facebooku jako brala, protože bylo pak už jasný, že prostě tam řešíme ty školní věci. Ale myslím, že v momentě, kdy by mi nějaký učitel napsal jen tak, a třeba navíc ještě jako osobní zprávu, typu: „Jak se máš?“ Tak to by mi přišlo fakt divný, že to trochu už boří ten zdravý odstup, kterej jinak mezi náma je. Ale dokážu si představit, že odmaturuju a tohleto, a pak si s nima jako klidně napíšu. Pak je docela hezký si čas od času napsat, že jako přece jen jsme s nima teď hodně v kontaktu a jednou to úplně přestane v tý škole, to si zatím ani nedovedu představit. Ale do tý doby si myslím, že je důležitý, aby tam ten odstup byl. Neumím si představit, že by mi napsali tímhle stylem... Jako zeptat se ve škole, to jo, ale napsat si... Já nevidím důvod no, je to takový vyvolávání zbytečného kontaktu navíc, protože se vidíme ve škole a tam na to může přijít řeč, tak se jako zeptá, ale jako takhle navečer napsat: „No, hele jak se máš?“ Já bych jako asi neviděla důvod, proč by se o to měli zajímat takovýmhle způsobem. Takže by mi to přišlo fakt divný.

V: Teď jsme zakončili tu obecnou první část, ale já se ještě zaměřuji na ta práva a povinnosti, takže bych se tě ráda zeptala, jestli víš o nějakých specifických právech a povinnostech, které jako uživatel Facebooku musíš dodržovat?

K: No, tak v tomhle budu asi úplně negramotná osoba (smích).

V: No, nejseš jediná, já když jsem dělala ten předvýzkum, tak jsem zjistila, že právě o tom moc lidí neví... Tak já ti jako pomůžu, myslíš si, že jsou tam nějaká věková omezení?

K: Jo, tak to vím no, je tam ta hranice, já si teď nejsem jistá, ale vím že je to něco mezi jedenácti a patnácti lety, respektive vím, že je to dřív než těch patnáct. Taky vím, že jako tohle omezení tam je. Ale jako mě možná napadaj ještě nějaký ty práva jo, ale povinnosti? To vůbec nevím teda.

V: Jo, tak jsou tam nějaký povinnosti, třeba že tam musíš dát fakt pravý svoje údaje, což, v realitě tak moc jako není...

K: To teda vůbec (smích).

V: No, anebo třeba zákaz mít více profilů, nebo pak takový jako ty obecný zásady, že jako nesmíš nikoho diskriminovat, urážet nějak sdílet nevhodný fotografie a takovýchle věci.

K: Takhle to zní jako něco, co člověk normálně jako nedělá...

V: Jo jasně, obecný zásady no. Tam je pak ještě problém jako jestli víš, co se děje s nějakým obsahem, který ty tam dáš, co se s tím stane? Třeba s fotkou?

K: *No, tak je tam to nastavení soukromí že jo, ale jako je mi jasný, že ty lidi, co ten Facebook spravujou, tak to mu maj přístup taky.*

V: Dobře, díky. Ještě nám tu zbyla jedna otázka, kterou bych ti ráda položila, a to, jak si myslíš, že ses k tomu zavázala?

K: *No, tak jako to bylo asi při té registraci, jsem tam zaškrtnla, jakože souhlasím s těma podmínkami, ale v nějakých těch čtrnácti, kdy jsem si to zakládala, tak jsem to asi moc neřešila.*

V: Jasně, fajn, teď jsme ukončily zase jednu část a zbývá nám poslední. Dávám ti prostor, jestli se stalo na tom Facebooku s učitelem něco neobvyklého, co by bylo dobrý zmínit?

E: *Ne, to asi ne.*

V: Skvělý, tak moc díky za všechny odpovědi, jsou pro mě moc cenné. A můžeme rozhovor ukončit.

Příloha 4 – Přepis rozhovoru: Lucie

Výzkumník:

Tak tenhle rozhovor dělám pro svou bakalářskou práci, která má téma: Facebookový vztah mezi učitelem a žákem. Je to anonymní, takže nebudeš v té práci vystupovat pod svým pravým jménem, ale pod pseudonymem a ráda bych tě poprosila, abys během rozhovoru nikoho nejmenovala. Pokud by tě zajímalo, jak ta práce bude pak vypadat, stačí, když mi napíšeš, a já ti pošlu odkaz, na kterém bude uveřejněna. Tak to by bylo pro to představení asi vše, teď bych se tě zeptala, jestli souhlasíš s účastí?

Lucie:

Jo, souhlasím.

V: A nevadilo by ti, kdybych tento rozhovor nahrávala?

L: *Ne, v pohodě, klidně.*

V: Fajn, díky moc. Tak, jedná se o ženu nebo muže?

L: *O ženu.*

V: A věkem?

L: *No, tak něco přes čtyřicet.*

V: Jak bys jako hodně obecně tu učitelku charakterizovala?

L: *Jo v pohodě. Taková, že nic moc neřeší, má myslím docela dobrý vztahy s těma lidma. Taky dělá hodně projektů, je taková akční, jo. A jinak, jak učí, tak je to taky dobrý, někdy je to teda takový zmatený ty její hodiny, ale jinak v poho. Ona je to naše třídní, takže my k ní máme blíž...*

V: Dokázala bys určit, jaký má vztah k moderním technologiím?

L: *Jo, tak to si myslím, že jako dobřej, že i v těch hodinách hodně používá internet, třeba nám pouští videa a je vidět, že jako ví, kde co najít, takže není jako některý ty starší, co to sotva umí zapnout (smích).*

V: Jo, jasný. A jak dlouho tě vyučovala, než jste navázaly kontakt na Facebooku?

L: *Dlouho, vlastně ty tři roky no, my jsme navázaly kontakt teď až v tom čtvrtáku, co jsem, ale učí mě od prváku.*

V: A kdo komu poslal žádost?

L: *Já jí.*

V: Mohla bys to nějak rozvinout, prosím? Okolnosti toho?

L: *Tak okolnosti no... To bylo tak, že tam byla už skoro celá třída a já ne, no. Že ona ho má už dýl ten Facebook a nejdřív tam měla myslím ty své absolventy, že to byli lidi, který jsem od vidění znala, ale chodili výš do ročníků. Ale pak jsem najednou viděla, že je v přátelích i s mejma spolužákama, a když jich tam bylo fakt hodně, tak jsem si říkala, že zrovna se mnou by neměla mít problém to přijmout, jako nakonec jsem si věřila, že to neodmítne, tak jsem to poslala.*

- V: Uvažovala jsi, že ten kontakt nenavážeš?
- L: *Jo, tak určitě, mně to nejdřív přišlo divný, a že by se to jako nemělo spojovat, ale když ji měli tak všichni, tak jako jsem nechtěla být jedna fakt z mála, co jí tam nemá.*
- V: Aha. A dokážeš říct, jak by ses asi cítila, kdyby to bylo naopak, teda jako kdyby ona poslala žádost tobě?
- L: *Tak to nevím. No, jako asi trochu divný. Že jako najednou bych to já musela potvrdit, a kdyby to byl nějaký jiný učitel, se kterým třeba nemáme tak fajn vztahy, tak by ale bylo blbý ho odmítnout. Takže bych to asi musela přijmout.*
- V: Jo, jasně. A komentovala ta učitelka nějak tu skutečnost, že jste teda už i na tom Facebooku?
- L: *Ne, to vůbec. Vlastně ona teda přijala tu žádost a pak nic prostě, až když jsme potřebovaly něco řešit, ale myslím, že úplně první napsala ona mně.*
- V: A mohla bys tuhle komunikaci prosím porovnat s e-mailovou komunikací?
- L: *No, tak ona ten e-mail moc nekontroluje mi přijde... Takhle to je fajn, že je to rychlejší ta komunikace, že fakt dneska ten Facebook má každé v mobilu a ten mobil u sebe.*
- V: A když už porovnáváme komunikaci přes Facebook s jiným druhem komunikace, co například telefon?
- L: *No, tak ten mobil přímo... Já bych si třeba připadala, že jí můžu jako rušit třeba, že když už je doma, tak by nebylo vhodné jí volat. A i ta esemeska je v tom taková jako hodně osobní mi přijde. Kdežto na tom Facebooku je dobrý, že jako když nechce být rušená, tak není on-line a nepodivá se na to. A naopak když jí to nevádí, má to zaplý a může odpovědět.*
- V: Jo, tomu rozumím. A jak často spolu přes ten Facebook komunikujete?
- L: *Jo, tak teď fakt docela často, třeba každý týden asi no.*
- V: Jakým způsobem?
- L: *Přes messenger, osobní zprávy.*
- V: Čeho se obecně týkají vaše komunikace?
- L: *Tak třeba teď jsme řešily maturák, tak to jsme komunikovaly jako hodně no, protože tam je potřeba zařídit fakt dost věcí a já měla na starosti taky něco a takhle jsem jí mohla dát hned vědět, jak na tom jsme, než kdybych čekala na hodinu nebo jí naháněla ve škole.*
- V: Takže se ty komunikace týkají hodně toho plesu?
- L: *No, to až teď, žejo, předtím jsme řešily zas takovej projekt, anebo třeba i omluvenky, ať to jako přinesu nebo tak něco. Přihlášky na vejšku taky. Jako takový bych řekla organizační věci.*
- V: Chápu. A myslíš si, že si kvůli ní začala svoje příspěvky nějak upravovat?
- L: *Jo, asi jo. Já to teda začala dělat už dřív, protože ona není jako první dospělá osoba, kterou tam mám. Dřív jsem si třeba přidala vedoucího z tábora, anebo trenéra. No a zvlášť u toho trenéra to bylo takový, že jsem nechtěla, aby nějaký věci viděl.*
- V: Mohla bys říct jaký?
- L: *Tak já nevím, obecně tak nějak třeba fotky z nějaký akce nebo tak. Nebo třeba statusy jo, to jsem dřív psala fakt hodně a byly to hlouposti, já se za to teď jakoby i stydim, jo. Já si to teda vymazala už všechno, ale to bych si připadal trapně...*
- V: Jasný, a máš pocit, že by se ona chovala výrazně jinak na to Facebooku, než jak se chováš ty?
- L: *Jakože se chová jinak než já? Jakoby mě přijde, že jak já jsem se v tom změnila, tak třeba tahle učitelka moc ne. Že jako furt toho sdílí hodně takhle veřejně, prostě nějaký zprávy, co se děje, nebo nějaký odkazy, který se týkají jejího předmětu. Ale mně to přijde, že to moc nikoho nezajímá, že to ani nemá moc reakcí jako nějaký lajky nebo tak a stejně prostě to tam dává, no.*
- V: A sdílí taky něco ze svého soukromí?
- L: *Jako ze soukromí asi úplně ne, nebo teda jako třeba vim, že tam má nějaký fotky svojí rodiny jo, ale to už je starší no a jako občas tam sdílí nějakou událost na kterou jde, takže jako člověk může vidět, co dělá i mimo tu školu.*

V: A jaký na to máš názor?

L: *Tak asi v pohodě no, mi to nějak nevadí. Jakože prostě to, že tam má fotku se svou rodinou, jak byla na kolech na výletě, tak to je v pohodě.*

V: A jakej jste měly vztah před tím Facebookem?

L: *Jo tak já myslím, že v pohodě, my nikdy neměly žádný konflikt, spíš naopak, já se zapojuju do těch projektů, takže jsme spolu řešily víc věcí, takže jako asi spolu mluvíme častěji než jiný spolužáci třeba, ale zase to není nic extra.*

V: Myslíš si, že se to teď s ohledem na Facebook změnilo?

L: *To asi ne, myslím, že je ten vztah stejný. Ono to jenom prostě ulehčilo tu komunikaci jo, že jako místo e-mailu nebo osobního kontaktu jí můžu napsat tady.*

V: Zažil jsi v rámci facebookovýho vztahu s učitelem nějakou situaci, která by mohla vést ke změně její autority?

L: *Změně autority jo... To jako asi ne.*

V: No, nebo že třeba tě něčím zklamala nebo naopak sis jí začala víc vážit.

L: *Jo, tak to možná že jako ona je prostě taková, že sdílí a podporuje nějaký dobročinný aktivity, jako třeba jeden takovej jarmark tady, tak ona to jako sdílela, a i k tomu něco napsala, a to jsem si jako řekla, že je to fakt hezký, že takhle pomáhá. A to jsem předtím vůbec nevěděla.*

V: Teď se přesuneme k další části, a to jsou práva a povinnosti uživatelů Facebooku. Víš o nic něco?

L: *Práva a povinnosti, jo. No, tak já se tím jako nikdy nezabývala no, ale nějaký asi budou.*

V: A nevíš, třeba kdo se tam může zaregistrovat, jak se tam má chovat a tak?

L: *Jo, tam je nějaká věková hranice no, já myslím že třináct let. A pak taky něco se jménem, já vím, že jsem tam měla nějakou přezdívku jakoby a furt jsem si to měnila a oni mi to pak zakázali. Teď tam mám jako celý svoje jméno.*

V: No, tak by to mělo být, že tam jsou jen pravé údaje.

L: *Aha, no tak to je zajímavý, protože tak to určitě není.*

V: A víš, jakým způsobem ses k těmto právům a povinnostem zavázala?

L: *Tak asi jsem tam něco zaškrtnla, jako když se něco kupuje přes internet, tak tam se to taky zaškrtnou ty obchodní podmínky nebo tak, tak tohle asi bylo stejné.*

V: Měli jste někdy v rámci výuky něco jako bezpečnost používání sociálních sítí?

L: *V rámci výuky jo, no tak to asi jako na IVT, to asi jo. Tam jako něco padlo občas, hlavně že jako bychom si fakt měli dávat pozor na to, co tam dáváme, že jako třeba ještě teď se nám to zdá v pohodě, ale třeba až budeme někde pracovat, tak že by si to mohli jako najít a mohli by s tím mít třeba problém. A pamatuji si jednu situaci, kdy jsme měli IVT a bylo to trochu volnější, že to byla jako hodina, kdy lidi, co měli ty úkoly hotový, si mohli dělat něco svého a ostatní dodělávali ty úkoly. No a kamarád to nějak měl, a tak byl na Facebooku a zrovna spolužačka tam přidala takovou fotku, kde byla jako miminko. A jemu to přišlo hrozně vtipný, a tak si to stáhl, a dal si to na tapetu toho počítače. A ona byla našťavaná a říkala to tomu učitelovi, ale on jako že samozřejmě že mu řekl, ať to dá pryč, ale tý holce řekl, ať se jako nedívá, že prostě to může kdokoli stáhnout no, tak to byla taková praktická ukázka teda (smích).*

V: To je zajímavý. Takže vlastně víš, co se děje s tím, co sdílíš?

L: *No, oni nám prostě jako říkali, že právě to nejde moc uhlídat jo, že prostě si to někdo může najít a třeba i jako stáhnout a pak má tu tvoji fotku prostě u sebe no, což se mi jako moc nelíbí.*

V: A když se Ti to nelíbí, omezil jsi to sdílení fotek tedy?

L: *No, tak jako já toho tam teď zas tak nemám jo, jako třeba oproti dřív. No, a myslím, že jak to bylo dřív jo, že jsem hodně dala jako na ostatní, že když tam dávali hodně fotek a hodně tam jako psali, že to bylo prostě normální, že se to v té době prostě dělalo. Ale teď zas všichni*

jsou na Instagramu, a tam teda nevím, jak je to s těma právama, ale na Facebooku už se jako spíš komunikuje, než aby tam dávali lidi nějaký fotky a statusy.

V: Tak super, moc díky za odpovědi. Teď už jen ukončovací otázky, zažila jsi na Facebooku něco neobvyklého, co by mělo zaznít?

L: *Neobvyklého... No jako já to brala vždycky tak, že prostě jsme jako na tom Facebooku, ale píšeme si jen na Messengeru a jinak to vlastně není, jo. Ale právě takhle učitelka občas jako komentuje něčí příspěvky jo, což podle mě je takový divný, že jako toho učitele tam mám jako pro tu osobní konverzaci, a že by teda mohl vidět, co dělám mimo školu, ale aby to jako přímo komentoval, to mi přijde divný. Ale jako nebyly ty komentáře nevhodný jo nebo tak, ale prostě třeba někdo tam napsal, že v něčem uspěl, anebo že pořádně nějakou událost a ona ho tam jako podpořila, což bylo hezký, ale napsala třeba: ‚Moc gratuluji, Davide!‘ Jenže to je jako trochu divný jo, jak tam píše třeba to křestní, to se normálně nedělá. Takže to tam bylo takový nepatřičný.*

V: Jasný. Tak to, já bych ti chtěla moc poděkovat a rozhovor ukončuji.

Příloha 5 – Přepis rozhovoru: Petr

Výzkumník:

Tak tento výzkum probíhá v rámci mé bakalářské práce na téma: Facebookový vztah mezi učitelem a žákem. Jedná se o kvalitativní výzkum, proto dělám tyhle rozhovory se studenty posledních ročníků středních škol. Výzkum je anonymní, takže nikde nebudu uvádět tvé pravé jméno ani školu, na které studuješ. A tebe poprosím o to, abys během odpovědi nikoho nejmenoval. Pokud bys měl zájem zjistit, jak ta práce pak bude vypadat, až bude hotová, tak ona pak bude uveřejněna, takže mi můžeš třeba napsat a já ti pošlu odkaz, abys do ní mohl kouknout. Tak teď bych se tě zeptala, jestli s účastí na tomto výzkumu souhlasíš?

Petr:

Jo.

V: A mohla bych tento rozhovor nahrávat?

P: Jo.

V: Zeptala bych se, kolik učitelů takhle máš v tom přátelství na Facebooku?

P: Dva.

V: Jedná se o muže nebo o ženu?

P: O muže i o ženu.

V: A kdybys měl odhadnout věk, je to spíš do třiceti pěti let nebo nad?

P: Do pětatřiceti.

V: A jak bys obecně ty učitele charakterizoval? Třeba jakou mají výuku, jaké mají vztahy se studenty...

P: Jsou takový spíš přátelský jakoby... Že jsou na nás jako milí a neberou to vážně až tak. Jakoby že jednaj s těma žákama férově.

V: Jasně. A dokázal bys určit, jaký mají vztah k moderním technologiím, používají je při výuce?

P: No, tak jeden učitel jakoby učí informatiku, takže tam to využívá fakt hodně. A ta druhá učitelka ta teda hodně dělá s prezentacema, že nám to všechno dá do prezentací a posílá nám je.

V: Takže se dá říci, že to umí využívat?

P: Jo, to určitě.

V: A jak dlouho tě vyučovali, než jste navázali kontakt na Facebooku?

P: Asi rok.

V: A o to Facebookový přátelství jsi požádal ty je nebo oni tebe?

P: Hm, myslím, že ten učitel požádal mě a tu učitelku jsem pak požádal zas já, protože už tam měla fakt hodně přátel, jako lidí od nás ze třídy, tak jsem si jí prostě taky přidal.

V: Jasně, a bylo to nějak komentováno v reálu? Že byste si řekli jako proč se budete kontaktovat?

P: *Ne, to ne, ale třeba jako při hodinách, tak ona totiž ta učitelka dost sleduje, co se na tom Facebooku děje, že třeba když jedeme na závody, tak ona se pak i zeptá, jako jak jsme dopadli, protože to viděla na tom Facebooku. Takže o tom se s náma jako baví.*

V: A když se teď vrátíme k tomu učiteli, protože jsi říkal, že on ti poslal žádost, jak ses cítil, nepřišlo ti to zvláštní?

P: *Jé, ty jo, to já nevím, já nad tím vůbec nepřemýšlel. Jako mně to bylo jedno víš, prostě mi přišla žádost, tak jsem ji přijal. Nepřišlo mi to nějak zvláštní. On je hrozně v pohodě, takovej přátelskej, trochu blázen možná (smích).*

V: Jasně, takže v pohodě.... Teď se zeptám, jestli s nima komunikuješ aktivně na tom Facebooku?

P: *Ne.*

V: Takže žádný konverzace, ani někde na profilu...

P: *Ne, teda, jako když se třeba jako celá třída domluvíme, že máme třeba psát test, ale my se na něj nenaučíme, tak jako jí nějaký lidi napíšou, že bychom si to třeba chtěli odložit.*

V: A to jí napíšou do soukromý zprávy, nebo máte nějakou skupinu?

P: *Ne, do soukromý zprávy.*

V: Takže spíš to je, že jako třída jako celek s ní komunikuje?

P: *Jo, my máme totiž tu třídní zástupkyni, a ta takovýhle věci prostě řeší. Píše jí docela často.*

V: Aha, a s těma spolužákama se domluvíte jak?

P: *No na Facebooku.*

V: A tam máte skupinu?

P: *Jo, třídní skupinu.*

V: Jasný, a neuvažovali jste, že byste jí tam třeba pozvali? Do té skupiny?

P: *Ne, to fakt ne, tam řešíme zas jiný věci (smích).*

V: Který asi nechcete, aby ona viděla, že jo?

P: *Přesně, přesně.*

V: Tak jo. Když jsi mluvil o té vaší zástupkyni, která s tou učitelkou teda hodně komunikuje, myslíš, že se to jedná hodně tý výuky, nebo taky nějakých osobnějších věcí?

P: *Spíš tý výuky.*

V: Myslíš si, že od té doby, co je máš na tom Facebooku ty učitele, tak ses začal chovat nějak jinak? Dáváš tam míň fotek třeba, nebo víc?

P: *Ne, to ne.*

V: Takže si nemyslíš, že bys ty příspěvky nějak upravoval?

P: *Ne. Vůbec.*

V: Jo, a pozoruješ nějaký rozdíly mezi tím vaším jako studentským chováním a jejich chováním na tom Facebooku?

P: *No... To je otázka, asi bych řekl, že sdílejí možná jako víc věci no.*

V: A jakýho typu jsou ty příspěvky?

P: *Tak třeba ta učitelka tam dává fakt hodně fotek jako osobních, jako kde je se svojí malou dcerou a manželem a takhle, no. A ten učitel, on dělá tu informatiku a taky divadlo hodně dělá, takže sdílí ty divadelní představení a takhle.*

V: Jo, a co třeba používání emotikon?

P: *No jako normálně, používaj to jako my, no. To si nemyslím, že by bylo na škodu. Oni, jak jsou mladý, tak to uměj tak nějak... Taky se ještě dokážou přizpůsobit, což ty starší třeba už ne.*

V: Jasně. A jak jsi říkal, že ta učitelka sdílí ty fotky tý svý rodiny, tak jaký na to máš názor? Jako vadí ti to nějak, nebo jsi naopak rád, že to vidíš?

P: *Já nevím, já si toho prostě nevšímám. Já to nepotřebuju vědět.*

V: Jasný. A myslíš si, že od té doby, co jste spolu na Facebooku v přátelství, se ten vztah nějak proměnil?

P: *Ne, to bych neřekl. Já bych spíš vlastně řekl, že to je opačně, že prostě fakt, že se spojíme i na tom Facebooku už značí to, že ten vztah máme dobřej.*

V: Jo, to dává smysl, no. A mohl bys mi teď říct, jaký výhody ti konkrétně z téhle komunikace na Facebooku plynou?

P: *No, jako pro mě to nějak extra výhodný asi není, možná jako jenom to, jak jsem říkal, že se díky tomu může odkládat ten test nebo tak. Ale žádnou jakoby velkou výhodu v tom nevidím.*

V: Hm, a nějaký úskalí? Jako v čem by to mohlo být špatný?

P: *No, to taky ne, zase. Možná jako kdyby si někdo dělal z těch učitelů srandu a oni by to viděli, tak to možná jediné jako.*

V: Jakože překročení nějaký ty hranice, co chceš, aby učitelé věděli, a co už ne?

P: *No, jasný.*

V: A zažil jsi v rámci toho vztahu jako něco, co by změnilo tvůj názor na něj? Že by sis jako řekl jo, díky tomu si ho teď fakt víc vážím, nebo naopak, jako tím, jak se tady ukázal, si ho vážím míň?

P: *Hm, ani ne. Oni jsou pořád stejný, jak v té škole, tak na tom Facebooku.*

V: Jasně. Teď jsme mluvili o těch konkrétních záležitostech, mohl bys mi teď ještě říct, jaký možný výhody a nevýhody by to mohlo mít? Jako co si dokážeš tak představit?

P: *Ty jo, teď jsi mě zaskočila.*

V: V pohodě, klidně o tom popřemýšlej...

P: *Jako obecně, co to může mít za výhody? ... Určitě tam něco je, ale teď to nedokážu říct, no.*

V: Jasně, tak já ti zkusím nějak pomoci. Tak, kdybys potřeboval tu učitelku nějak kontaktovat, použil bys Facebook?

P: *Jo, určitě.*

V: A nepřišlo by ti to divný?

P: *Ne, to vůbec.*

V: A proč bys ji nekontaktoval přes e-mail?

P: *Tak ten Facebook je rychlejší. Ona to taky používá víc... Na ten e-mail nekoukáš furt. Tak to je taky jako výhoda, že je to takhle rychlý ta komunikace.*

V: Jo, a co třeba sdílení určitých učebních materiálů? Jak to sdílí?

P: *No, to máme školní stránky, a tam máme ten Moodle a tak to sdílí tam.*

V: Jasně. A kdybys srovnal ten Moodle s Facebookem, dovedeš si jako představit, že by se to dávalo na ten Facebook?

P: *No, mně v tom ten Moodle vyhovuje, tam to dává totiž celá škola, jako třeba i zeměpis, a i ostatní předměty, matiku a tak, kde ty učitelé nemají ten Facebook.*

V: Jasně. A co třeba nějaký věci, kdy bys potřeboval poradit s něčím, co přímo nesouvisí s výukou, ale je to pro tebe důležité, jako třeba přihláška na vysokou, nebo takhle nějak. Uchýlil by ses třeba k tomu Facebooku?

P: *No, to bych se šel spíš osobně zeptat. To je takový lepší, no. Že bych spíš osobně dokázal vysvětlit, co bych přesně potřeboval.*

V: Tak jo, díky moc, teď se ještě podíváme na práva a povinnosti uživatelů Facebooku. Víš o nějakých právech a povinnostech?

P: *No, jako nesdílet tam žádný vulgární věci nebo takhle, no, žádný rasistický taky...*

V: Ještě něco?

P: *Nevím asi, ne.*

V: Jasně, a když se zeptám třeba na to omezení věkový?

P: *Jo, to jsem věděl no, to je myslím jako 15 let, no.*

V: No, aktuálně je to 13...

P: *Aha, to jsem teda nevěděl.*

V: A dal bys dohromady ještě nějaký práva a povinnosti?

P: Ne, to asi ne.

V: A věděl bys, jakým způsobem ses k těmto právům a povinnostem zavázal?

P: No, tam jsou někde jako takový podmínky, který jsem asi zaškrtnl při tom vytváření účtu.

V: A četl jsi je?

P: Ne, to fakt ne (smích). Jako na jednu stranu je to takový možná blbý, ale víš co, prostě dneska na tom internetu takhle je. Vždycky, když si něco kupuješ, tak tam zaškrtněš, že souhlasíš s těma podmínkama. A přitom to nikdo nečte. Prostě se doufá, že tam není nic hroznýho. A to samý s Facebookem, podle mě to nikdo nečte a zatím nevím o ničem zásadním, že by se stalo a odvolávalo se to na tyhleto závazky.

V: Jo, to máš asi pravdu. Tak, měli jste ve škole nějakou hodinu, kdy by s vámi jako někdo probíral sociální síť nebo obecně bezpečné používání internetu?

P: No, teďka jako nějak i nedávno jsme něco myslím měli.

V: A bylo to v rámci výuky?

P: Ne, to byla taková prezentace prostě mimo hodiny, v aule to bylo.

V: A jaký téma přesně?

P: No, bezpečnost na internetu.

V: A jaký to bylo? Byly to nové informace pro tebe?

P: No, upřímně, já vůbec nevím, o čem to bylo (smích).

V: Jasně, a v rámci výuky jste to neměli vůbec?

P: Ne, to ne, my jsme měli informatiku jen v prváku, a tak jsme dělali jako programy, excel a tak.

V: Jojo. A ještě bych se zeptala, jestli víš, co se děje s fotkou, kterou sdílíš na Facebooku? Kdo k němu má práva a přístup?

P: No, tak viděj to mí přátelé, a pak taky jako i ostatní třeba, kdyby si to rozklikli.

V: Jasně, a co Facebook třeba?

P: Jo, tak jim se to tam někam ukládá no, takže mají k tomu přístup.

V: A nevadí ti to?

P: Já tam dávám zas takový fotky jako jenom, aby to nebylo problémový, no a dalo se to zneužít. To, že to ten Facebook zneužije to je prostě strašně malá pravděpodobnost.

V: Jo, tak díky, teď máš ještě ty jako prostor, jestli bys chtěl něco doplnit, nebo tak?

P: Ty jo, mě asi nic nenapadá.

V: Jasně, no, tak mě vlastně jako teď něco napadlo, jak jsme říkali, že prostě ten vztah je dobrej už předtím, než vznikne to facebookový spojení, jak by ses cítil, kdyby ti přišla žádost od učitele, se kterým nemáš moc dobrej vztah? Přijal bys to?

P: No, já nevím. Ty jo, já... Jako asi bych to neodmítl, ale ani nepřijal, já bych asi dělal, že to nevidím. By to bylo fakt divný, když se jako nemusíme s tím učitelem, tak proč bejt na Facebooku přátelé.

V: Nemyslíš si, že by to ten vztah mohlo zlepšit?

P: Tak to asi ne (smích).

V: Jasný. Tak ještě něco bys chtěl doplnit?

P: No, asi nemám co.

V: Tak jo, super, moc díky za všechny odpovědi. Rozhovor je ukončen.

Příloha 6 – Přepis rozhovoru: Martin

Výzkumník:

Tak ten výzkum je součástí mé bakalářské práce, která se týká facebookového vztahu mezi učitelem a žákem. Je to kvalitativní výzkum, takže tě chci poprosit, abys mi poskytl co možná nejvíc detailních informací, ale je to anonymní, takže prosím nikoho nejmenuj, ani ty nebudeš jmenován, vytvořím pro tebe pseudonym. Jinak ještě dodám, že tahle práce pak

bude dostupná, tak až ji budu mít a bude tě to zajímat, napiš mi a já ti pošlu odkaz. Tak, teď bych se ráda zeptala, zda souhlasíš s účastí?

Martin:

Jo.

V: A další otázka: můžu ten rozhovor nahrávat? Nikomu to nebude přístupný, pouze ten přepis.

M: Jo, jasně.

V: Tak můžeme začít. S kolika učiteli jsi na Facebooku v kontaktu?

M: Se třemi.

V: Jakého jsou pohlaví?

M: Všechno ženy.

V: A věkově?

M: Já si myslím, že jsou všechny kolem těch třiceti no, víc ne.

V: Jak bys ty učitele obecně charakterizoval? Jako jaké mají vztahy s žáky, jaká je jejich výuka, a to zejména vzhledem k moderním technologiím?

M: No, tak tam hraje hodně roli to, že jsou mladší, takže s tím umí pracovat, obzvlášť s tím Facebookem, že jako ví, jak se tam pohybovat. A nevím no, prostě nejsou zarytý v tom starým systému a rádi to třeba používají během té výuky. My třeba když máme prezentaci, tak místo toho, abychom jí je posílali e-mailem nebo nesli na flashce, tak jí to dáme do chatu a ona to tam pak rovnou stáhne a je to hned v tom počítači v té učebně. Tak si to tam jenom otevřeme, už je to tam připravený. Ty ostatní to používají jako k té komunikaci spíš. My teď s jednou řešíme takovej projekt, jo, a prostě jsme si s ní založili skupinový chat, aby to bylo jednodušší. Že prostě věkově jsou v té kategorii lidí, kteří normálně mají ten Facebook, takže to zvládaj, je to jako kdybych komunikoval prostě se svejma kamarádama.

V: Jasně. A jak dlouho tě učily, než jste se spojily na tom Facebooku?

M: No tak jednu jsem měl ještě předtím, než mě učila (smích), ona jezdila s náma na anglickej tábor a byla taková v pohodě.... Jedna mě zas neučí, s ní řeším jen ten projekt jo, a ta třetí... Zhruba když mě začala učit no, to bylo ve třetáku, tak tam to pak bylo hnedka.

V: A kdo byl iniciátorem toho navázání kontaktu?

M: Jo, tak to si vůbec nepamatuju, ale myslím si, že vždycky to bylo tak napůl, nikdy to nebylo jako: „Jen tak si pošlu žádost“. Já bych řekl, že to bylo takový vzájemný.

V: Dokážeš si představit, že bys o to Facebookový přátelství požádal učitele, který tě vyučuje, ty?

M: No, tak asi jo. Protože ten Facebook fakt může bejt přínosnej v ohledu té komunikace a přijde mi, že je společensky přijatelnější zeptat se ho, jestli si tě přidá na Facebooku, než si přímo říct o jeho soukromý telefonní číslo. A ten e-mail v dnešní době mi jako v tohlehle nepřijde tak úplně spolehlivej vždycky. Že jako lidi tam často nechoděj, já teda jako jo, tak to mám v pohodě, ale jako spousta lidí tam nechodí. A ten Facebook je jako nejmenší břemeno, který se váže k té komunikaci.

V: Jo fajn. A kdyby sis představil, že nějaký tvůj vyučující, se kterým neřešíš nic navíc jako třeba projekty nebo tak a nebyl by známěj tím, že by byl extra aktivní na Facebooku a najednou by ti od něj přišla žádost. Co bys cítil?

M: Já bych to asi jako potvrdil, protože třeba mi může chtít říct něco fakt akutně, jako třeba že mi tam vychází pětka a je potřeba do zítřka odevzdat něco. Jako já bych s tím neměl nějaký problém.

V: A bylo to navázání kontaktu nějak komentováno? Třeba že by za tebou nejdřív přišel ten vyučující a řekl ti hele, kvůli tomu projektu si tě přidám na Facebooku.

M: No, spíš to bylo tak, že to proběhlo jako rovnou, že jakmile jsme se spojily, tak ty učitelky napsaly: „Musíme vyřešit to a to,“ a bylo to prostě jasný, proč jsme v kontaktu.

V: Komunikovali jste aktivně? Často?

M: Jo tak hlavně s tou mojí třídní rozhodně komunikuju aktivně. My většinu věcí řešíme přes ten Facebook, protože já často nejsem ve škole a ona teda taky ne, má různý ty projekty no. A ten Facebook je nejjednodušší.

V: Jakými způsoby jste komunikovali?

M: No tak soukromej chat, skupinový chat taky a i ty skupiny. Ty skupiny na ty projekty většinou.

V: Čeho se obecně týkají ty konverzace. Spíš hodně té výuky nebo i třeba osobnějších záležitostí?

M: No tak obojího. Protože ta naše třídní je zároveň výchovný poradce, takže třeba když máme nějakej problém a jako nestydiš se a nevádí ti jí to psát, tak ti ráda poradí i s věcmá, co ne úplně přímo souvisí s učením, jako třeba se stresem, jak to zvládat... Ale většinou jsou to školní věci, ty projekty a tak.

V: Myslíš si, že od té doby, co jsi navázal kontakt s učitelem ses začal chovat nějak jinak na tom Facebooku třeba? Jako upravovat nějaký příspěvky nebo tak?

M: Asi ne. Já obecně totiž mám na Facebooku hodně lidí, který ne tak úplně dobře znám, takže jako osobně moc příspěvky nepišu no. Takže jako nějak mě to neovlivnilo.

V: Aha a dokázal by sis zpětně vzpomenout, že bys to třeba dělal dřív jako?

M: No, spíš se to změnilo jako v rámci toho, jak se člověk normálně změní, věkem a tak, ne jako přidáním nějaký určitý osoby.

V: Jasný, no a s tím souvisí další otázka, a to, jestli si myslíš, že ten učitel se chová na tom Facebooku jinak. Je tam nějaký věkové rozdíl, tak jako jestli když si třeba představíš jeho profil nebo to, jak komunikuje, jestli to je jiný.

M: No... Asi úplně ne. Oni teda ony jsou prostě jako mladší, takže komunikují stejným způsobem jako my. Teda jako samozřejmě nepoužívají přímo náš studentskej slang a tak. Ale v celku je to hodně podobný. Jenom třeba jako v tom smyslu, že neumí používat všechny ty funkce, který tam jsou. Že třeba jako je nenapadne, že můžou dát hlasování i do skupinovýho chatu, a tak dále, a tak dále...

V: Sdílejí něco ze svého soukromí?

M: Já bych spíš řekl, že tam mají převážně jako profesní věci. Jako něco tam je jo, ale oproti těm ostatním věcem... No, takhle je to jako že jednou za dva měsíce nebo i míň tam daj něco svého. Což je občas trochu vtipný (smích).

V: Co si o tom myslíš?

M: Jo, tak je to rozdíl, že prostě furt vidíš tu učitelku před tabulí a najednou se ti objeví fotka, jak je s rodinou někde na dovolené na pláži. Nebo jako třeba že vyfotí, co má k jídlu jo, to už je docela i jako divný. Ale jako aspoň je vidět, že je normální člověk, co má i nějaký normální život mimo tu školu.

V: Jo, to je přesný no. A dokázal bys reflektovat, zda se ten vztah k nim změnil, po tom, co jste navázaly ten kontakt na Facebooku?

M: A jo, tak asi jo, protože třeba když jde o tu třídní jo, a jde právě o ty soukromý věci, ne jako školní, ale třeba o něco osobnějšího, tak prostě ten první kontakt je příjemnější, když to není přímo jeden na jednoho, že mu to třeba neřekneš do obličeje, jo, třeba jako: ‚Hele není mi úplně dobře, jsem dost ve stresu,‘ tak je určitě jednodušší mu napsat. Což určitě vstupuje do té změny toho vztahu.

V: Jo, a kdybys teda měl to popsat nějak ten vztah kterej je nyní.

M: Jo, tak já bych asi řekl, že je to lepší, možná takový jako aktivnější a asi i důvěrnější. Protože jsem jí už několikrát psal na tom Facebooku, tak je jasný, že kdyby se něco dělo, tak jako první oslovím jí.

V: Když jsi přímo představíš ty kontakty v celku, tak zkus říct jaký konkrétní výhody ti z toho vztahu plynou.

M: No tak určitě zjednodušení komunikace, a to, jak jeden na jednoho, tak v těch skupinách, to je jasný, že jako když máš skupinu lidí, tak je fakt jednodušší je dát dohromady na tom Facebooku než se někde sejít, protože vždycky někdo nakonec nemůže, žejo. Asi ta

komunikace. Taky to, že se prostě nebojíš mu napsat tomu učiteli a můžeš mu napsat fakt kdy chceš. I když jako psát mu třeba ve tři ráno není asi úplně oukej...

V: Fajn, kdybys teda mohl prosím ještě srovnat, jaký to je jako ta komunikace na e-mailu, což bylo dřív, nebo pak když máš třeba osobní telefonní číslo, v čem je to jiný?

M: *Je to prostě víc takový jako jeden na jednoho, že obzvlášť naše generace za tím e-mailem jako nic moc nevidíme, když někomu prostě napíšeš zprávu na Facebooku, tak je to takový, že víš, že píšeš tomu člověku a že je třeba on-line nebo byl před chvílí, kdežto jak ta naše generace ten e-mail moc nepoužívá, tak jakože. Snad si to přečte, ale jako nevíš. A oproti těm smskám je to takový, že. Takový aktivnější bych řekl. Že víš, že za tím FB ti prostě odepíše rychlejš než na tu sms, teda aspoň takhle to mám já. A taky je to zadarmo (smích).*

V: Jasný. A setkal ses s něčím, co bys považoval za nevýhodu této komunikace?

M: *Nevím, já asi jako moc ne právě, zatím z toho plynou jako výhody mi přijde, teda jako obecně jo, objektivně. Ale subjektivně, tak jako takový to, že ti opravuje příspěvky třeba, když tam máš hrubku nebo to (smích). Já prostě když něco napíšu třeba do té skupiny tak se tam pak řeší třeba ten pravopis můj jo (smích), než aby se řešil fakt ten problém. No, asi jednou nebo dvakrát se to stalo, že mi to vytkla. Což jako může bejt fajn, ale jako necítil jsem se moc dobře, žejo. Anebo třeba to, že tě může i ona oslovit kdykoli, ne jenom ty jí ale ona tebe.*

V: A to vnímáš jako pozitivně nebo negativně?

M: *Tak jako obojí no, někdy se to hodí jo, ale zase někdy je to trochu blbý. Když si třeba přes prázdniny hlavně jako snažíš nějak oddělit tu školu a užít si to volno jo, a pak ti napíše nějaká učitelka, že od tebe něco potřebuje a ty jí prostě nemůžeš napsat něco jako: ‚Hele já ted‘ to nechci řešit,‘ jo. Takže v podstatě to udělat musíš, a to ti může brát ten tvůj volnej čas.*

V: Jasně. A když se ještě pokusíme přesunout do té roviny hypotetický, jako jestli si dokážeš představit, jak jako ještě líp by se to dalo využít? Nebo naopak co je to riziko?

M: *No tak jako možná naučit je všechny ty funkce toho Facebooku, že jako kdyby to uměly fakt pořádně využít, tak to může mít hodně moc výhod. Třeba to moderování skupin jo, tak prostě kdyby věděly, jak se dělá třeba i promo na Facebooku nebo tak jo, tak by to mohlo být lepší.*

V: A nějaký to riziko tam vidíš?

M: *Třeba to, že se ten učitel může nějak jako zesměšnit, víš? Já si myslím, že máme hodně učitelů, kteří kdyby měli Facebook tak si nedovedu představit, že prostě by se tam vyjadřovali normálně, jo. By to prostě neuměli a nám by to mohlo přijít směšný. Nebo naopak taky žejo, že ten student tam má hodně málo lidí, jen svý známý, a přidává tam teda nějaký hodně soukromý příspěvky a najednou by to viděl i ten učitel.*

V: A zjistil si díky té komunikaci facebookový něco, co jsi předtím nevěděl, a jako ovlivnilo to tvůj názor na toho učitele?

M: *Jako nevzpomenu si co, ale určitě. Protože je to takový že, že jako vidíš, že jsou to normální lidi. Že prostě časem se ty lidi změní, ale vidíš ty jejich příspěvky. Což z nich dělá víc normální lidi no (smích).*

V: A vnímáš to spíš pozitivně?

M: *Určitě.*

V: Tak jo, tohle byl základní rámeček toho výzkumu, ale ještě bychom se měli věnovat právům a povinnostem Facebooku. Seš si vědom nějakých práv a povinností, který na tom Facebooku máš? Dokázal bys nějaký vyjmenovat?

M: *No, tak vím, že je to omezený věkem, ted' si teda nejsem jistej, jak to je, protože se to měnilo nedávno, ale něco jako třináct nebo čtrnáct myslím, a pak že třeba jako nesmíš šířit pornografii, nějaký hodně útočný nebo třeba i rasistický příspěvky proti někomu... A pak taky to, že veškerý věci, co nahráješ na Facebook, tak jsou pak vlastnictvím Facebooku a oni to mohou prostě pak použít. Na druhou stranu, pokud je to v mezích zákona a slušného chování, můžeš se tam svobodně vyjadřovat, můžeš si nastavit to soukromí.*

V: Jo, tak to zní dobře, vypadá to, že jsi poměrně hodně informovaný. A víš, jak ses k tomu zavázal?

M: No tím, že jsme si založil ten Facebook.

V: Jasně. A hovořil s tebou někdy někdo ve škole o sociálních sítích?

M: Ne, to ne, obecně o sociálních sítích ne, ani konkrétně jako třeba o Facebooku, to fakt ne.

V: A třeba bezpečnost na internetu?

M: To si myslím, že jako asi nějak proběhlo, ale nevzpomínám si.

V: A odkud máš ty informace? Protože jsi docel informovanej právě. To sis zjišťoval sám?

M: Tak to jsou takový jako. Nevím no. Třeba vím, že kamarádi měli problém s tím, že někdo sdílel jejich fotku, a to se pak dostalo někam, kam oni nechtěli. Tak to řešili, ale tím že to dali na ten Facebook tak to může prostě někdo sdílet, žejo. Pak vím, že se měnila ta věková hranice, takže prostě tak nějak z toho, co se děje okolo. Jako si prostě pamatuju, že se něco stalo v minulosti a řešilo se, jak to je.

V: Když to tedy víš, že ten Facebook pak získá licenci k těm příspěvkům, myslíš, že třeba sdílíš miň? Je tohle ta věc, která ovlivňuje to, co sdílíš?

M: Ne, mně jako obecně je to úplně jedno jo, ať už se jedná o nějaký vlastnictví toho, co já nahraju na Facebook, nebo třeba cookies, že oni stahujou tvoje osobní informace, a tím jako přizpůsobují reklamy. Tak já prostě... No, ono obecně je mi to fakt jedno. Asi jsem vlastně i trochu pro tadyto, protože mi přijde, že tohle sbírání informací není nic zas tak špatnýho, protože oni nemůžou sbírat přímo tvoje osobní informace jo, to mají zakázaný zákonem, ať už americkým nebo podle těch zemí, a oni to fakt použijou jenom na to, co ti prostě zpříjemní ten pobyt na tom Facebooku, což jsou třeba ty reklamy, jo. A proč ne, jako já se radši budu dívat na reklamu na nový mobily než na reklamu na já nevím šaty třeba.

V: Jasný, díky za názory. Tak, ještě je tady prostor pro tebe, jestli něco ještě chceš zdůraznit nebo doplnit? Máš ještě nějakou zajímavou zkušenost?

M: No, já nevím, to musím popřemýšlet... Jo vlastně jsme zažili s kámošem takovou vtipnou situaci, nebo jako ne moc vtipnou i když nakonec to skončilo dobře. Ono to bylo nějak jakože si ze mě dělal srandu jeden kámoš, ale já z něj jako taky a bylo to fakt v pohodě, vždyť už jsme dospěli a známe se dlouho. Ale ta učitelka nějak viděla jen jednu stranu toho, jak mi právě píše něco k fotce a pak to jako řešila, že se jí nelíbí, jak se ke mně chová, a jestli jsem jako v pořádku, a hned že to je ta kyberšikana nebo co. Bylo hrozně těžký jí vysvětlit, že to je jen v rámci srandy.

V: Aha, to je zajímavá zkušenost. Tak jo, tak super, tímto bych ten rozhovor ukončila. Moc díky.

Příloha 7 – Přepis rozhovoru: Tomáš

Výzkumník:

Tak tento výzkum probíhá v rámci mé bakalářské práce na téma: Facebookový vztah mezi učitelem a žákem. Jedná se o kvalitativní výzkum, proto dělám tyhle rozhovory se studenty posledních ročníků středních škol. Výzkum je anonymní, takže nikde nebudu uvádět tvé pravé jméno ani školu, na které studuješ. A tebe poprosím o to, abys během odpovědi nikoho nejmenoval. Pokud by tě zajímaly výsledky této práce, bude pak zveřejněna, takže mi můžeš třeba napsat a já ti pošlu odkaz, abys do ní mohl kouknout. Tak teď bych se tě zeptala, jestli s účastní na tomto výzkumu souhlasíš?

Tomáš:

Ano.

V: A ještě jedna otázka, mohu tento rozhovor nahrávat?

Z: Ano.

V: Tak můžeme rovnou přejít k první otázce, s kolika učiteli jsi ve facebookové vazbě?

T: Se dvěma.

V: A jejich věk? Kdybychom si stanovili pomyslnou hranici 35 let, jsou spíše mladší nebo spíše starší?

T: Spíše mladší.

V: Jasně a jejich pohlaví prosím?

T: Obojí, žena i muž.

V: Jak bys ty učitele obecně charakterizoval? Jako ve škole, jací jsou...

T: Tak abych to specifikoval, jeden mě vyučuje anglickou konverzaci, takže všechny ty hodiny jsou založené na jakémsi spíš přátelském vztahu, takže to asi určuje, proč je s námi v kontaktu na Facebooku, co je ale důležitý je to, že oni (Toni) tam nesmí být pod svým pravým osobním účtem, můžou se s náma kontaktovat jen přes speciální účet vytvořený pro ty žáky. Což je možná takový trochu zvláštní pro nás. Takže já bych to specifikoval tedy na to, že on má speciální účet pro ty žáky a pak speciální osobní účet, kde je nesmí mít.

V: Aha, to je zajímavé, a to je nařízené školou?

T: Jo, to je nařízené školou, teda pravděpodobně jo no. Teda jakože oni se tam s námi nemůžou kamarádit skrze ty své osobní účty. A ta druhá učitelka, tak s tou je naše výuka taky jako převážně na kamarádský vlně, protože spolupracujeme taky na mnoha projektech spolu a tam je ta komunikace fakt důležitá a máme to nastavený jako přes ten Facebook.

V: A dokázal bys ještě určit jejich vztah k moderním technologiím obecně?

T: Tak ta paní učitelka se snaží být jako hodně inovativní, a teda né vždycky se to úplně daří, ale všeobecně je zaměřená do těch moderních technologií, a všeobecně se hodně snaží využívat to, co máme ve škole, jako třeba interaktivní tabule a podobně. Takže to se snaží jako využívat no. A ten učitel pracuje hodně s grafikou, takže se taky na určitý úrovni vyzná v těch moderních technologiích.

V: Jak dlouho tě vyučovali, než jste se spřátelili na tom Facebooku?

T: Asi tak tři roky zhruba u obou.

V: O to facebookové přátelství jsi požádal ty nebo ti učitelé Tebe?

T: No, tak u toho učitele jsem požádal já a u té paní učitelky mě požádala ona, právě kvůli té koordinaci toho projektu a různých aktivit?

V: Mohl bys prosím víc okomentovat nějaké okolnosti toho požádání o přátelství toho učitele? Co tě k tomu vedlo?

T: No tak já jsem věděl, že je to ten řekněme žákovský profil a zajímalo mě, co tam bude dávat, protože to je jeden z mých nejoblíbenějších učitelů, chtěl jsem sledovat jeho aktivitu no, protože se hodně angažuje, ať už politicky nebo jinak, třeba v hudbě nebo podobně, takže z toho důvodu jsem ho požádal o přátelství.

V: Jasně. A co u té učitelky? Váhal jsi, zda to přijmeš, když ti přišla žádost?

T: No, tak samozřejmě. Je jasné, že nad námi mají pak takovou kontrolu, i když spíš pasivní. Ale když víme, kdo to je, tak to není takový. Takže jsem moc neváhal... Ono by to mělo asi horší konsekvenci, kdybych to nepřijal.

V: Horší konsekvenci? Jak to myslíš?

T: No, tak jako je to moje učitelka a asi by si mohla domyslet, že ji nechci potvrdit to přátelství z nějakýho důvodu. Což bych asi možná i musel vysvětlovat, a kdyby viděla, že jinak mám hodně přátel, mohla by to brát osobně. A taky by se jí nemuselo líbit, že chci na tom projektu spolupracovat jinak než přes ten Facebook.

V: Jo, aha. A ještě poslední otázka k tomuto tématu, bylo to potvrzení žádosti nějak komentováno v reálu?

T: Ne, to vůbec.

V: Jaké způsoby komunikace používáte?

T: No, tak s tou paní učitelkou rozhodně nejvíc ty skupinové konverzace, které máme vytvořené pro různé ty projekty, takže tam si píšeme. A s tím učitelem moc nekomunikuji, jakože bych mu komentoval příspěvky, nebo mu psal, to ne. Jen tak spíš sleduji ten jeho profil.

V: Jasný. A čeho se obecně týkají ty konverzace?

T: Tak ohledně toho projektu vlastně.

V: A něco osobnějšího jste někdy řešili?

T: Ne, to ne.

V: Jasný. A jak jsi na začátku říkal, že tím Facebookem nad vámi mají určitou kontrolu, tak myslíš si, že s ohledem na to přátelství nějaké své příspěvky upravuješ?

T: Já se na Facebooku vyjadřuju převážně slušně, možná mám silnější politický názory, ale všechno je v mezích nějakých zásad si myslím, takže nemám žádné důvody to měnit.

V: Rozumím. A teď bych se zeptala, jestli na Facebooku pozoruješ nějaké rozdíly v tom, jak se učitelé a studenti prezentují?

T: Tak asi bych řekl, že ten učitel sdílí často svoji tvorbu, ať už to jsou nějaký fotky, často umělecký, nebo různé názory, jako politický, a zase je to většinou jako s nějakým příspěvkem, článkem. Takže to jsou takový jakýsi intelektuálnější příspěvky bych řekl. Že si tam třeba nefotí jídlo a podobně jo. A naše paní učitelka tento profil využívá čistě za účelem té komunikace s námi kvůli těm projektům, takže tam ani nemá nějaký soukromý věci no.

V: Myslíš si, že to, jak jste spolu navázali ten kontakt, že to mělo vliv na ten vztah ve škole?

T: Absolutně ne.

V: Dobře. A jaké jsou podle tebe výhody Facebooku? Proč nepoužíváte třeba e-mail?

T: No, tak já si myslím, že zaprvé Facebook nám zejména v té koordinaci různých projektů dává spoustu příležitostí, je tam hodně funkcí, jako třeba přidávání různých členů, je tam ta platforma na sdílení věcí, ale můžeme zas mít i tu skupinovou konverzaci. Takže to nám dává hodně prostoru tam kdykoli cokoli přidat a všichni to hnedka uvidí. No a s tím učitelem... Tak je to asi tak, že na tý jedny stránce se akumuluje prostě hodně věcí naráz, ať už je to ta jeho tvorba nebo politický názory, který mě zajímají a ty jsou nejvíc vidět jako buď na Twitteru nebo na tom Facebooku právě. Ale Facebook je v Česku takovej populárnější, takže ho mají víc i ti učitelé.

V: Dokázal by sis představit, že by se ta facebooková komunikace využila víc i při té výuce? Kromě těch projektů, který jsi už zmiňoval...

T: Určitě bych si dokázal představit, že by to bylo víc i pro tu výuku, ale my na tohle používáme trochu jiný platformy, jako například Whatsapp, kde nám teda hodně jako pišou úkoly. Jinak s ostatníma učitelama hodně funguje ta komunikace přes e-maily. A z mého pohledu, jelikož Whatsapp moc nepoužívám, tak bych určitě ocenil, kdyby se to všechno přesunulo na ten Facebook. Bylo by to takový ucelený a ten Facebook je taková nejrozšířenější stránka, i co se funkčnosti týče, takže to by bylo určitě snazší. Asi bych nezapomínal úkoly...

V: Jasný. A jaký jsou podle tebe nevýhody?

T: Tak asi ty nevýhody, jak u koho. U mě asi nejsou žádné. Ale u jiných studentů si dokážu představit, že kdyby tam dávali nějaký rasistický příspěvky nebo třeba sexuální věci, prostě jako příspěvky trochu vulgárnějšího rázu, tak to by asi udělalo spíš takovej špatnej dojem na ty učitele. Ale nemyslím si, že mě konkrétně to nějak negativně ovlivňuje.

V: A zažil jsi nějakou situaci, při které bys díky nově zjištěným informacím z Facebooku změnil na toho učitele pohled?

T: Ne, vůbec.

V: V pohodě, jasně. Tak tu základní část jsme vlastně už probrali, tak teď ještě jedna část, která se týká práv a povinností uživatelů Facebooku. Chtěla bych se zeptat na úvod, jestli seš jsi vědomej nějakých práv a povinností, který na tom Facebooku máš?

T: Tak. Něco tam je, třeba to věkový omezení, tak toho si vědom jsem. Ale ty podmínky jsem samozřejmě nečetl (smích). Ale tak... Tak všeobecně se tam snaží zabránit jakémkoli diskriminačním nebo rasistickým útokům. Snaží se zabránit určitým nenávisťným ideologiím, což se ale podle mě moc nedaří. A dál si nedokážu nic moc představit. Asi nějaký násilný obsah by tam neměl být, i když to se tam taky objevuje. To ten Facebook pak nějak zablokuje nebo zakryje no. Ale všeobecně mi nepřijde, že bychom byli nějak hodně omezováni. Hlavně teda do té doby, než nás někdo nenahlásí a ten Facebook to teda nezačne řešit.

V: Jo, jasně. A víš, co se děje s obsahem, který tam sdílíš? Řekněme s fotografií, kterou vytvoříš a podléhá tedy tvému duševnímu vlastnictví a teď jí dáš na Facebook?

T: No, tak patří Facebooku.

V: A jak tuto informaci víš?

T: To je tak všeobecně známý, ne? Já si myslím, že jsem to někde četl nebo tak.

V: A když jsi to zjistil, myslíš, že jsi začal víc přemýšlet nad tím, co sdílíš?

T: Já na Facebooku všeobecně nesdílím moc věcí, já spíš sdílím jako odkazy na tvorbu, která se mi líbí, ale není moje. Takže já potom asi moc nezabrečím. Je jasný, že když si tam člověk dá nějaký intimní fotky třeba, což já teda nedělám, tak by to samozřejmě byl takovej trošku nepříjemnější pocit. Ale já jsem všeobecně prostě spokojenej s tím, co na Facebooku dělám, takže nemám strach, že by někdo něco zneužil.

V: Hm, a jedna z posledních otázek. Hovořil s tebou někdo ve škole na téma sociálních sítí?

T: Tak měli jsme takový ty prevenční vystoupení policistů nebo různých jiných přednášečů. Seznamovali nás s tím, ale hlavně teda s tou kyberšikanou, na kterou si máme dát pozor. Já se s ní osobně tedy nesetkal, nikdy, ani to nebylo v mojí blízkosti. Takže jsme slyšeli o těch problémech, ale nic vážného, co by hodně změnilo můj názor na ty sítě celkově.

V: Jo, tak díky moc, já bych se ale ještě ráda vrátila k tomu, jak jsi říkal, že mají dva profily ti učitelé. Mají opravdu profil? Není to stránka?

T: Je to profil.

V: To je velmi zajímavé, protože Facebook to ve svých právech a povinnostech vysloveně zakazuje. Tak mě hrozně překvapuje, že jim to ta škola doporučuje.

T: No ne, ona jim to nedoporučuje, ona jim jen zakazuje mít žáky na Facebooku v přátelství na jejich osobních účtech. Teda jako žáky, kteří ještě nevystudovali no. A oni to prostě jako obešli takhle.

V: Jo, takže oni si prostě udělají řekneme profesní profil, a to už škole nevadí. Jasný. A ještě teď na závěr, jestli by tě napadlo doplnit něco? Na co jsem se nezeptala, ale mělo by to zaznít podle tebe.

T: Tak asi bych všeobecně podpořil tu myšlenku tý komunikace na Facebooku. Já si myslím, že není správný, že nám vedení školy zakazuje, se přátelit s učitelem na Facebooku, kdyby to zasahovalo do nějakých intimností nebo intimního soukromí, tak to je jako naše a učitelů povinnost se tomu ubránit. To jako ale mají tím povoláním stejně zakázaný jako i v komunikaci face to face, to je jasný. Mělo by to být na nich, prostě úplně všem to zakázat, to podle mě není nejlepší postup. Takový omezení je zbytečný, navíc, když se ukazuje, že na tu koordinaci těch projektů to funguje fakt dobře. Ono je to prostě takový negativní nastavení naší školy no, která obecně jako nová technologie prostě nemusí. A osobně bych uvítal, kdyby to bylo ještě rozšířenější v tom našem učitelském sboru. Já jsem teďka byl dost dlouho doma kvůli koleni a prostě mi nezbývalo, než jim psát e-maily. A to jsem nedělal moc rád, protože jsem třeba ani neznal ty jejich adresy, nevěděl jsem, jak často to kontrolují a kdy můžu očekávat odpověď. A přitom kdyby byla nějaká třídní skupina, kam by všichni učitelé psali ty úkoly, nebo třeba co se zrovna probírá za ta témata, tak by to bylo pro ty nemocný úplně super.

V: Jo, tomu rozumím. Tak jo, já myslím, že jsme u konce. Moc děkuji za všechny odpovědi.